

Plán rozvoja najmenej rozvinutého okresu Lučenec
z 23. augusta 2022
v znení Dodatku č. 1 z 15. apríla 2024

Obsah

1. ANALÝZA HOSPODÁRSKEHO, SOCIÁLNEHO A DEMOGRAFICKÉHO STAVU OKRESU	4
1.1. Demografická štruktúra	4
1.2. Nezamestnanosť	7
1.3. Vzdelávanie	9
1.4. Podnikateľské prostredie a príjmy	10
1.5. Migrácia	13
1.6. Dopravná infraštruktúra	13
1.7. Cestovný ruch	14
1.8. Bývanie a infraštruktúra	15
1.9. Marginalizované komunity	15
1.10. Zhrnutie analýzy hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu	20
2. IMPULZY K VYPRACOVANIU PLÁNU ROZVOJA NRO LUČENEC	21
2.1. Problematické oblasti definované pri hodnotení plnenia Akčného plánu NRO Lučenec za obdobie rokov 2015 - 2020	24
3. NÁVRHY OPATRENÍ A ÚLOH NA ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE A PLNENIA PLÁNU ROZVOJA NRO LUČENEC	27
3.1. Súlad so strategickými dokumentami	27
3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja	29
4. AKTIVITY PLÁNU ROZVOJA NRO LUČENEC	31
4.1. Aktivita A: Zamestnanosť, podnikanie a inovácie	31
4.1.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos	31
4.1.2. Východisková situácia	31
4.1.3. Cieľová situácia.....	32
4.1.4. Prehľad opatrení a úloh	33
4.1.5. Opatrenie A1: Podpora inovácií, výskumu a vývoja	33
4.1.6. Opatrenie A2: Podpora podnikov v oblasti poľnohospodárskej, lesníckej, potravinárskej výroby a služieb.....	34
4.1.7. Opatrenie A3: Podpora MSP v oblasti priemyselnej výroby	34
4.2. Aktivita B: Cestovný ruch	35
4.2.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos.....	35
4.2.2. Východisková situácia	36
4.2.3. Cieľová situácia.....	36

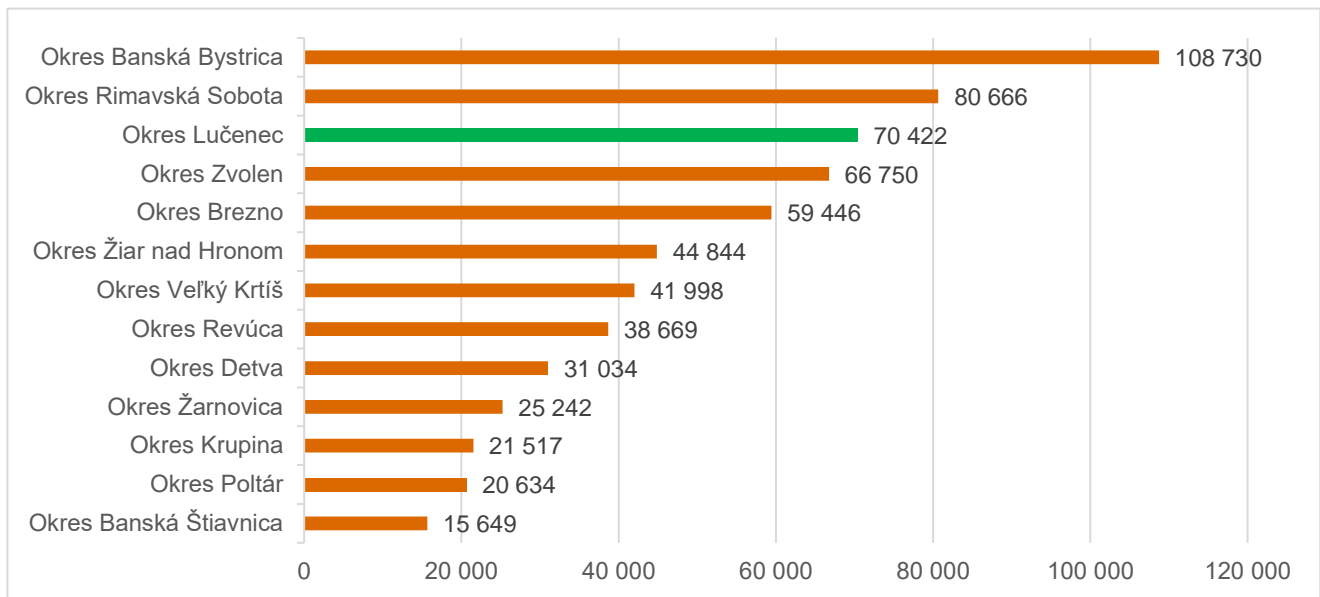
4.2.4. Prehľad opatrení a úloh	37
4.2.5. Opatrenie B1: Tvorba ponuky v kultúrno-poznávacom, prírodnom a iných formách udržateľného cestovného ruchu (vrátane vidieckeho cestovného ruchu, agroturistiky a i.)	37
4.2.6. Opatrenie B2: Vytváranie udržateľného zázemia a služieb pre pobyt návštevníkov.....	40
4.2.7. Opatrenie B3: Rozvoj destinačného manažmentu a marketingu	43
4.2.8. Opatrenie B4: Zlepšenie dostupnosti okresu, atraktivít a turistických bodov záujmu.....	45
<hr/>	
4.3. Aktivita C: Sociálna ekonomika	46
4.3.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos.....	46
4.3.2. Východisková situácia	47
4.3.3. Cieľová situácia.....	47
4.3.4. Prehľad opatrení a úloh	48
4.3.5. Opatrenie C1: Vytváranie podmienok pre zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných osôb	48
<hr/>	
4.4. Aktivita D: Rozvoj ľudských zdrojov	49
4.4.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos.....	49
4.4.2. Východisková situácia	50
4.4.3. Cieľová situácia.....	50
4.4.4. Prehľad opatrení a úloh	51
4.4.5. Opatrenie D1: Podpora zvyšovania kvality predprimárneho a primárneho vzdelávania a rozšírenie kapacít vzdelávacích inštitúcií	51
4.4.6. Opatrenie D2: Podpora systému profesijného vzdelávania a celoživotného vzdelávania	52
<hr/>	
4.5. Aktivita E: Rozvoj verejnej správy v území NRO	54
4.5.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos.....	54
4.5.2. Východisková situácia	54
4.5.3. Cieľová situácia.....	55
4.5.4. Prehľad opatrení a úloh	55
4.5.5. Opatrenie E1: Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO	56
<hr/>	
5. MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLÁNU ROZVOJA NRO LUČENEC	57
6. ČASOVÝ HARMONOGRAM REALIZÁCIE A MOŽNOSTI FINANCOVANIA PLÁNU ROZVOJA NRO LUČENEC.....	57
7. OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY, MONITOROVANIE A HODNOTENIE DOSIAHNUTÉHO POKROKU	58
<hr/>	
7.1. Gestori a spôsob monitorovania podľa aktivít	58
7.2. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ	58
Zoznam použitých skratiek:	59

1. ANALÝZA HOSPODÁRSKEHO, SOCIÁLNEHO A DEMOGRAFICKÉHO STAVU OKRESU

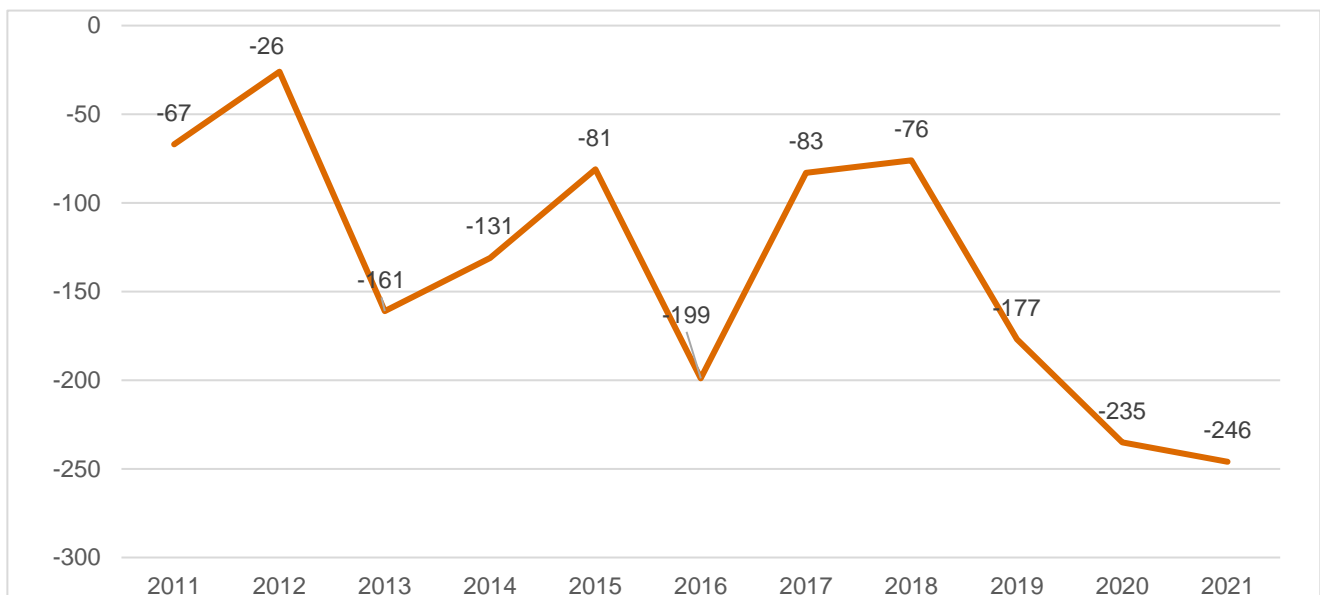
1.1. Demografická štruktúra

Okres Lučenec sa nachádza v Novohradskom regióne, v Banskobystrickom kraji. Je kultúrnym a hospodárskym strediskom Novohradu a prirodzeným geografickým centrom južnej časti stredného Slovenska. Na západe, severe a východe susedí so 4 okresmi Banskobystrického kraja – Detva, Veľký Krtíš, Poltár a Rimavská Sobota. Južná hranica okresu je zároveň štátnou hranicou s Maďarskom. Okres Lučenec má rozlohu 825,6 km² a počet obyvateľov 70 422 obyvateľov¹).

Graf č. 1 Počet obyvateľov za rok 2021 podľa okresov v BBSK²)

Graf č. 2 Prirodzený prírastok obyvateľstva okresu Lučenec v období rokov 2011 – 2021³)

¹) <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/pocet-obyvatelov/SR/SK0/OK>.

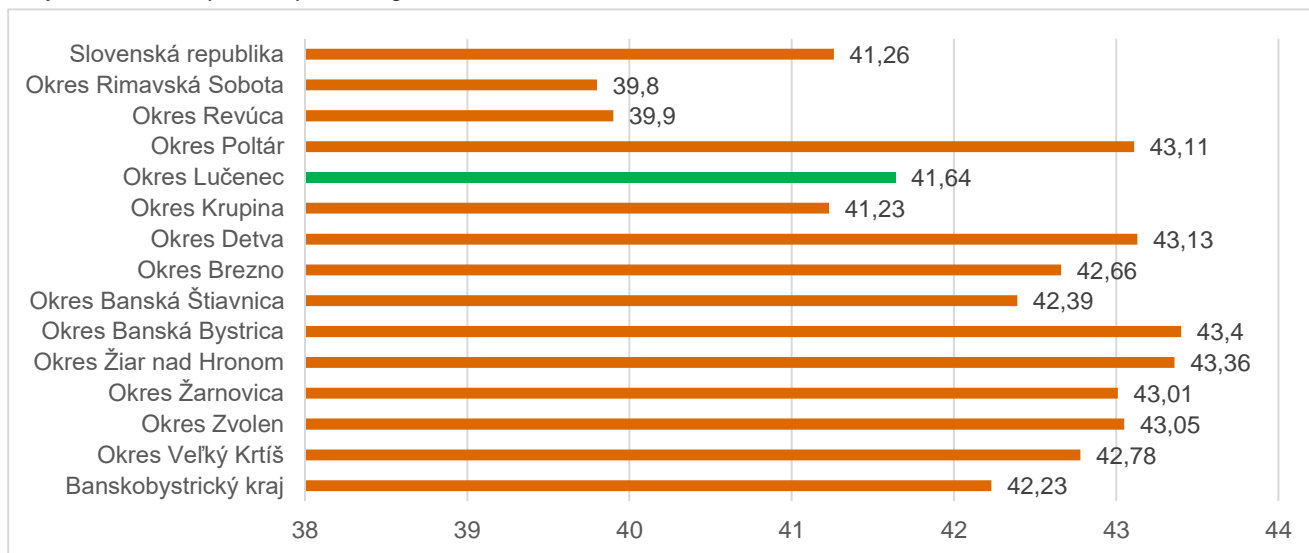
²) <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/pocet-obyvatelov/SR/SK0/OK>.

³) http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/vbd_dem/om7106rr/v_om7106rr_00_00_00_sk.

Z dlhodobého hľadiska má vývoj počtu obyvateľov v okrese klesajúci trend. Rovnako z hľadiska prirodzeného prírastku je v období rokov 2010 - 2020 zrejmy negatívny vývoj.

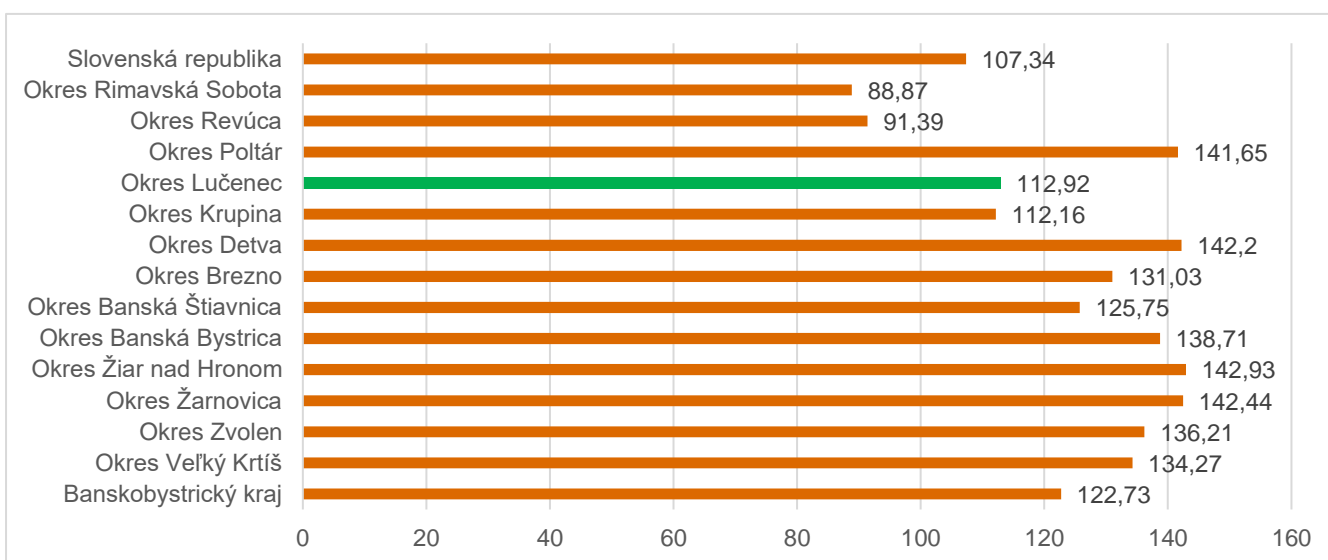
Veková štruktúra obyvateľov okresu je podobná aj voči Banskobystrickému kraju, ako aj voči situácii na Slovensku. Priemerný vek v okrese je 41,64 rokov a index starnutia len 91,39 (údaje k 31. 12. 2020). V kraji je priemerný vek 42,23 rokov a index starnutia 122,73 a na Slovensku je to 41,26 rokov a 107,34.

Graf č. 3 Priemerný vek obyvateľov podľa okresov v BBSK⁴⁾

V roku 2009 pripadalo na 100 obyvateľov do 15 rokov 83 obyvateľov nad 65 rokov. V roku 2020 to bolo 112,92 obyvateľov nad 65 rokov. Index starnutia obyvateľstva okresu je pod úrovňou kraja a rastie pomalšie ako krajský priemer.

Graf č. 4 Index starnutia obyvateľov podľa okresov v BBSK⁵⁾

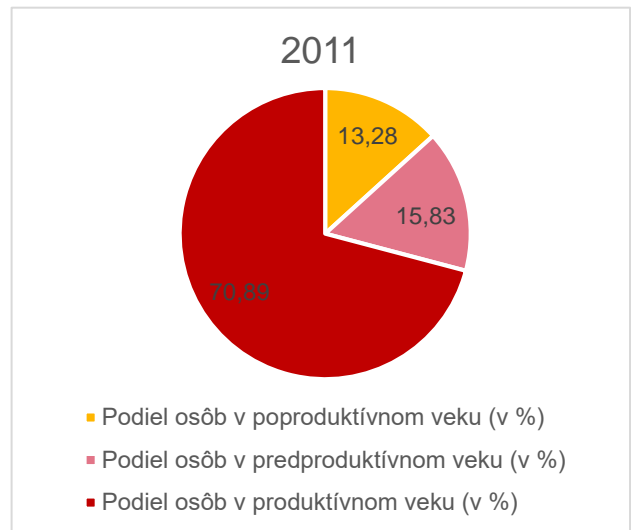
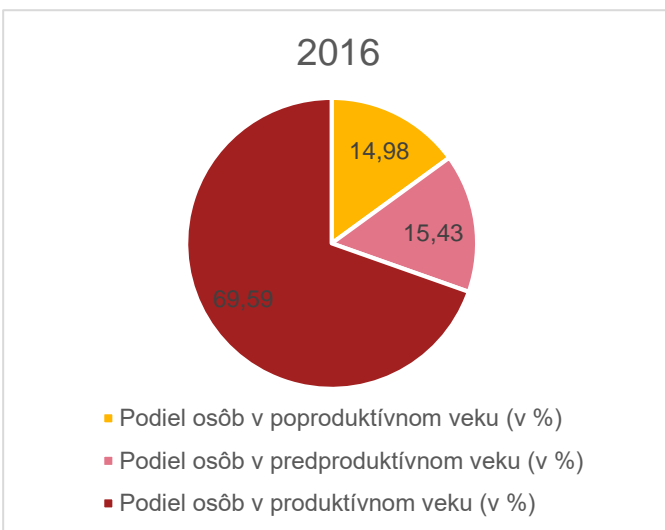
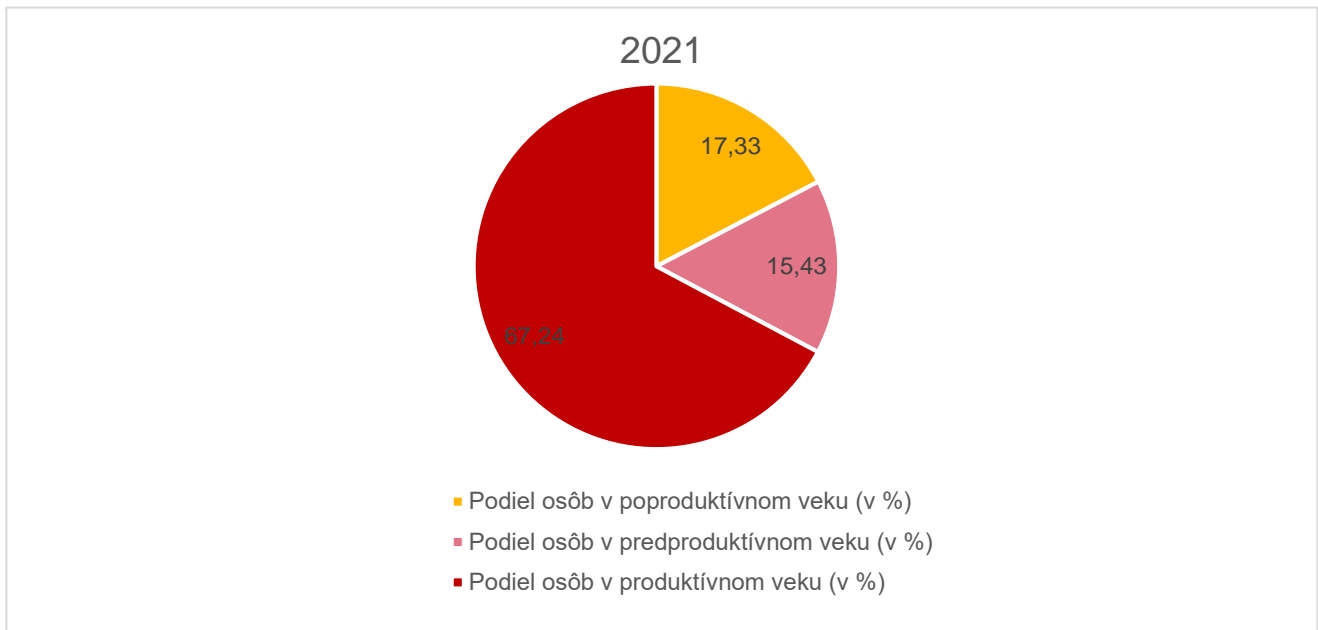
Prameň: Datacube om7005rr

⁴⁾ http://datacube.statistics.sk#!/view/sk/vbd_dem/om7005rr/v_om7005rr_00_00_00_sk.

⁵⁾ http://datacube.statistics.sk#!/view/sk/vbd_dem/om7005rr/v_om7005rr_00_00_00_sk.

Obyvateľstvo okresu v porovnaní s krajom staršie. Podiely obyvateľov v predproduktívnom a poproduktívnom veku sú takmer identické ako je to v kraji aj SR.

Graf č. 5 Vekové zloženie obyvateľstva okresu Lučenec v rozmedzí 10 rokov⁶⁾

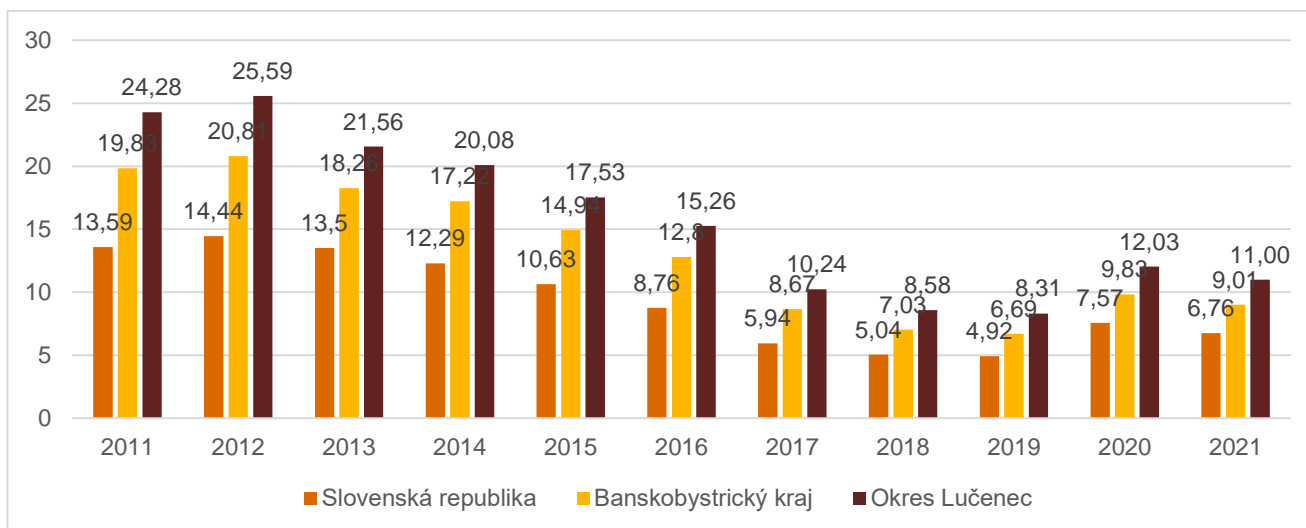
Hustota zaľudnenia v okrese je 88,68 obyvateľov/km². Okres je zložený z 2 miest a 55 obcí, ktoré sú prepojené v 6 mikroregiónoch. Niekoľko mikroregiónov presahuje do viacerých okresov (okres Rimavská Sobota, okres Poltár). Niektoré obce sú združené vo viacerých mikroregiónoch.

⁶⁾ http://datacube.statistics.sk#!/view/sk/vbd_dem/om7007rr/v_om7007rr_00_00_00_sk.

1.2. Nezamestnanosť

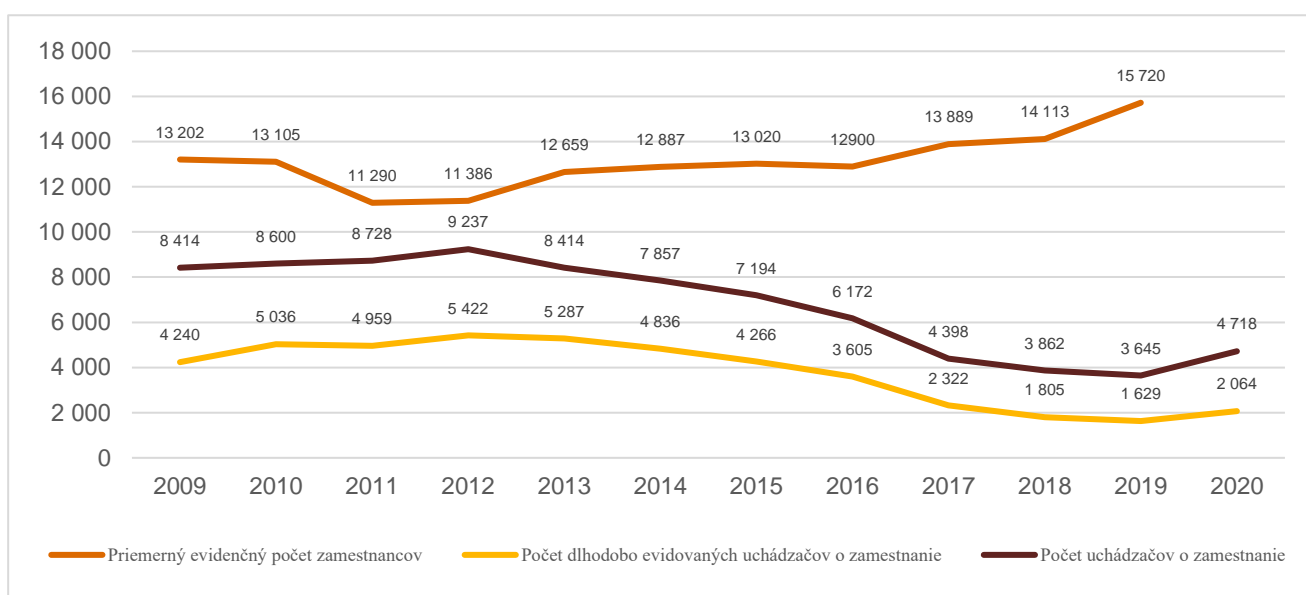
Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Lučenec je dlhodobo vysoká, preto bol okres v roku 2015 zaradený do zoznamu najmenej rozvinutých okresov. K 31.12.2020 dosiahla miera evidovanej nezamestnanosti v okrese 11,00 %, čo je o viac ako 1,99 p. b. vyššia hodnota ako je priemer BBSK. V priebehu roku 2020 v dôsledku koronakrízy nezamestnanosť stúpila na 12,03 % (k 31.12. 2020).

Graf č. 6 Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Lučenec v porovnaní so SR a BBSK⁷⁾

Špecificky za obdobie realizácie Akčného plánu pre najmenej rozvinutý okres Lučenec (2016-2020) zaznamenávame pokles miery evidovanej nezamestnanosti o viac ako 5 %. Najnižšiu hodnotu za sledované obdobie dosahuje miera evidovanej nezamestnanosti v roku 2019. Najvýraznejší pokles bol dosiahnutý medzi rokmi 2016 a 2017 (5 %). Medzi rokmi 2019 a 2020 však opätovne zaznamenávame v okrese Lučenec vyšší medziročný nárast (4 %) než v BBSK a SR (3 %). Celkový priemerný evidenčný počet zamestnancov v okrese Lučenec vzrástol od roku 2009 do roku 2019 o 19 %. Tempo rastu počtu zamestnancov je na úrovni kraja. Z celkového počtu UoZ (4718) patrí do skupiny dlhodobo nezamestnaných občanov až 44 %.

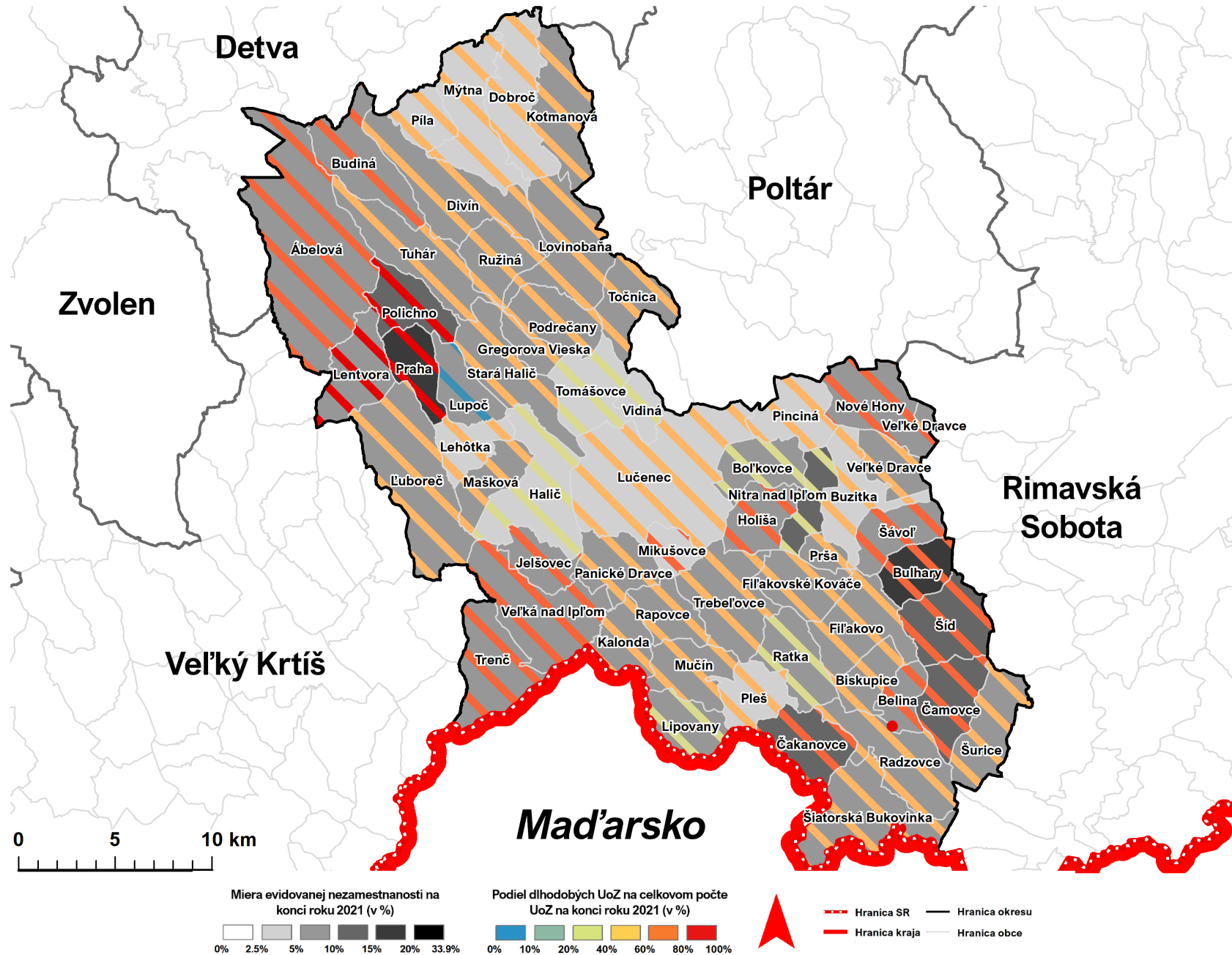
Graf č. 7 Počet zamestnancov, UoZ a dlhodobo nezamestnaných UoZ⁸⁾

⁷⁾ http://datacube.statistics.sk#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3108rr/v_pr3108rr_00_00_00_sk.

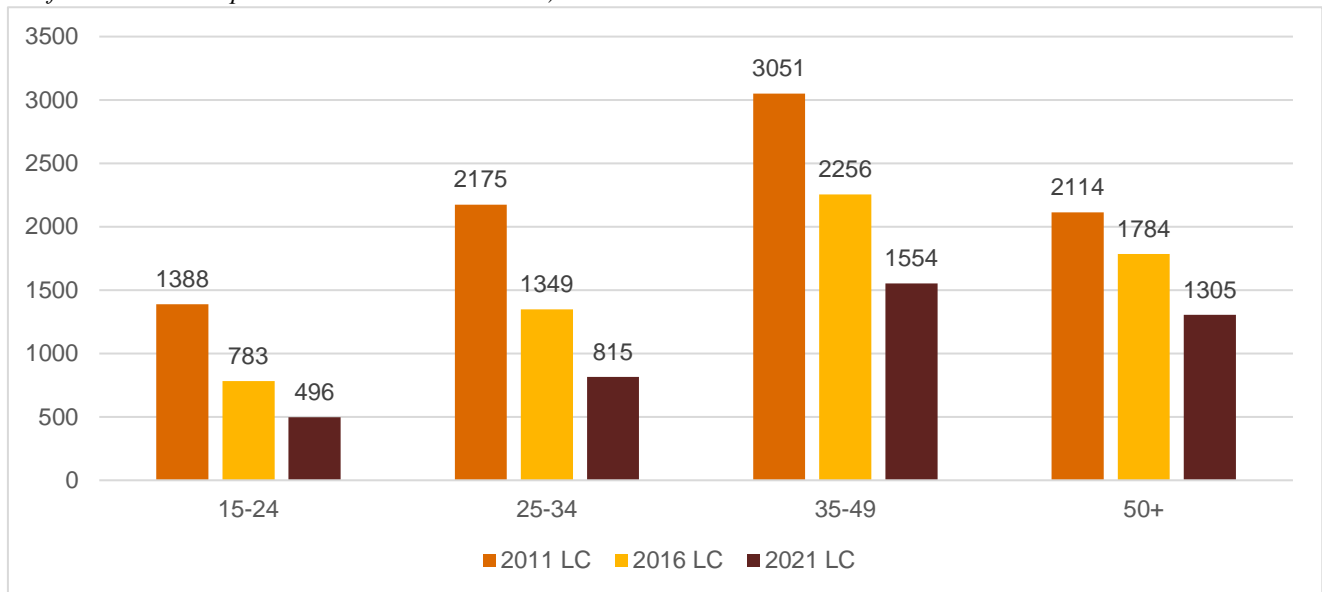
⁸⁾ http://datacube.statistics.sk#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3106rr/v_pr3106rr_00_00_00_sk.

Mapa č. 1 Podiel dlhodobých UoZ na celkovom počte UoZ na konci roka 2021 (spracované MIRRI SR na základe údajov zo Štatistického úradu SR)

Veková štruktúra UoZ je podobná s demografickou štruktúrou okresu a takmer identická s vekovou štruktúrou UoZ v kraji. Viac ako 30 % UoZ má nad 50 rokov.

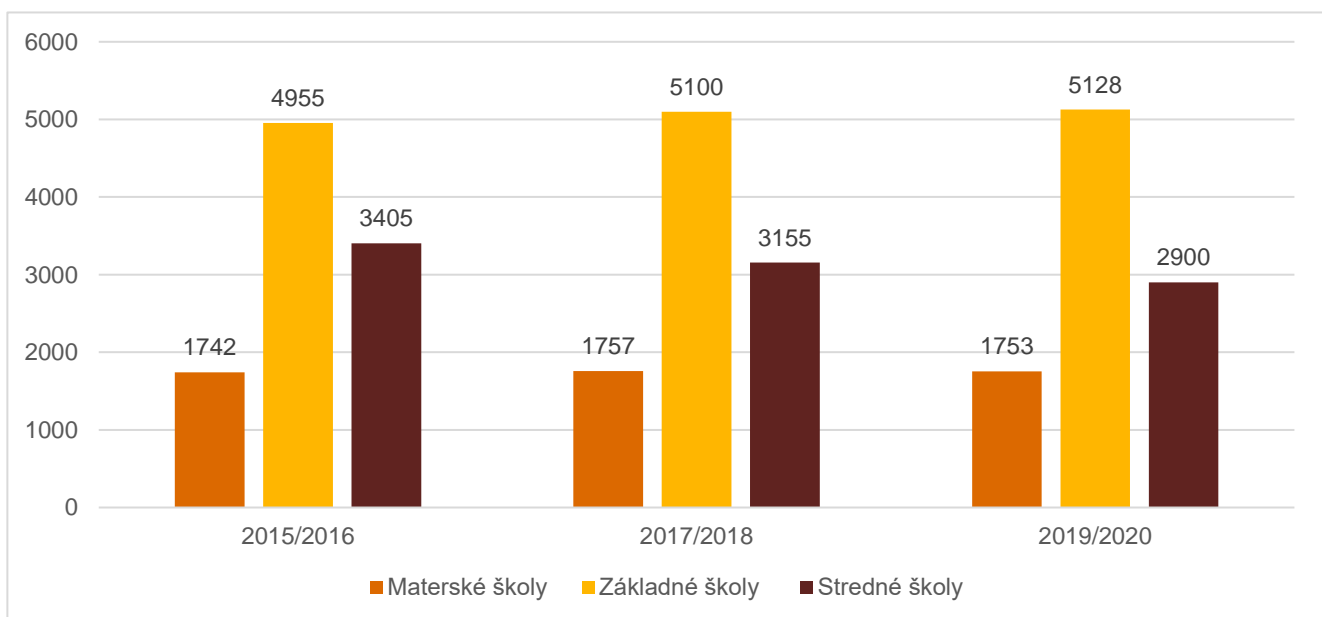
Graf č. 8 Počet UoZ podľa veku v okrese Lučenec⁹⁾

1.3. Vzdelávanie

V okrese LC sa nachádza 38 materských škôl, 17 základných škôl, 3 gymnáziá a 7 stredných odborných škôl. Z toho kraj je zriaďovateľom deviatich stredných škôl, ktoré sídlia v meste Lučenec a v meste Filákov. V šk. roku 2019/2020 navštevovalo celkovo materské školy 1 753 detí, základné školy 5 128 žiakov a stredné školy 2 900 študentov. Počet žiakov sa na stredných školách oproti školskému roku 2015/2016 znížil, a to až o 14,83 %. Naopak, na materských a základných školách došlo k nárastu počtu žiakov.

Graf č. 9 Vývoj počtu žiakov v okrese Lučenec v školskom roku 2016/2017 oproti školskému roku 2020/2021¹⁰⁾

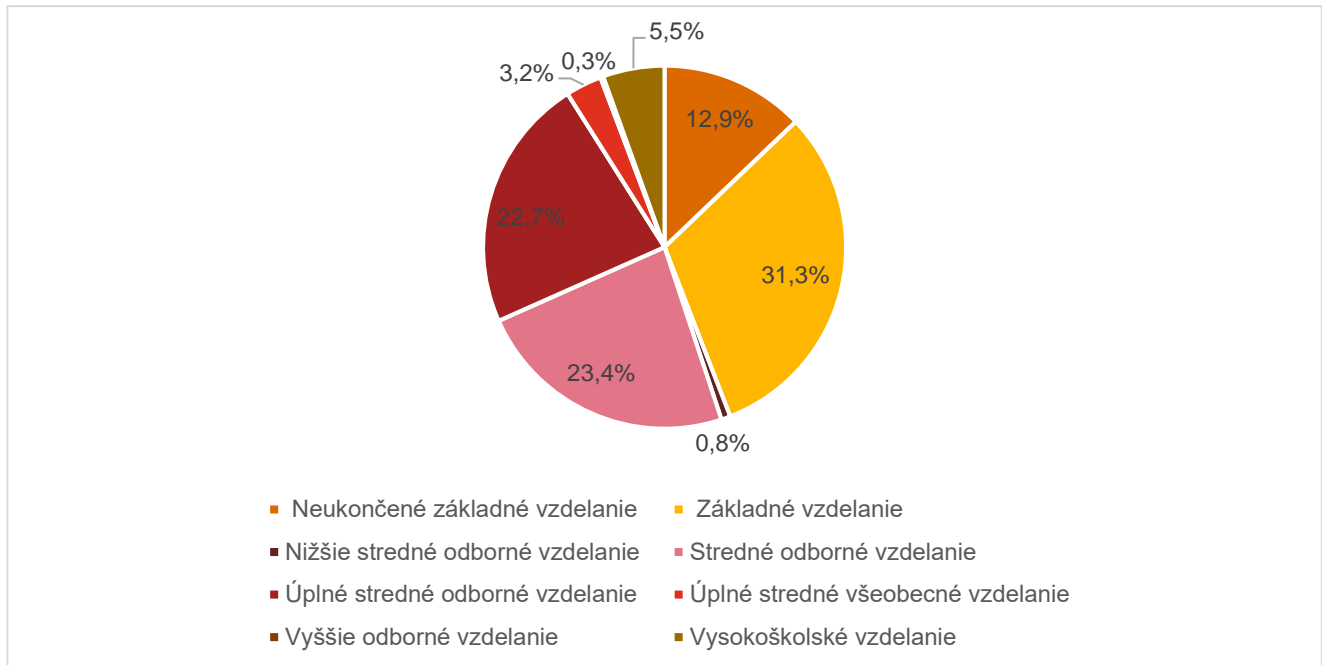

⁹⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3107rr/v_pr3107rr_00_00_00_sk.

¹⁰⁾ https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia.html?page_id=9580.

Najväčší podiel uchádzačov o zamestnanie z celkového počtu uchádzačov tvorí skupina obyvateľov so stredoškolským vzdelaním, teda 2156 uchádzačov, čo je 50 %. Vysoký podiel UoZ nemá ukončené ani základné vzdelanie. Okres má nadpriemerne vysoký podiel UoZ (44%) s maximálne základným vzdelaním. Podiel uchádzačov o zamestnanie s vysokoškolským tvorí 6 %, čo je 235 uchádzačov o zamestnanie.

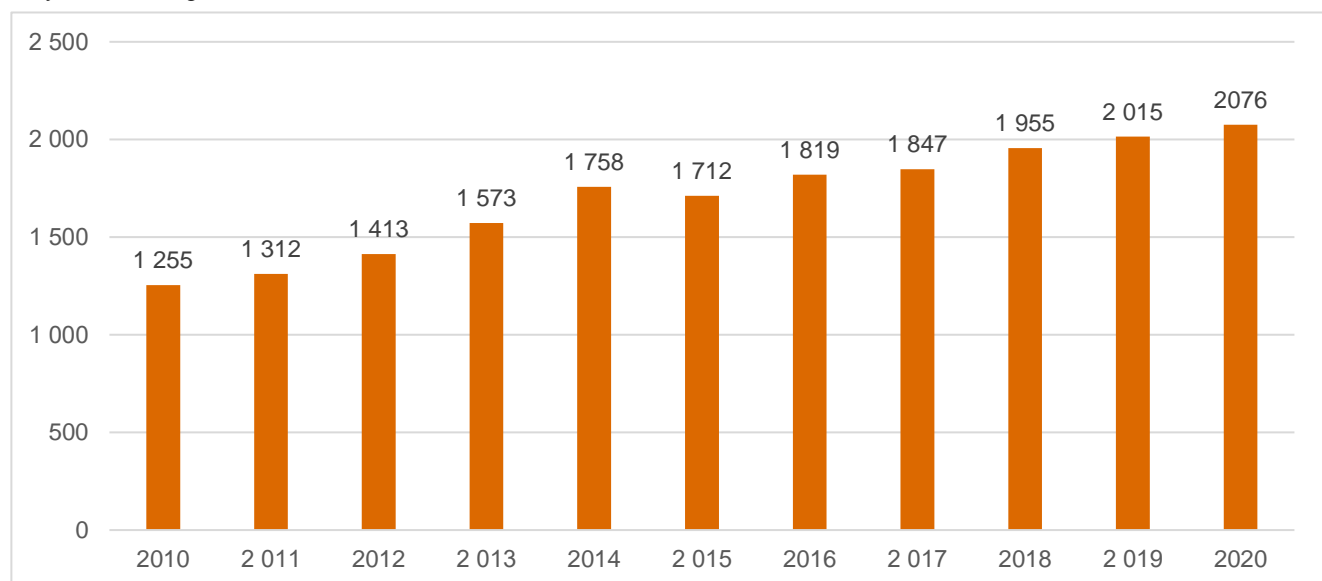
Graf č. 10 Podiel UoZ podľa dosiahnutého vzdelania (údaje k 31.3.2022)¹¹⁾

1.4. Podnikateľské prostredie a príjmy

Počet podnikov v okrese za posledných 10 rokov vzrástol o 65 %, zo 1255 v roku 2010 na 2076 v roku 2020.

Graf č. 11 Počet podnikov v okrese Lučenec¹²⁾

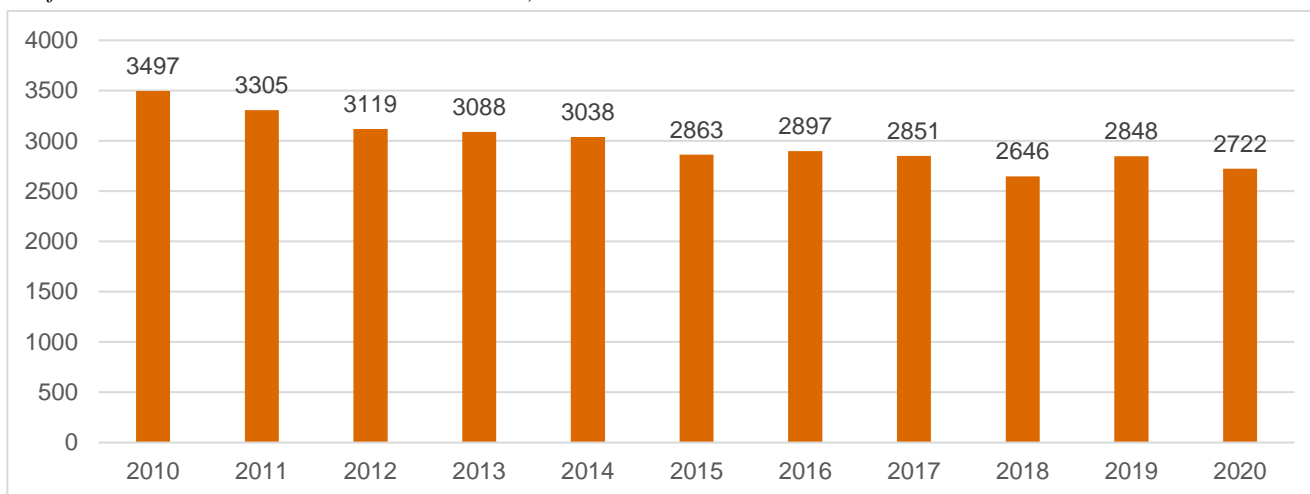

¹¹⁾ https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky/2022.html?page_id=1153450.

¹²⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/og3005rr/v_og3005rr_00_00_00_sk.

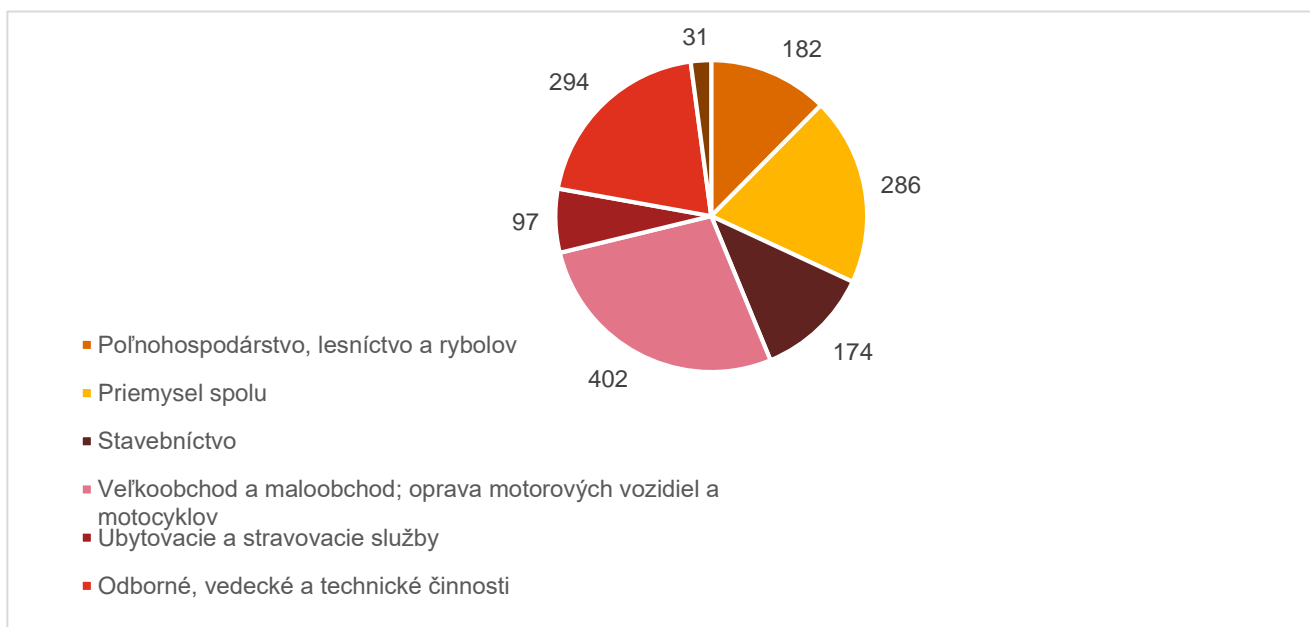
Počet podnikov v okrese každoročne rastie. Naopak, počet živnostníkov klesá, čo zodpovedá celoslovenskému trendu. U živnostníkov má najväčšie zastúpenie veľkoobchod a maloobchod.

Graf č. 12 Počet živnostníkov v okrese Lučenec¹³⁾

Z hľadiska predmetu podnikania dominuje v štruktúre podnikateľského sektora Veľkoobchod a maloobchod. 402 subjektov s činnosťou v oblasti veľkoobchodu a maloobchodu tvorí 19,36%. Druhý najväčší podiel majú Odborné, vedecké a technické činnosti, ktoré majú 294 subjektov, čo tvorí 14,16 %. Priemysel tvorí 286 subjektov čo je 13,78% a 182 subjektov s činnosťou v oblasti Poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu, čo tvorí 8,77%. 555 subjektov s činnosťou v oblasti ostatných činností tvorí 26,73 %.

Graf č. 13 Štruktúra podnikov podľa ekonomických činností podľa SK NACE za rok 2020¹⁴⁾

Významnými priemyselnými odvetviami sú potravinársky, drevársky, stavebný a kovospracujúci priemysel. Priemysel stavebných hmôt a potravinársky priemysel boli od roku 1980 nosnými odvetviami priemyselnej štruktúry územia. Najväčším zamestnávateľom v okrese je nábytkárska spoločnosť EKOLTECH spol. s r.o., nasledujú strojárne podniky Dometic Slovakia s.r.o. a Adient Innotec Metal Technologies s.r.o.,

¹³⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/og3002rr/v_og3002rr_00_00_00_sk.

¹⁴⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/report/sk/VBD_SK_WIN/og3005rr/i5BB416A35769411D98C42448731CAA2F.

producent pestovateľských substrátov AGRO CS Slovakia, a.s. a výrobca nábytku D&J Design s.r.o. Do okresu plynú len veľmi málo priamych zahraničných investícií. Iba 2,4 % všetkých priamych zahraničných investícií plynúcich do Banskobystrického kraja pripadá na okres Lučenec. V okrese sa nachádzajú 2 zelené priemyselné parky spolu s výmerou 95 400 m² a jeden hnedý priemyselný park s výmerou 13 700 m².

Priemysel v okrese je charakteristický diverzifikáciou, avšak chýbajú tu nosné profilové závody, okolo ktorých by sa rozvíjali priemyselné komplexy regiónu.

Tabuľka č. 1 Zamestnávateľia v okrese Lučenec

Názov	SKNACE		Veľkosť organizácie (počet zamestnancov)	Tržby + výnosy
EKOLTECH spol. s r.o.	C: Priemyselná výroba	Výroba ostatného nábytku	1000-1999 zamestnancov	91 162 261,00 €
Dometic Slovakia s.r.o.	C: Priemyselná výroba	Výroba neelektrických zariadení pre domácnosti	150-199 zamestnancov	45 843 117,00 €
AGRO CS Slovakia, a.s.	C: Priemyselná výroba	Výroba priemyselných hnojív a dusíkatých zlúčenín	100-149 zamestnancov	16 171 586,00 €
Adient Innotec Metal Technologies s.r.o.	C: Priemyselná výroba	Obrábanie	100-149 zamestnancov	13 307 894,00 €
Silicate World, s.r.o.	C: Priemyselná výroba	Výroba ostatných keramických výrobkov	100-149 zamestnancov	13 145 117,00 €
D&J Design s.r.o.	C: Priemyselná výroba	Výroba ostatného nábytku	100-149 zamestnancov	11 870 995,00 €
THORMA Výroba, k.s.	C: Priemyselná výroba	Výroba neelektrických zariadení pre domácnosti	250-499 zamestnancov	11 834 389,00 €
Slovenská autobusová doprava Lučenec, akciová spoločnosť	H: Doprava a skladovanie	Mestská alebo prímestská osobná pozemná doprava	250-499 zamestnancov	8 360 611,00 €
mobil online, s.r.o.	G: Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	Maloobchod s telekomunikačnými prístrojmi v špecializovaných predajniach	100-149 zamestnancov	6 569 077,00 €
R-GLASS Trade s.r.o.	C: Priemyselná výroba	Výroba a spracovanie ostatného skla vrátane technického skla	100-149 zamestnancov	5 229 999,00 €

Priemerná nominálna mzda zamestnancov v okrese bola v roku 2019 na úrovni 996 € bola jednou z najnižších v Banskobystrickom kraji. Celoslovenský priemer je o 296 € vyšší. Priemerná nominálna mzda v okrese Lučenec je na úrovni 76% z celoslovenského priemeru.

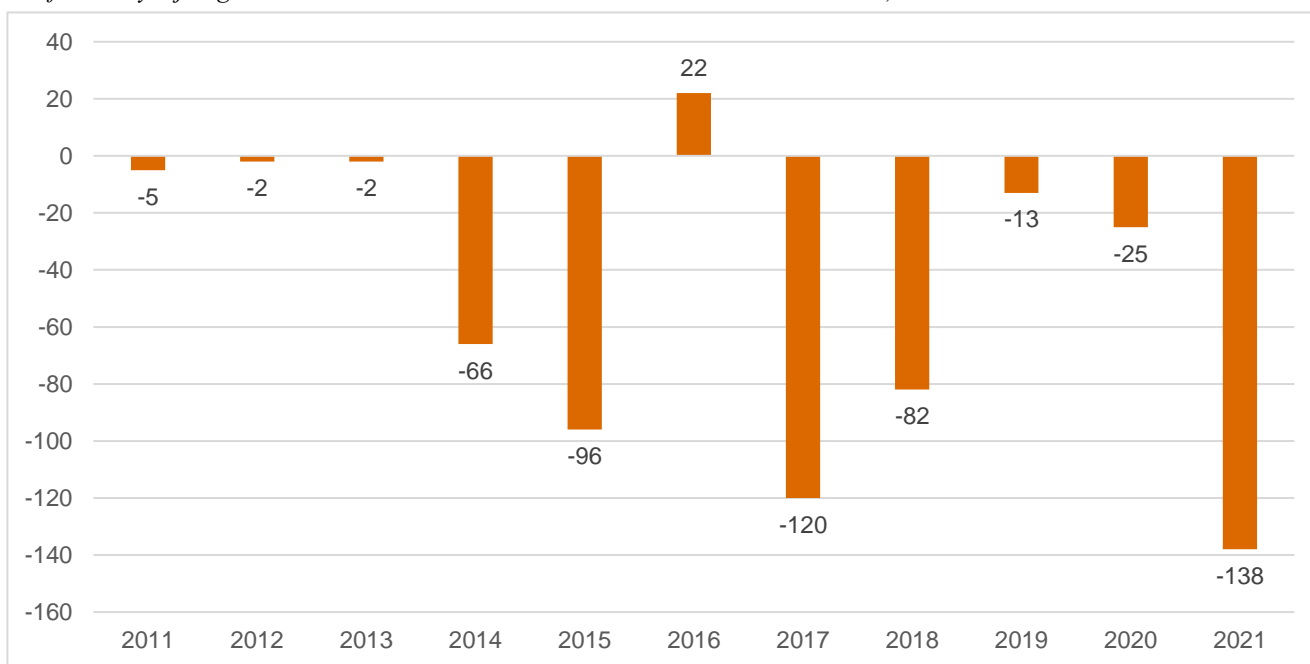
Od roku 2009 rástla priemerná nominálna mesačná mzda zamestnancov v okrese Lučenec priemerným tempom 4,6 % ročne, čo je približne vo výške tempa rastu miezd v kraji (4,65 %). Priemerná mzda zamestnancov

v roku 2019 dosiahla úroveň 996 eur, čo je o 10,5 % menej ako priemerná mzda v BBSK a o 21,3 % menej ako priemerná mzda v SR (údaje zisťované pracoviskovou metódou). Najvyššie priemerné mzdy sú v odvetví finančné a poisťovacie činnosti, verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie a činnosti v oblasti nehnuteľností. Najnižšie mzdy boli evidované v administratívnych a podporných službách.

1.5. Migrácia

Okres Lučenec mal za posledných 10 rokov negatívnu bilanciu migračného salda. Z okresu sa za sledované obdobie vysťahovali najmä produktívni obyvatelia – prevažne mladí vo veku do 35 rokov, ktorí tvorili až 69 % všetkých vysťahovaných. 37 % z vysťahovaných nad 15 rokov malo ukončené úplné stredoškolské vzdelanie a 27 % malo vysokoškolské vzdelanie. Najčastejšie odchádzajú do susedných okresov Poltár a Rimavská Sobota a tiež do Bratislavy.

Graf č. 14 Vývoj migračného salda v okrese Lučenec v období rokov 2011 -2021¹⁵⁾

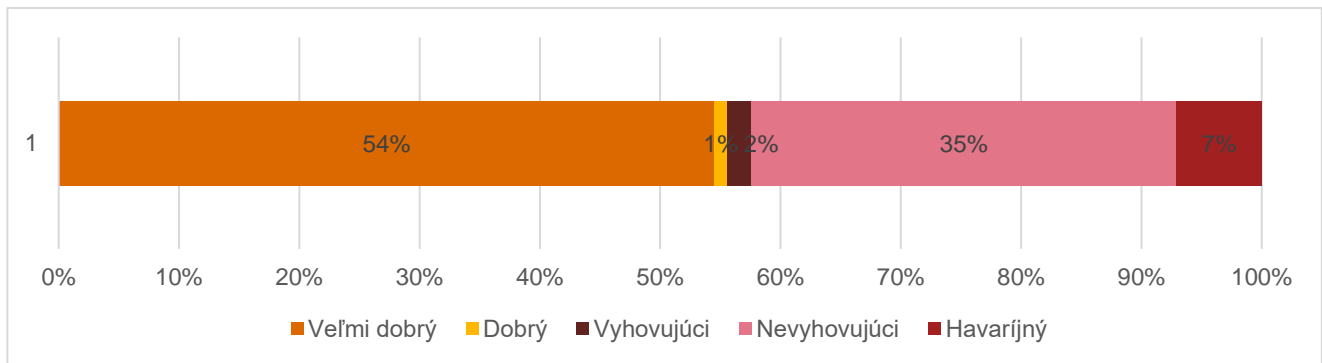
1.6. Dopravná infraštruktúra

Okres leží na križovatke hlavných ciest a železničných trás spájajúcich Bratislavu s Košicami a Budapešť s Varšavou. Rozvoj okresu si vyžaduje napojenie na Bratislavu a Košice diaľnicou alebo rýchlostnou komunikáciou. Lepšej dostupnosti do okresu Lučenec pomôže v súčasnosti budovaná rýchlostná cesta, ktorá zatiaľ končí na hranici okresu Lučenec v obci Kriváň (okres Detva). Cestnú sieť v okrese Lučenec tvorí 82,704 km ciest I. triedy, 39,588 km ciest II. triedy a 218,966 km ciest III. triedy.

Zo stavebnotechnického stavu ciest po hlavných prehlídkach vyplýva, že kvalita ciest sa v okrese Lučenec zlepšuje. Zatiaľ čo po hlavných prehlídkach v roku 2019 bolo v nevyhovujúcom alebo havarijnom stave 57 % ciest, v roku 2020 to bolo 42 % ciest.

¹⁵⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7106rr/v_om7106rr_00_00_00_sk.

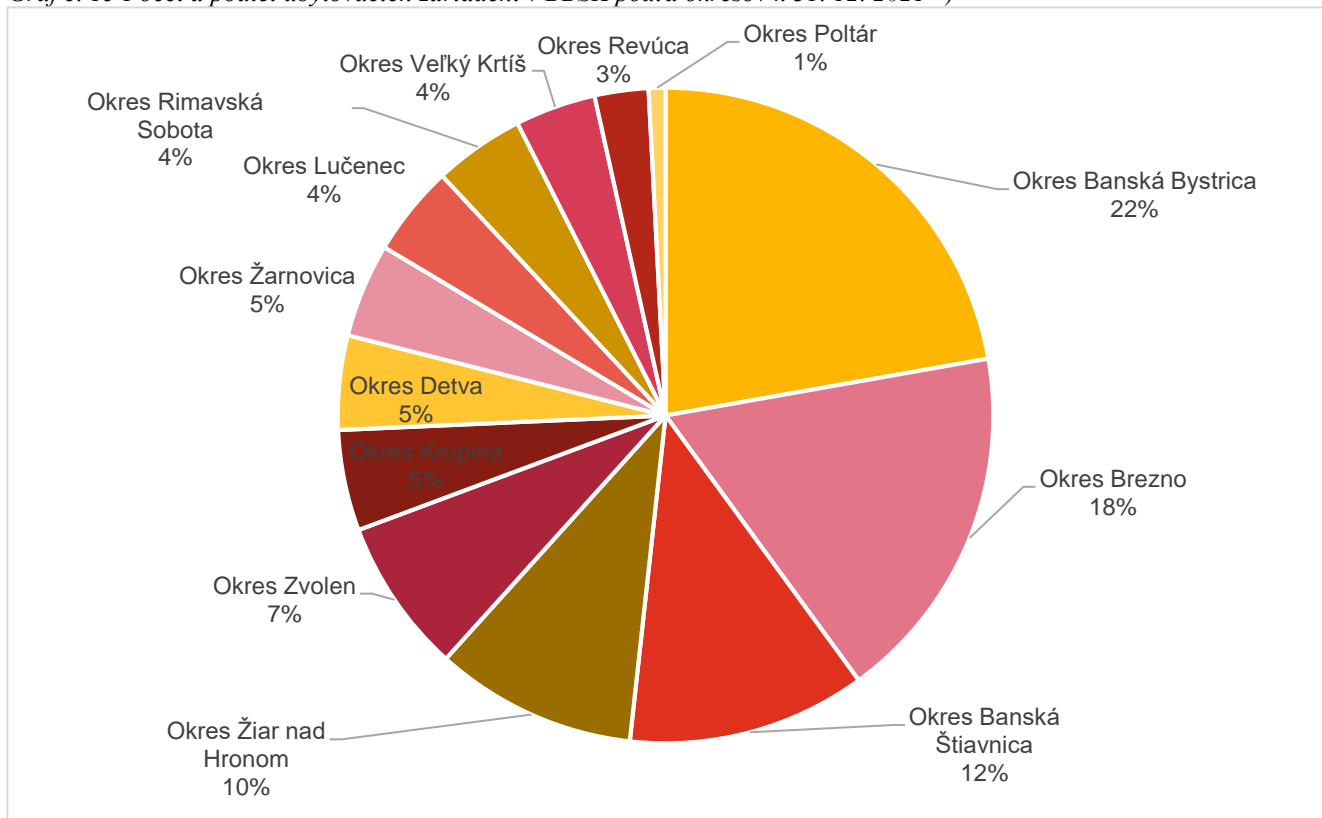
Graf č. 15 Stavbečno-technický stav ciest II. a III. triedy v okrese Lučenec¹⁶⁾

1.7. Cestovný ruch

Z hľadiska kapacít a výkonov ubytovacích zariadení možno konštatovať, že vzhľadom na veľkosť okresu Lučenec je cestovný ruch v porovnaní s ostatnými okresmi rozvinutý pomerne slabo. Podiel ubytovacích zariadení v okrese Lučenec na celkových výkonoch kraja je len 4 %.

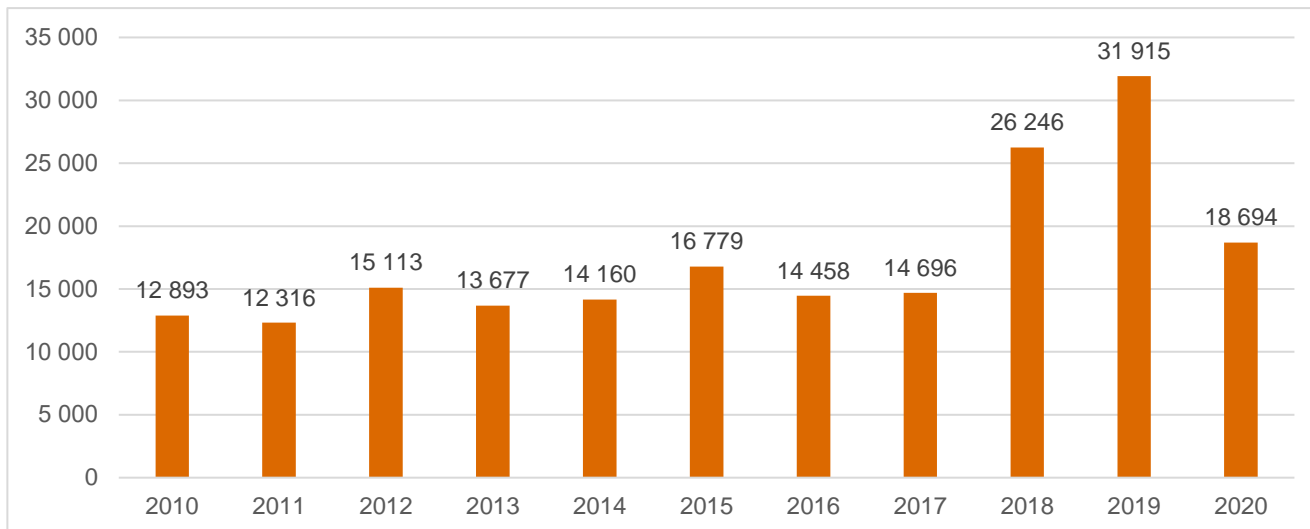
Graf č. 15 Počet a podiel ubytovacích zariadení v BBSK podľa okresov k 31. 12. 2021¹⁷⁾

Z celkového počtu návštevníkov v kraji tvorili návštevníci v okrese Lučenec len 4,5 %. V okrese sa nachádza 26 ubytovacích zariadení s celkovou kapacitou 834 lôžok. Počet návštevníkov v týchto zariadeniach bol v roku 2020 18 694 osôb. Počet prenocovaní návštevníkov tvoril 37 783.

¹⁶⁾ Cestná databanka.

¹⁷⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN2/cr3808qr/v_cr3808qr_00_00_00_sk.

Graf č. 16 Počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach v okrese Lučenec¹⁸⁾

1.8. Bývanie a infraštruktúra

Domácnosti v BBSK (v porovnaní s priemerom SR) vykazujú na základe zisťovaní EU SILC (European Union Statistics on Income and Living Conditions) nadpriemerný podiel výdavkov na bývanie z celkových čistých výdavkov.

Zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov nie je dostačujúce. Len 72,6 % obyvateľov je zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov. V Banskobystrickom kraji je to 87,7 %.

Z 13 okresov BBSK vykazuje za rok 2020 okres Lučenec (60,7 %) piatu najvyššiu mieru napojenia na verejnú kanalizáciu s čistiarnou odpadových vôd. Táto hodnota kopíruje priemernú úroveň pripojenosti okresov v BBSK. Zároveň je to o len o 9 % menej oproti miere pripojenosti v rámci SR.

1.9. Marginalizované komunity

Na základe kvalifikovaného odhadu z Atlasu rómskych komunit 2019 je rómske obyvateľstvo v okrese Lučenec zastúpené podielom 26%. 10 % obyvateľov okresu žije v takzvaných marginalizovaných rómskych komunitách.

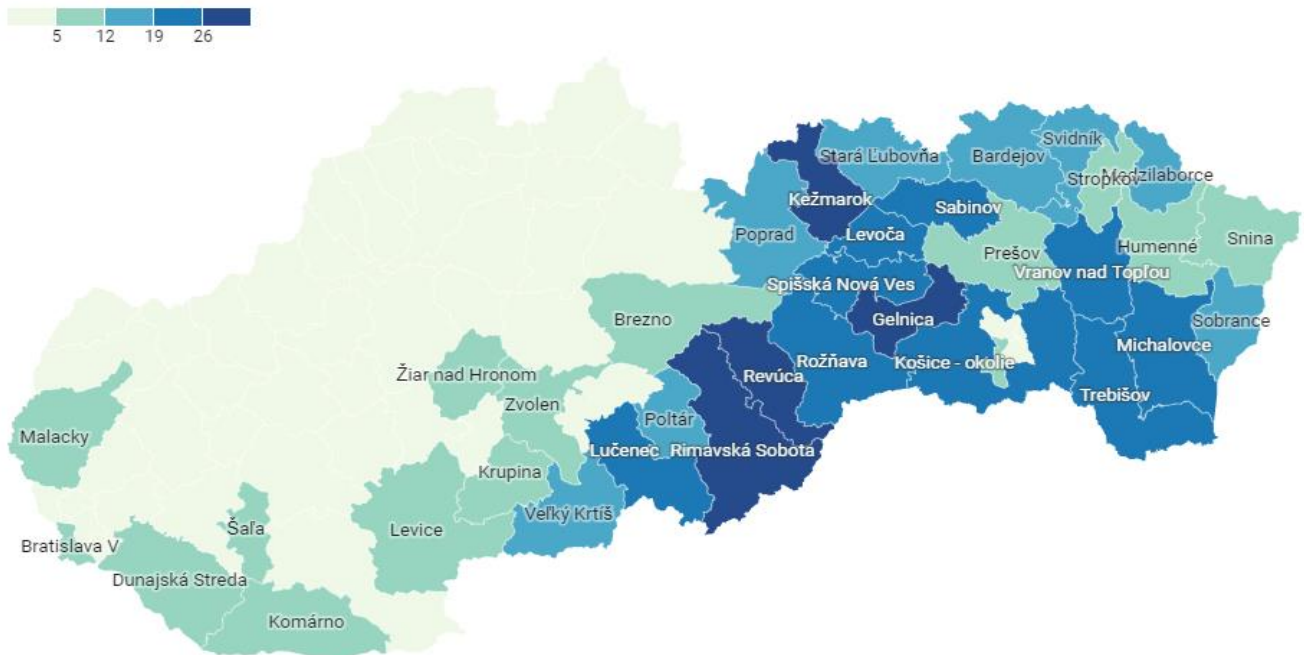
Ide o lokality v ktorých žijú obyvatelia kategorizovaní pri zbere dát zástupcami obce ako Rómovia v podmienkach koncentrovanej chudoby, to znamená deprivácií v oblasti typu a kvality bývania, pokrytia základnou infraštruktúrou ako aj dostupnosti verejných služieb.

Integrácia rómskeho obyvateľstva je vnímaná aj ako ekonomická príležitosť. Vzhľadom na rýchly pokles populácie a odliv obyvateľov BBSK predstavuje rozsiahlejšia integrácia a zvyšovanie kvalifikácie rómskeho obyvateľstva reálnu ekonomickú príležitosť najmä pre zaostávajúce časti regiónu. Navyše, rómski žiaci tvoria najväčšiu časť študentov, ktorí končia školskú dochádzku predčasne, čo vedie k ďalším stratám ľudského potenciálu vyľudňujúceho sa kraja.

Okres je zložený z 2 miest a 55 obcí, ktoré sú prepojené v 6 mikroregiónoch. Niekoľko mikroregiónov presahuje do viacerých okresov (okres Rimavská Sobota, okres Poltár). Niektoré obce sú združené vo viacerých mikroregiónoch.

¹⁸⁾ http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/cr3002rr/v_cr3002rr_00_00_00_sk.

Mapa č. 2 Podiel rómskeho obyvateľstva na obyvateľstve okresov SR (údaje podľa Atlasu rómskych komunít v Slovenskej republike)

Tabuľka č. 2 Počet obcí zaradených do Atlasu rómskych komunít za okres Lučenec (údaje podľa Atlasu rómskych komunít v Slovenskej republike)

Okres	Počet obyvateľov k 31.12.2020	Najmenej rozvinutý okres	Počet obcí spolu	Počet obcí zaradených v Atlase	Podiel obcí zaradených v Atlase	Počet obcí s podielom rómskeho obyvateľstva nad 50 %
Lučenec	73.071	Áno	57	28	49,1 %	8

Tabuľka č. 3 Zoznam obcí a mikroregiónov v okrese Lučenec zahrnutých v Atlase rómskych komunít (údaje podľa Atlasu rómskych komunít v Slovenskej republike)

1. REGIONÁLNE ZDRUŽENIE JAVOR			
Okres Lučenec		Počet združených obcí - 11	
Rozloha mikroregiónu – 18.166 ha		Počet obyvateľov mikroregiónu – 8.714 občanov	
Obec	Počet obyvateľov	Obec v Atlase rómskych komunít	Podiel rómskych občanov v %
Budiná	218	Nie	
Divín	2040	Áno	11 % - 20 %
Dobroč	599	Nie	
Kotmanová	293	Áno	21 % - 30 %
Lovinobaňa	1993	Áno	11 % - 20 %
Mýtňa	1189	Nie	
Píla	254	Nie	
Podrečany	525	Áno	11 % - 20 %
Ružiná	861	Áno	31 % - 40 %
Točnica	396	Áno	21 % - 30 %
Tuhár	346	Nie	

2. MIKROREGIÓN NOVOHRADSKÉ PODZÁMČIE			
Okres Lučenec		Počet združených obcí - 11	
Rozloha mikroregiónu – 18.924 ha		Počet obyvateľov mikroregiónu- 4.268 občanov	
Obec	Počet obyvateľov	Obec v Atlase rómskych komunít	Podiel rómskych občanov v %
Ábelová	229	Áno	51 % - 60 %
Gregorova Vieska	147	Nie	
Halič	1675	Nie	
Lehôtka	353	Áno	21 % - 30 %
Lentvora	98	Áno	51 % - 60 %
Ľuboreč	346	Nie	
Lupoč	219	Nie	
Mašková	334	Nie	
Polichno	136	Nie	
Praha	77	Nie	
Stará Halič	654	Nie	

3. MIKROREGIÓN OBRUČNÁ			
Okres Lučenec		Počet združených obcí – 10	
Rozloha mikroregiónu – 13.792 ha		Počet obyvateľov mikroregiónu – 17.522 obyvateľov	
Obec	Počet obyvateľov	Obec v Atlase rómskych komunít	Podiel rómskych občanov v %
Belína	611	Áno	31 % -40 %
Biskupice	1120	Áno	21 % - 30 %
Čakanovce	1133	Áno	61 % - 70 %
Čamovce	625	Áno	41 % - 50 %
Radzovce	1616	Áno	21 % - 30 %
Ratka	299	Nie	
Šiatorská Bukovinka	298	Nie	
Šíd	1298	Áno	61 % - 70 %
Šurice	485	Nie	
Fíľakovo	10037	Áno	31 % - 40 %

4. MIKROREGIÓN POD BUČENOM			
Okres Lučenec		Počet združených obcí – 8	
Rozloha mikroregiónu – 7.854 ha		Počet obyvateľov mikroregiónu – 4.192 obyvateľov	
Obec	Počet obyvateľov	Obec v Atlase rómskych komunít	Podiel rómskych občanov v %
Boľkovce	624	Nie	
Bulhary	318	Áno	61 % - 70 %
Buzitka	509	Nie	
Fíľakovské Kováče	916	Áno	41 % - 50 %
Holiša	661	Áno	41 % - 50 %
Nitra nad Ipľom	368	Áno	91 % - 100 %
Prša	210	Nie	
Šávoľ	586	Áno	41 % - 50 %

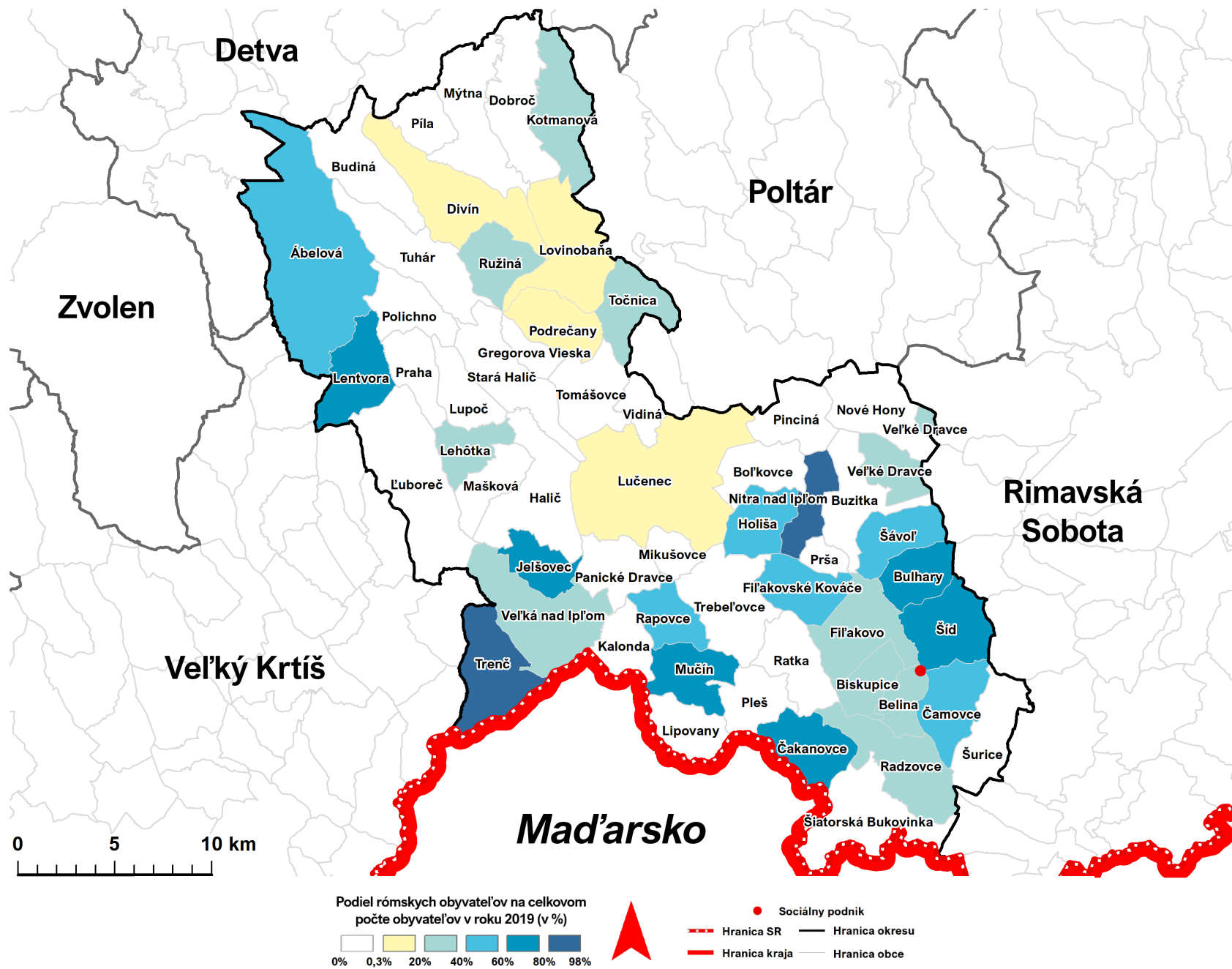
5. MIKROREGIÓN PRI VELICKÝCH JAZERÁCH			
Okres Lučenec		Počet združených obcí – 9	
Rozloha mikroregiónu – 11.048 ha		Počet obyvateľov mikroregiónu – 4.949 obyvateľov	
Obec	Počet obyvateľov	Obec v Atlase rómskych komunít	Podiel rómskych občanov v %
Jelšovec	334	Áno	71 % - 80 %
Kalonda	203	Nie	
Lipovany	251	Nie	

Mučín	758	Áno	61 % - 70 %
Panické Dravce	762	Nie	
Pleš	189	Nie	
Rapovce	968	Áno	41 % - 50 %
Trenč	564	Áno	91 % - 100 %
Veľká nad Ipľom	920	Áno	31 % - 40 %

6. MIKROREGIÓN SUCHÁNSKA DOLINA

Okres Lučenec – 3 obce, okres Rimavská Sobota 3 obce, okres Poltár 4 obce		Počet združených obcí - 10	
Rozloha mikroregiónu – 16.554 ha		Počet obyvateľov mikroregiónu – xx obyvateľov	
Obec	Počet obyvateľ'ov	Obec v Atlase rómskych komunít	Podiel rómskych občanov v %
Hrnčiarska Ves	943	Nie	
Hrnčiarske Zalužany	850	Nie	
Selce	119	Nie	
Sušany	426	Nie	
Buzitka	509	Nie	
Šávoľ	586	Áno	41 % - 50 %
Veľké Dravce	720	Áno	31 % - 40 %
Dolné Zahorany	190	Nie	
Husiná	544	Áno	41 % - 50 %
Ožďany	1657	Áno	11 % - 20 %

Mapa č. 3 Podiel rómskeho obyvateľstva na celkovej počte obyvateľov okresu Lučenec v roku 2019 (údaje podľa Atlasu rómskych komúnit v Slovenskej republike)

1.10. Zhrnutie analýzy hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu

Najvýznamnejšie faktory vyplývajúce z analýzy hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu:

1. V oblasti demografického vývoja
 - nízky podiel obyvateľov v predproduktívnom veku
 - nízky podiel osôb v poproduktívnom veku, avšak rastúci trend;
 - Index starnutia obyvateľstva pod úrovňou kraja – pomalší rast
2. V oblasti nezamestnanosti
 - vysoká miera evidovanej nezamestnanosti – kopíruje vývoj v SR;
 - vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte UoZ (44%)
 - vysoký podiel UoZ nad 50 rokov (30%)
3. V oblasti vzdelávania:
 - vysoký podiel obyvateľov so stredným odborným a stredným všeobecným vzdelaním
 - silne vecne významne horšie výsledky testovania vedomostí na ZŠ ako národný priemer;
 - obyvatelia s ukončeným základným vzdelaním a bez vzdelania tvoria viac ako 42 % UoZ.
4. V oblasti podnikateľského prostredia a príjmov:
 - prítomnosť 2 veľkých podnikov s počtom zamestnancov nad 250 a jedného podniku s počtom zamestnancov nad 1000 zamestnancov
 - podpriemerná mesačná nominálne mzda;
 - priemysel stavebných hmôt a priemysel potravinársky sú nosnými odvetviami priemyselnej štruktúry územia
5. V oblasti migrácie:
 - dlhodobo negatívne migračné saldo.
6. V oblasti dopravnej infraštruktúry:
 - absencia diaľnice a nízke pokrytie cesty I triedy
 - nevyhovujúca kvalita ciest II, a III. triedy, avšak medziročne sa zlepšuje
 - v súčasnosti budovaná rýchlostná cesta končí v obci Kriváň
 - vybudované železničné trate
7. V oblasti cestovného ruchu
 - cestovný ruch je rozvinutý pomerne slabo
 - nízky počet ubytovacích zariadení
 - priestor a potenciál pre zlepšenie a skvalitňovanie poskytovaných služieb, vytváranie doplnkových služieb
8. V oblasti bývania a infraštruktúry
 - relatívne nižšia napojenosť na verejný vodovod a na verejnú kanalizáciu a čistiarne odpadových vôd
9. V oblasti marginalizovaných komunit
 - 10 % obyvateľov žije v MRK
 - 26 % zastúpenia rómskeho obyvateľstva v okrese
 - deprivácia v oblasti typu a kvality bývania, pokrytia základnou infraštruktúrou ako aj dostupnosti verejných služieb v obciach s vysokým zastúpením MRK

2. IMPULZY K VYPRACOVANIU PLÁNU ROZVOJA NRO LUČENEC

V rámci prípravy Plánu rozvoja okresu Lučenec bola vytvorená expertná pracovná skupina, vytvorenie ktorej iniciovalo Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (ďalej aj MIRRI). Členmi pracovnej skupiny boli zástupcovia Okresného úradu Lučenec, Úradu BBSK, MIRRI, Úradu splnomocnenca vlády SR pre MRK, zástupcovia miestnych akčných skupín a ďalších sociálno-ekonomických partnerov v území. Touto pracovnou skupinou a jej členmi boli identifikované nasledovné potenciály rozvoja v okrese Lučenec:

Tabuľka č. 4 Potenciály rozvoja a problémy a výzvy identifikované ako potenciálne prekážky v rozvoji

OBLASŤ	POTENCIÁLY ROZVOJA	PROBLÉMY A VÝZVY
Zamestnanosť a podnikanie	<ul style="list-style-type: none"> Existencia disponibilnej pracovnej sily s charakteristikou: nízko kvalifikovaná, bez kvalifikácie, so slabými pracovnými návykmi Existencia mladej a vzdelanej pracovnej sily, v súčasnosti migrujúcej za prácou mimo okres; Prítomnosť konkurencieschopných malých a stredných firiem v rôznych odvetviach; Existencia potenciálu na vznik nových a rozvoj existujúcich hospodárskych subjektov Potenciál pre znovu oživenie poľnohospodárstva a potravinárskej výroby – najmä pestovanie ovocia a zeleniny Tradicie umeleckej a remeselnej výroby; Potreba dobudovania infraštruktúry ako potenciál pre vytvorenie pracovných miest. Digitalizácia, zelená a obehová ekonomika, technologické a netechnologické inovácie, Ochrana životného prostredia, pôdy a vody, Prepojenie výskumu a praxe a vzdelávania s potrebami trhu práce, Rastúci dopyt po integrovaných službách zdravotnej a sociálnej starostlivosti, Nové formy celoživotného vzdelávania - ako potenciál tvorby pracovných miest 	<ul style="list-style-type: none"> Vysoká miera nezamestnanosti) Nepriaznivá štruktúra uchádzačov o zamestnanie: dlhodobá nezamestnanosť, štruktúra UoZ podľa vzdelania, Nízka dostupnosť pracovných príležitostí v okrese, nutnosť odchádzať za prácou. Nedostatok pracovných príležitostí v oblasti využitia manuálnej práce (pre uplatnenie nízko kvalifikovanej pracovnej sily) – v stavebníctve, údržbe verejných priestranstiev, Jednoduchá výroba, práce v poľnohospodárstve. Slabá podpora začínajúcich podnikateľov a malých a stredných podnikov – nízka atraktívnosť pre investorov Slabé pracovné návyky u MRK Nízka podpora podnikateľských subjektov a subjektov sociálnej ekonomiky – zníženie konkurencieschopnosti, úpadok, až zánik subjektov Nedostatočný počet integračných sociálnych podnikov, v ktorých by mohli získať zamestnanie a zručnosti osoby s nízkym vzdelaním. Nevyužitie potenciálu územia pre poľnohospodársku produkciu - nevyužitie potenciálu pre finalizáciu produkcie v poľnohospodárstve, Nedostatočné využitie surovinovej základne územia, pestré geologické zloženie územia ložiská nerastných surovín Predpoklady pre etablovanie nových výrobných podnikov – existujúce nevyužívané (zelené a hnedé) plochy pre rozširovanie a vznik výrobných aktivít; Vysoký podiel výroby s nízkou pridanou hodnotou, Neschopnosť subjektov vytvárať rozvojové a inovačné prvky, ako aj čerpať prostriedky EŠIF a z iných podporných mechanizmov

<p>Cestovný ruch</p>	<ul style="list-style-type: none"> • historický a kultúrny potenciál: pamiatky; folklór a remeslá; • prírodný potenciál pre rozvoj agroturizmu a vidieckej turistiky; • zdroje termálnych a liečivých vôd • potenciál pre vytvorenie komplexného produktu v cestovnom ruchu; • príležitosť pre intenzívnejšie využitie v cestovnom ruchu. • bezpečnosť, dostupnosť a vybavenosť verejných priestorov, • celoživotné vzdelávanie pracovníkov cestovného ruchu : marketingové nástroje, inovácie, jazykové • propagácia a prezentácia regiónu, atrakcií, subjektov • existujúce dopravné prepojenie : križovatka hlavných ciest a železničných trás spájajúcich Bratislavu s Košicami a Budapešť s Varšavou a letisko Boľkovce • 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné využitie potenciálu v oblasti cestovného ruchu a agroturistiky • Nedostatočné využitie podmienok pre rozvoj vidieckeho turizmu, agroturizmu a turistiky (pešia turistika a cykloturistika), • Nedostatok doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu - multifunkčné ihriská, detské a workoutové ihriská, vyhliadkové veže, altánky, oddychové zóny, rybníky a podobne. • Nedostatočná prepojenosť (sieťovanie) subjektov pôsobiacich v cestovnom ruchu. • Nedostatočná propagácia, marketing absentujúci strategický prístup; • Nižšia úroveň a kvalita služieb – vrátane jazykových nedostatkov • Dlhodobo slabá návštevnosť regiónu • Absencia nových trendov v trávení voľného času a pre rozvoj cestovného ruchu • Nevyužívanie tradície poľnohospodárskej a potravinárskej produkcie (napr. bryndza, syry, chlieb, mäsové výrobky, krmivá, ovocie, zelenina, regionálne značenie miestnych produktov NOVOHRAD – na podporu agroturizmu • Nedostatok inovatívnych ubytovacích služieb • Nevysporiadané vlastnícke vzťahy limitujúce rozvoj nových aktivít; • Chátrajúce budovy a objekty; znečistené vodné toky a zhoršená kvalita povrchových vôd; zdevastované a znečistené pramene vody a studne • Výrazná interná disparita okresu – zaostávanie južnej časti v budovaní infraštruktúry cestovného ruchu a doplnkových služieb
<p>Doprava a dostupnosť</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Železnica - ako kostra budúcej integrovanej ekologickej verejnej dopravy • Urýchlenie výstavby rýchlostnej komunikácie R2 v trase tejto dopravnej osi je kľúčovým pre dopravné napojenie nielen Rimavskej Soboty, ale aj Lučenca a Rožňavy na nadradenú sídelnú štruktúru SR. • Mobilita - rozvoj ekologickejšej dopravy a cyklistickej prepravy 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočná dostupnosť okresu a následného zviditeľnenia pre potenciálnych investorov a návštevníkov • Nedobudované cyklistické chodníky a turistické chodníky Zlá kvalita cestnej infraštruktúry • Slabo využívaná existujúca železničná trať • nedostatočnosť dopravnej obsluhy územia s uprednostnením ekologickej verejnej dopravy
<p>Vzdelávanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • školská infraštruktúra zastúpená sieťou materských, základných škôl, 	<ul style="list-style-type: none"> • Školstvo nedostatočne reaguje na miestne potreby trhu práce, čo sťažuje prechod absolventov na trh práce a UoZ

	<ul style="list-style-type: none"> • inovatívny potenciál odborného školstva, ktorý je potrebné zosúladiť s dopytom na trhu práce a regionálnou ekonomikou. • nové formy neformálneho celoživotného vzdelávania, vrátane environmentálnej výchovy • zlepšenie vzdelávacích programov - inovatívne školské a ostatné vzdelávacie programy • existencia vysokoškolského subjektu –vysunuté pracovisko VŠ 	<p>neumožňuje profesijnú mobilitu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok možností duálneho vzdelávania v spolupráci s komunálnymi, či súkromnými firmami v okrese • Nedostatočná podpora duálneho vzdelávania • Okres s výrazným zastúpením maďarskej národnosti – absolventi maďarských škôl sú často znevýhodnení na trhu práce, alebo sú obmedzení vzdelávaním • Nedostatok a nízka úroveň neformálneho vzdelávania, celoživotného vzdelávania a rekvalifikácie aj pre pracujúcich, ohrozených stratou zamestnania • Malá účasť detí z MRK na predprimárnom vzdelávaní – nedostatočné kapacity, nechota rodičov.
MRK, sociálne podnikanie a špeciálne problémy	<ul style="list-style-type: none"> • existencia registrovaných integračných sociálnych podnikov, • možnosť využitia dobrých príkladov pre rozširovanie činnosti sociálnych podnikov a vytváraní nových; • prítomnosť organizácií, ktoré pracujú s MRK • existujúca rozvíjajúca sa rómska tradičná kultúra . 	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoký podiel Rómov s nízkym stupňom vzdelania. • Nedostatočná motivácia Rómov zapojiť sa a participovať na integračných programoch • Nedostatočné pracovné návyky,
Bývanie	<ul style="list-style-type: none"> • možnosti pre lacnejšie vidiecke bývanie, hlavne pre mladé rodiny 	<ul style="list-style-type: none"> • Nízka podpora svojpomocnej výstavby v MRK • Nízky štandard bývania najmä u MRK • Nedostatok nájomných a sociálnych bytov • Neekologická a energetická náročnosť vidieckej zástavby
Základná infraštruktúra	<ul style="list-style-type: none"> • existencia železničnej dopravy pre osobnú aj nákladnú dopravu • vybudované cestné ťahy – prepojenosť obcí 	<ul style="list-style-type: none"> • Odpadové hospodárstvo • - nedostatočná miera triedenia odpadov, • - nedostatočná sieť zberných dvorov, • - nelegálne skládky odpadu, • - nezhodnocovanie triedeného odpadu • Nedobudovaná sieť vodovodov, kanalizácie a ČOV z dôvodu charakteru obcí (malé obce do 2000 obyvateľov) • Nízka dostupnosť sociálnych služieb. • - zvyšujúci sa dopyt, nároky a požiadavky na sociálne a zdravotné služby a zariadenia, • - starnúci personál, nedostatok personálnych kapacít • Nízka dostupnosť zdravotníckych centier • Nízka dostupnosť občianskej vybavenosti

		<ul style="list-style-type: none"> • Zlý stav a absencia športovísk a detských ihrísk
Demografia	<ul style="list-style-type: none"> • pozitívne saldo starnutia – vyšší počet narodených ako úmrtí, spôsobené vysokou koncentráciou MRK v okrese 	<ul style="list-style-type: none"> • Migrácia (emigrácia) mladých ľudí z okresu • Starnutie obyvateľstva • Úbytok produktívnych a vzdelaných ľudí
Administratíva regionálny rozvoj	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora tvorby nových pracovných miest, nie udržania • Slabá podpora samozamestnania, vrátane poľnohospodárskych činností • Nezáujem potencionálnych uchádzačov o čerpanie zdrojov z EŠIF– veľká byrokracia, zdĺhavé hodnotiace procesy, verejné obstarávanie, • Nejasné pravidlá rozdeľovania dotácií.

Udržateľný rozvoj okresu Lučenec musí byť založený na využití domácich prírodných a ľudských zdrojov, ekonomického potenciálu okresu, výhodnej medzinárodnej polohy, skvalitnení štruktúry disponibilnej pracovnej sily a zlepšení podnikateľského prostredia. Je to predpokladom zníženia miery nezamestnanosti prostredníctvom tvorby udržateľných pracovných miest založených na komparatívnych výhodách rozvinutej regionálnej ekonomiky, ktorá dokáže efektívne zhodnocovať vlastný rozvojový potenciál regiónu. V rámci prípravy Plánu rozvoja boli identifikované nasledovné problémy a výzvy, ktoré sú identifikované ako potenciálne prekážky v rozvoji okresu Lučenec. Problémy okresu (potenciálne prekážky rozvoja) sú zoskupené do oblastí na základe logickej súvislosti. V rámci jednotlivých kategórií sú problémy zoradené na základe prioritizácie zástupcami socio-ekonomických partnerov (členmi expertnej pracovnej skupiny).

2.1. Problematické oblasti definované pri hodnotení plnenia Akčného plánu NRO Lučenec za obdobie rokov 2015 - 2020

Akčný plán okresu Lučenec 2015 - 2020 vychádzal z identifikovaných potenciálov a limitov pre sociálny a ekonomický rozvoj okresu. Založený bol na zhodnotení územného kapitálu okresu a jeho jednotlivých miest a obcí so zameraním na využitie ich konkurenčných výhod a možností spolupráce.

Okres Lučenec bol 15. decembra 2015 podľa osobitného predpisu¹⁹⁾ zaradený Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny SR do zoznamu najmenej rozvinutých okresov. Podľa uvedeného osobitného predpisu bol pre okres vypracovaný Akčný plán rozvoja okresu Lučenec, ktorý bol schválený dňa 23.06.2016 uznesením vlády SR č. 251/2016. Dodatok č. 1 k Akčnému plánu okresu Lučenec podľa uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 112 z 1. marca 2017 bol schválený dňa 26. apríla 2018. Dňa 13. 09. 2018 bol na základe návrhu na zmenu účelu a rozdelenia regionálneho príspevku v akčnom pláne a odporúčania Výboru pre rozvoj okresu Lučenec predsedom vlády Slovenskej republiky podľa uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 112 z 1. marca 2017 schválený Dodatok č. 2. Predseda vlády Slovenskej republiky poverený podľa uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 112 z 1. marca 2017 k Návrhu na postup pri zmene účelu a rozdelenia regionálneho príspevku Akčného plánu rozvoja najmenej rozvinutého okresu na návrh podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu schválil zmenu účelu a rozdelenia regionálneho príspevku Akčného plánu rozvoja okresu Lučenec v znení Dodatku č. 2 dňa 21. 03.2019 na základe návrhu na zmenu účelu a rozdelenia regionálneho príspevku v akčnom pláne a odporúčania Výboru pre rozvoj okresu Lučenec.

¹⁹⁾ Zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Akčný plán okresu Lučenec 2015 – 2020 bol zameraný na nasledujúce prioritné oblasti:

- Systémové opatrenia na úrovni okresu Lučenec,
- Podpora podnikania, vzniku pracovných miest a inovácií,
- Vzdelanie, flexibilita a kariéra,
- Moderné a dostupné verejné služby,
- Udržateľná mobilita pracovnej sily a nákladná doprava,
- Systémové opatrenia na úrovni Banskobystrického samosprávneho kraja,
- Systémové opatrenia na úrovni SR.

Implementácia Akčného plánu bola monitorovaná Výborom pre rozvoj okresu Lučenec na základe odporúčaní a pravidelných správ skupiny expertov vypracovaných v úzkej spolupráci s Projektovým centrom. Výbor pre rozvoj okresu Lučenec sa schádza podľa potreby, najmenej však 2-krát ročne, aby vyhodnotil dosiahnutý pokrok, prijal potrebné odporúčania pre pokračovanie implementácie AP a predložil návrhy a odporúčania ministrovi DVRR SR na zmenu príslušného uznesenia, doplnenie uznesení prípadne aktualizáciu AP.

Monitorovanie a hodnotenie plnenia Akčného plánu bolo realizované prostredníctvom schváleného súboru ukazovateľov. Konkrétne výsledkové ukazovatele monitorovania a hodnotenia stanovil Výbor pre rozvoj okresu Lučenec následne po schválení Akčného plánu vládou SR, pričom východisková hodnota bude stanovená hodnotou k 31.12. 2015.

Tabuľka č. 5 Východisková situácia pre Akčného plánu NRO za obdobie 2015-2020

Miera evidovanej nezamestnanosti	18,37
Počet obyvateľov okres	74 172
Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva	34 932
Počet uchádzačov o zamestnanie	7 393
Počet disponibilných UoZ	6 417

Z hľadiska vyhodnotenia cieľovej hodnoty hlavného ukazovateľa možno konštatovať realizáciu Akčného plánu okresu Lučenec 2015 – 2020 za úspešnú. Progres v rámci tohto obdobia možno sledovať na základe klesajúcich ukazovateľov miery evidovanej nezamestnanosti a počtu uchádzačov o zamestnanie v období implementácie AP NRO 2015 – 2020.

Tabuľka č. 6 Miera nezamestnanosti v období implementácie Akčného plánu NRO Lučenec²⁰⁾

Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)						
ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020
%	17,53	15,26	10,24	8,58	8,31	12,03

Tabuľka č. 7 Disponibilný počet UoZ v období implementácie Akčného plánu NRO Lučenec²¹⁾

Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie						
ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020

²⁰⁾ <http://datacube.statistics.sk/>.

²¹⁾ <http://datacube.statistics.sk/>.

UoZ	6 125	5 295	3 538	3 038	2 923	4 262
-----	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Prioritným cieľom Akčného plánu okresu Lučenec bolo podporiť vznik 1 440 pracovných miest do roku 2020. V období od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2020 bolo celkovo vytvorených 758 pracovných miest.

Implementácia Akčného plánu rozvoja okresu Lučenec prebiehala v rokoch 2016-2020. Posudzovaným kritériom naplnenia účelu Akčného plánu je miera nezamestnanosti v okrese, ktorá bola v čase schválenia AP na úrovni 18,37%. Cielenu podporou štátu v zmysle zákona š. 336/2015 Z.z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, sa znížila nezamestnanosť o 6,34%, čo predstavuje hodnotu 12,03 % k 31.12.2020. Za predchádzajúci rok došlo k zníženiu nezamestnanosti o 10,06% oproti roku 2015, čo predstavuje mieru nezamestnanosti 8,310.

Počet disponibilných uchádzačov, ktorý bol v roku 2015 na úrovni 6 417, sa znížil o 34%, t.j. na 4 262 disponibilných uchádzačov ku koncu roku 2020. Za predchádzajúci rok bol počet disponibilných uchádzačov na úrovni 2 923, čo predstavuje zvýšenie o 46% za rok 2020.

Zvýšenie miery nezamestnanosti ako aj počtu disponibilných uchádzačov bolo spôsobené pandemiou nového koronavírusu, ktorý má za následok nepriaznivú situáciu na trhu práce v okrese Lučenec ako aj v rámci Slovenska.

Za obdobie rokov 2016 – 2020 Úrad práce sociálnych vecí a rodiny Lučenec prostredníctvom nástrojov zamestnávania podporil a vytvoril 2 439 pracovných miest.

Akčný plán rozvoja okresu Lučenec 2015-2020 obsahuje 5 prioritných oblastí, ktoré sa realizovali prostredníctvom jednotlivých opatrení a aktivít. Pre úspešnú realizáciu plánu bolo zriadené Centrum podpory regionálneho rozvoja, ktoré bolo projektovým strediskom pre prípravu projektov a ďalších koordinačných iniciatív rozvoja okresu.

V tabuľke nižšie je zapísaný stav ukazovateľov k 31.12.2020 a ich porovnanie s rovnakými údajmi k termínu zaradenia okresu Lučenec medzi NRO.

Tabuľka č. 8 Hodnotenie plnenia Akčného plánu NRO Lučenec za obdobie 2015-2020

Ukazovateľ	Stav k 31.12.2020	Rozdiel
Miera evidovanej nezamestnanosti	12,03	- 6,34
Počet obyvateľov okres	73 071	- 822
Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva	35 431	+ 499
Počet uchádzačov o zamestnanie	4 718	- 2 675
Počet disponibilných UoZ	4 262	- 2 155

3. NÁVRHY OPATRENÍ A ÚLOH NA ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE A PLNENIA PLÁNU ROZVOJA NRO LUČENEC

Návrh opatrení a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia Plánu rozvoja okresu Lučenec má za cieľ zabezpečiť vyššiu efektívnosť využitia regionálneho príspevku na podporu najmenej rozvinutých okresov. Plán rozvoja, jeho analytická časť vychádza z podkladov z relevantných zdrojov, a to zo zistených dát Štatistickým úradom SR, databáz Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a iných, ktoré je žiadúce monitorovať pre dosiahnutie pokroku aspoň raz ročne. Plán rozvoja vychádza taktiež z identifikovaných a reálnych potrieb, a mal by byť hodnotený predpokladaný a aj reálny prínos. Projekty, ktoré majú byť podporené formou regionálneho príspevku musia mať podporu v hodnotiacich kritériách. Na zabezpečenie plnenia Plánu rozvoja okresu je nutný monitoring, ktorý je popísaný bližšie v kapitole 7. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku.

3.1. Súlad so strategickými dokumentami

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2015-2023 „Región otvorený príležitostiam, novým možnostiam a s úctou k tradíciám, človeku a prírode.“

Prioritná oblasť 1: Zdravé a adaptabilné prostredie - Zelený región

Prioritná oblasť je zameraná najmä na podporu projektov a aktivít v oblasti životného prostredia a environmentálnej infraštruktúry, ekologickej a bezpečnej dopravy a mobility, rozvoja vidieka s dôrazom na chránené oblasti.

Prioritná oblasť 2: Lepšia kvalita života – Služby pre ľudí

Prioritná oblasť je zameraná predovšetkým na sociálnu inklúziu a boj proti chudobe, rozvoj verejných služieb poskytovaných komunitou v oblasti sociálnych služieb, zdravotníctva, bývania, vzdelávania, kultúry, športu a bezpečnosti.

Prioritná oblasť 3: Konkurencieschopná ekonomika – udržateľné a konkurencieschopné miestne ekonomiky

Prioritná oblasť je zameraná hlavne na podporu podnikania, rozvoja cestovného ruchu, kreatívnej ekonomiky, inovácií, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a tvorbu nových pracovných miest.

Prioritná oblasť 4: Partnerstvá

Prioritná oblasť je zameraná najmä na rozvoj sociálneho kapitálu prostredníctvom podpory výmeny know-how, šírenia dobrej praxe, spolupráce na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej spolupráce vrátane cezhraničnej spolupráce.

Proces tvorby **nového Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2022-2030** a Integrovanej územnej stratégie prebieha súbežne. Predbežná Vízia rozvoja PHRSR BBSK na roky 2022-2030 „Kraj, kde ľudia chcú pracovať, žiť a plnohodnotne tráviť čas“. Hlavný cieľ PHRSR BBSK je zvýšiť atraktivnosť kraja pre obyvateľov, investorov a návštevníkov.

Na dosiahnutie vyššie uvedeného cieľa sú v PHRSR vytýčené 4 priority:

- I. Konkurencieschopná a udržateľná ekonomika
- II. Zelený kraj pre budúce generácie
- III. Vzdelaná a súdržná spoločnosť
- IV. Prepojený kraj

Obsah PHRSR napĺňa súčasne požiadavku na spracovanie Integrovanej územnej stratégie BBSK (IÚS BBSK) v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu, Európskej rady a odporúčanií Európskeho výboru regiónov. IÚS BBSK je základom pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi Európskej únie, vrátane integrovaných územných investícií.

Základom stratégie rozvoja BBSK je integrácia účinných cielených intervencií investičného a neinvestičného charakteru reagujúcich na univerzálne a špecifické výzvy, priority a potenciály jednotlivých strategicko-plánovacích regiónov, území udržateľného mestského rozvoja a miest a obcí v Banskobystrickom kraji.

Pri príprave Partnerskej dohody SR a programov SR na roky 2021–2027 nastala zásadná zmena princípu poskytovania príspevkov (z pôvodného zhora nadol na participatívny princíp rozhodovania zdola nahor, tzn. o rozvoji územia rozhodujú miestni aktéri z daného územia), z čoho je zrejmá väčšia zodpovednosť územnej (krajskej) samosprávy pri vytváraní IÚS a vytvárania zásobníka projektov. Príprava IÚS Banskobystrického samosprávneho kraja je postavená na partnerstve v území, so zreteľom nato, aby strategický dokument rešpektoval regionálne špecifiká a rôznorodosť potrieb a požiadaviek celého územia. Jedným z nástrojov na zachovanie a zabezpečenie čo najefektívnejšieho presadzovania rozdielnych potrieb z celého územia kraja sú tzv. strategicko-plánovacie regióny. Pri ich návrhu boli zohľadnené dva hlavné princípy – aby ich základom boli už fungujúce územné štruktúry, a aby sa dokázali spojiť regióny s podobnými rozvojovými danosťami a príležitosťami do takých celkov, v ktorých sa aktéri v partnerstve dokážu dohodnúť na spoločných prioritách a cieľoch. Na území BBSK tak vzniklo celkom 5 SPR.

Okres Lučenec je súčasťou SPR okresu Lučenec, Veľký Krtíš, Poltár. Stratégie SPR sú základom pre prípravu IÚS kraja a sú jeho integrálnou súčasťou. Kooperačná rada SPR Lučenec, Veľký Krtíš, Poltár sa zhodla na prioritizácii nasledovných typov aktivít Strategicko-plánovacieho regiónu Lučenec, Veľký Krtíš a Poltár:

- adaptácia na zmenu klímy,
- verejné kanalizácie a vodovody /budovanie/rekonštrukcia/ + ďalšia infraštruktúra,
- centrá vedy, výskumu a inovácie,
- cestná infraštruktúra - cyklotrasy a iné trasy, mobilita a doprava,
- občianska infraštruktúra,
- znižovanie energetickej náročnosti verejných budov a verejných priestorov,
- školská infraštruktúra a vzdelávanie,
- sociálne služby a zariadenia,
- zvýšenie zamestnanosti,
- investície do odpadového hospodárstva,
- nájomné byty,
- kultúrne a prírodne dedičstvo – rozvoj cestovného ruchu, komunitný rozvoj,
- ostatná kultúra a športová infraštruktúra.

Prioritizácia kľúčových projektov BBSK pre celý kraj: rozvoj integrovanej mobility v BBSK, centrum služieb dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti o seniorov, agentúra regionálneho rozvoja a cestovného ruchu, opatrenie na adaptáciu zmeny klímy a budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry /vodovody a kanalizácie/.

V procese tvorby Plánu rozvoja okresu Lučenec Banskobystrický samosprávny kraj v súlade s § 4 ods. 4 zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov predložil nasledovný zoznam navrhovaných aktivít v súlade s príslušným programom hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku:

- udržateľný cestovný ruch,
- podpora vzniku a aktivít subjektov sociálnej ekonomiky (posilnenie zamestnanosti, hospodárskej a územnej súdržnosti, udržateľnosť lokálnej ekonomiky),
- inovačné aktivity MSP v prepojení na výskumné a vzdelávacie inštitúcie,
- zlepšovanie technologickej infraštruktúry MSP v kraji,
- budovanie personálnych kapacít pre výskum, vývoj a technologický transfer v MSP v kraji.

3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja

Plán rozvoja okresu Lučenec predstavuje strednodobý strategický dokument regionálneho rozvoja na úrovni okresu. Je vypracovaný na obdobie 2022 -2026. Je zostavený na základe spracovania analýzy územia okresu a všetkých jeho zdrojov. Vychádza z identifikovaných silných a slabých stránok, hrozieb, ale najmä príležitostí pre sociálny a ekonomický rozvoj okresu. Je založený na zhodnotení územného kapitálu okresu a jeho jednotlivých miest a obcí a na využití ich konkurenčných výhod a možností spolupráce.

V procese tvorby Plánu rozvoja bolo identifikovaných viacero problémov a výziev, ktoré sú považované za potenciálne prekážky v rozvoji okresu Lučenec. Ide najmä o oblasť nezamestnanosti, ktorá je spôsobená nízkou kvalifikáciou, nedostatočnou vzdelanostnou úrovňou UoZ, zánikom dominujúcich odvetví priemyslu, nedostatočným počtom zamestnávateľov zamestnávajúcich kvalifikovanú a vysokokvalifikovanú pracovnú silu, veľkým podielom príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít, stratou pracovných návykov, predovšetkým u dlhodobo nezamestnaných, či nízkym počtom disponibilných pracovných miest a ich malou tvorbou. Ďalšou oblasťou je oblasť dopravy a dostupnosť okresu, nakoľko v okrese Lučenec je nedostatočne rozvinutá technická a dopravná infraštruktúra, ako základný predpoklad jeho rozvoja. Problémy boli identifikované aj v oblasti vzdelávania, bývania, základnej infraštruktúry, cestovného ruchu, ktorý má v okrese doposiaľ nevyužitý potenciál. V neposlednom rade medzi prekážky rozvoja okresu boli zaradené demografické problémy, administratívne problémy regionálneho rozvoja, či oblasť marginalizovaných rómskych komunít.

Všetky oblasti problémov a výziev sú pre rozvoj okresu Lučenec dôležité a je potrebné ich riešiť, avšak kľúčovým faktorom rozvoja okresu je zníženie miery evidovanej nezamestnanosti v okrese. Hlavným cieľom Plánu rozvoja je zlepšenie kvality života, rast konkurencieschopnosti okresu a zníženie miery nezamestnanosti v okrese Lučenec prostredníctvom podpory projektov generujúcich udržateľné pracovné miesta.

Pre naplnenie cieľa plánu rozvoja sú navrhnuté aktivity:

Aktivita A: Zamestnanosť, podnikanie a inovácie

Aktivita B: Cestovný ruch

Aktivita C: Sociálna ekonomika

Aktivita D: Vzdelávanie a rozvoj ľudských zdrojov

Aktivita E: Rozvoj verejnej správy v území NRO

Vysporiadanie sa s identifikovanými oblasťami problémov v rámci navrhovaných aktivít plánu rozvoja:

1. Zamestnanosť a podnikanie – riešenie problémov týkajúcich sa nezamestnanosti a vytvárania pracovných miest je riešené prostredníctvom všetkých aktivítach, nakoľko projekty budú podmienené vytváraním udržateľných pracovných miest, avšak prioritne sa bude oblasťou zamestnanosti, podnikania a inovácií zaoberať aktivita A. Zároveň prostredníctvom aktivity A budú podporené

- opatrenia smerujúce k vytváraniu podmienok pre zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných skupín.
2. Cestovný ruch – riešenie problémov týkajúcich sa oblasti cestovného ruchu bude predmetom aktivity B, ktorá je výhradne zameraná na udržateľný cestovný ruch.
 3. Doprava a dostupnosť – samotná doprava a dopravná dostupnosť okresu nie je predmetom Plánu rozvoja a to najmä z dôvodu obmedzených zdrojov, avšak v rámci aktivity B je riešené zlepšenie dostupnosti atrakcií a bodov záujmu ako aj informačnej dostupnosti okresu z hľadiska cestovného ruchu.
 4. Vzdelávanie – problémy v oblasti vzdelávania a rozvoja ľudských zdrojov budú riešené prostredníctvom aktivity D, ale aj aktivít A a C a to vytváraním podmienok na vzdelávanie znevýhodnených a zraniteľných sociálnych skupín.
 5. Marginalizované rómske komunity – oblasť je z časti riešená v rámci aktivít C a D a to vzdelávaním, ale aj vytváraním pracovných miest pre znevýhodnené a zraniteľné sociálne skupiny.
 6. Bývanie – riešenie problémov v oblasti bývania nie je zahrnuté v pláne rozvoja, nakoľko projekty v tejto oblasti priamo nevytvárajú udržateľné pracovné miesta a z dôvodu obmedzených zdrojov pre spolufinancovanie.
 7. Základná infraštruktúra – riešenie problémov v oblasti bývania nie je zahrnuté v pláne rozvoja, nakoľko projekty v tejto oblasti priamo nevytvárajú udržateľné pracovné miesta a z dôvodu obmedzených zdrojov pre spolufinancovanie.
 8. Demografické problémy – realizácia opatrení v rámci navrhovaných aktivít prispeje k riešeniu demografických problémov.
 9. Administratívne problémy regionálneho rozvoja – riešenie problémov v oblasti bývania nie je zahrnuté v pláne rozvoja, nakoľko projekty v tejto oblasti priamo nevytvárajú udržateľné pracovné miesta a z dôvodu obmedzených zdrojov pre spolufinancovanie.

Aktivita E je prierezová a súvisí so všetkými vyššie uvedenými identifikovanými oblasťami.

4. AKTIVITY PLÁNU ROZVOJA NRO LUČENEC

- Aktivita A: Zamestnanosť, podnikanie a inovácie
- Aktivita B: Cestovný ruch
- Aktivita C: Sociálna ekonomika
- Aktivita D: Vzdelávanie a rozvoj ľudských zdrojov
- Aktivita E: Rozvoj verejnej správy v území NRO

Subjekty verejnej správy sú potenciálnymi nositeľmi projektov pre všetky aktivity, opatrenia a úlohy tohto plánu rozvoja.

4.1. Aktivita A: Zamestnanosť, podnikanie a inovácie

4.1.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos

Juh Banskobystrického kraja sa vyznačuje dlhodobým enormným odlivom kvalifikovanej pracovnej sily, či už do zahraničia alebo na západné Slovensko. Priemerná miera nezamestnanosti v južných okresoch (LC, VK, PT, RS, RA) pri počte obyvateľov 260 000 dosahuje priemerne 17% (údaj z roku 2019) Väčšina firiem je investične poddimenzovaná o reformných projektoch a zvädzaní inovácií môžeme hovoriť len okrajovo.

Aktivita zameraná na podporu inovácií a rozvoju podnikania je veľmi významná pre okres. Vidíme dôležitosť zamerania sa na zlepšovanie podmienok pre rozvoj ekonomiky (infraštruktúra, rozvoj podnikavosti, zavádzanie inovácií) a tým na zvyšovanie atraktivity okresu a kvality života. Táto aktivita je zameraná priamo na zabezpečenie budúcnosti okresu z pohľadu zamestnanosti, ekonomických aktivít ľudí v okrese a budovanie nových sektorov a odvetví.

Prínosom aktivity nemá byť len riešenie vzniknutej nezamestnanosti, ale predovšetkým vytvoriť podmienky pre tvorbu nových pracovných miest v nových odvetviach, ktoré zabezpečia atraktivitu regiónu najmä pre mladú generáciu, aby z regiónu neodchádzala, práve naopak, aby videla potenciál v budovaní miestnej ekonomiky a zostala vo svojom okrese aktívna a činná.

4.1.2. Východisková situácia

Okres Lučenec sa nachádza v Novohradskom regióne, v Banskobystrickom kraji. Je kultúrnym a hospodárskym strediskom Novohradu a prirodzeným geografickým centrom južnej časti stredného Slovenska. Napriek výborným podmienkam pre poľnohospodárstvo, okres Lučenec je priemyselným okresom. Významnými priemyselnými odvetviami sú potravinársky, drevársky, stavebný a kovospracujúci priemysel. V záujme prežitia poľnohospodárstva a poľnohospodárskych podnikov nutné zabezpečiť celkovú reštrukturalizáciu výrobného procesu a zabezpečovať plánovanú výrobu jednotlivých komodít podľa potrieb trhu.

Jednoznačne je potrebné urýchlene nastaviť systém stredoškolského vzdelávania tak, aby ponúkané odbory boli v súlade s potrebami trhu práce a neprodukovali absolventov s nízkou šancou uplatnenia. Významným odvetvím pre južný kraj Slovenska a v jeho rámci aj pre mesto Lučenec je poľnohospodárstvo a lesníctvo. Celková plocha záujmového územia v súčasnosti nie je využívaná a nenapĺňa svoj prírodný potenciál tak aby ich potenciál mohol byť environmentálne vhodne využívaný.

4.1.3. Cieľová situácia

Vznik a podpora inovatívnych a prosperujúcich podnikov s dobrou pozíciou na regionálnom a prípadne medzinárodnom trhu domácim kapitálom, s perspektívou rozšírenia produkcie a tým aj podpory udržateľnej zamestnanosti:

- dostatok voľných pracovných síl (napr. aj kvalifikovaných v poľnohospodárstve, lesohospodárstve, hutníctve, remeselníctve a pod.),
- vysoký potenciál stredného odborného školstva vrátane inovatívneho potenciálu, ktorý je však potrebné nasmerovať na ponuku v súlade s regionálnou ekonomikou a štruktúrou dopytu na trhu práce,
- možnosti širokej cezhraničnej spolupráce v oblasti práce, kultúry, turistiky, Mesto Lučenec je pripravené pre nových aj existujúcich investorov, má voľné priestory vo vybudovanom priemyselnom parku a v Priemyselnej zóne Juh (voľná kapacita cca 40 ha) spracovanú analýzu hnedých plôch (brownfieldov). Zároveň má Lučenec voľné priestory v Priemyselnej zóne – POĽANA,
- podporiť podniky a organizácie, ktoré majú potenciál zvyšovať alebo naštartovať svoju konkurencieschopnosť prostredníctvom inovácie vlastných produktov, služieb, procesov alebo prostredníctvom zefektívnenia svojho obchodného modelu. Stimulácia inovačných procesov v podnikoch prostredníctvom podpory spolupráce s externými partnermi a napomáhať tvorbe nových vzťahov medzi podnikmi navzájom a medzi podnikmi a vedecko-výskumnými inštitúciami,
- udržať a ďalej rozvíjať priemyselné tradície tohto regiónu a následne podporiť rozvoj vznikajúcich a rozširujúcich sa podnikov. Podporiť rozvoj obchodných, vzdelávacích a propagačných príležitostí prostredníctvom aktivít zameraných na školy a turistov,
- zvýšiť dôraz na prípravu a zapojenie menších živnostníkov a podnikov v niekoľkých prirodzených odvetviach. Realizácia projektov v cirkulárnej ekonomike, napr. v spracovaní bio odpadu. Podpora vzniku nových moderných priemyselných odvetví (najmä zelená ekonomika, robotika, IKT),
- napomôcť rozvoju okresu prostredníctvom priamych investícií do infraštruktúry, a tým podporiť zvýšenie produktivity, efektívnosti a následnú tvorbu pracovných miest,
- výsledným efektom aktivity je tvorba pracovných miest, ktoré odrážajú kvalifikačnú pripravenosť potenciálnych zamestnancov, zvýšenie atraktivity regiónu najmä pre mladú generáciu, budovanie miestnej ekonomiky,
- podporiť nedostatočne rozvinutú štruktúru vzdelávacích inštitúcií v kontexte celoživotného vzdelávania, zabrániť odchodu mladej kvalifikovanej sily z okresu. Budovanie voľnočasových, rekreačných zón s edukatívnym potenciálom, budovanie a zabezpečovanie aktivít na rozvoj digitálnych zručností, ktorý by sústreďoval mladú potenciálnu generáciu a stimuloval by procesy tvorivosti, kreativity podnikavosti a rozvoj zelených riešení,
- zveľadenie prírodného potenciálu, jeho ochrana a environmentálne využívanie smerom k edukácií a voľnočasovým aktivitám s nadväznosťou na zelené riešenia,
- zvýšiť inovačný potenciál ekonomiky, zvýšiť exportnú výkonnosť podnikateľských subjektov (podporou ich vstupu na nové teritória), zvýšiť mieru digitalizácie a automatizácie v podnikateľskom, verejnom i akademickom sektore.

4.1.4. Prehľad opatrení a úloh

Aktivita A: Zamestnanosť, podnikanie a inovácie pozostáva z troch opatrení, ktoré sa ďalej členia na úlohy.

- **Opatrenie A1: Podpora inovácií, výskumu a vývoja**
 - Úloha A1.1: Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v nadväznosti na špecializáciu regiónu a nové sektory ekonomiky
- **Opatrenie A2: Podpora podnikov v oblasti poľnohospodárskej, lesníckej, potravinárskej výroby a služieb**
 - Úloha A2.1: Podpora aktivít poľnohospodárskych podnikov a podnikov pôsobiacich v lesníctve, potravinárstve a nadväzných službách
- **Opatrenie A3: Podpora MSP v oblasti priemyselnej výroby**
 - Úloha A3.1: Podpora činnosti a zvýšenia konkurencieschopnosti podnikateľských subjektov v priemysle

4.1.5. Opatrenie A1: Podpora inovácií, výskumu a vývoja

Opatrenie A1 je zamerané na podporu podnikateľských subjektov zameraných na produkciu v rastlinnej a živočíšnej výrobe, v lesníctve, potravinárstve a nadväzujúcich služieb.

Úlohy budú zamerané na:

- podporu rozvoja poľnohospodárstva na území okresu a zároveň na posilnenie konkurencieschopnosti lokálneho spracovateľského a potravinárskeho priemyslu a zvýšenie efektivity všetkých výrobných faktorov,
- podporu rozvoja špecializovanej rastlinnej a živočíšnej výroby, predovšetkým do zvýšenia ich konkurencieschopnosti a podpory tvorby nových pracovných miest,
- podporu rozvoja lesníckych podnikov predovšetkým do zvýšenia ich konkurencieschopnosti, zvýšenia ekonomickej hodnoty lesa prostredníctvom lepších postupov obhospodarovania lesov a podpory tvorby nových pracovných miest,
- obstaranie strojov, zariadení vybavenia a pod., ktoré priamo súvisia s predmetom podnikania v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, potravinárstva, vrátane stavebných prác súvisiacich s umiestnením obstaranej technológie.

Úloha A1.1: Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v nadväznosti na špecializáciu regiónu a nové sektory ekonomiky

Ciele:

- zvýšiť inovačnú aktivitu v regióne podporou inovatívnych projektov zameraných na špecializáciu regiónu ako aj na nové sektory ekonomiky
- rozšíriť výskumné a vývojové aktivity veľkých podnikov v regióne

- prepojiť inovačné aktivity MSP s veľkými podnikmi a vzdelávacími inštitúciami a vytvoriť tak inovačný ekosystém

Potenciálni nositelia projektov: malé a stredné podniky, veľké podniky, vzdelávacie inštitúcie, výskumné inštitúcie

Cieľové skupiny: študenti, kvalifikovaná pracovná sila, podniky v regióne

4.1.6. Opatrenie A2: Podpora podnikov v oblasti poľnohospodárskej, lesníckej, potravinárskej výroby a služieb

Opatrenie A2 je zamerané na podporu podnikateľských subjektov pôsobiacich v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, potravinárstva a služieb. Priorita nadväzuje na východiskový stav okresu a to jednak z hľadiska štruktúry podnikateľského sektora v okrese a zároveň vzhľadom na vysoký potenciál rozvoja daných odvetví.

Zameraním lesného hospodárstva je produkcia drevnej hmoty pri zachovaní a zveľaďovaní lesov ako základného krajínovotvorného prvku v prírode a celkovo v životnom prostredí. Chýba však spracovanie drevnej hmoty a ostatných produktov lesa zvyšujúce ich pridanú hodnotu.

Cieľom opatrenia je vytvoriť podmienky pre podporu podnikateľských subjektov zameraných na produkciu v rastlinnej a živočíšnej výrobe, v lesníctve, potravinárstve a nadväzujúcich služieb. Ide o podporu zachovania a skvalitnenia produkcie rastlinnej a živočíšnej výroby, obnovu a modernizáciu pracovných prostriedkov, ale aj o rozšírenie činnosti o nové spôsoby spracovania a odbytu produkcie a poskytovanie nadväzujúcich služieb s pozitívnym vplyvom na tvorbu nových pracovných miest. Opatrenie reaguje na potrebu podpory podnikania a tvorby pracovných miest, vzhľadom na vysoký potenciál rozvoja odvetní v okrese.

Úloha A2.1: Podpora aktivít poľnohospodárskych podnikov a podnikov pôsobiacich v lesníctve, potravinárstve a nadväzných službách

Východiská:

- vysoký potenciál pre drevársky a drevospracujúci priemysel a rozvoj poľnohospodárstva,
- poľnohospodárstvo, lesníctvo predstavujú dominantné sektory z hľadiska podnikateľskej štruktúry okresu,
- vysoký podiel podnikateľských subjektov podnikajúcich v daných odvetviach.

Ciele:

- tvorba nových pracovných miest,
- zvýšenie efektívnosti rastlinnej a živočíšnej výroby a ostatnej poľnohospodárskej činnosti,
- zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov,
- skvalitnenie a rozšírenie produkcie podnikov.

Potenciálni nositelia projektov: podnikateľské subjekty

Cieľové skupiny: kvalifikovaná pracovná sila, podniky v regióne

4.1.7. Opatrenie A3: Podpora MSP v oblasti priemyselnej výroby

Opatrenie A3 je zamerané na zvýšenie ekonomickej výkonnosti okresu Lučenec a vytváranie pracovných príležitostí s uplatnením nových technológií do firiem, či už rozšírením existujúcej výroby alebo podporou vzniku nových subjektov v oblasti priemyselnej výroby.

Úlohou opatrenia je zabezpečiť udržateľný ekonomický rast v okrese a zvýšiť počet voľných pracovných miest, a zamedziť tak odlivu obyvateľstva v produktívnom veku z regiónu. V rámci podpory mikro a malých podnikov je nevyhnutné podporovať modernizáciu technologickej vybavenosti subjektov. Pre udržanie konkurencieschopnosti je nutné podporiť aktivity zamerané predovšetkým na modernizáciu existujúcej výroby, poskytovanie priestorov, rekonštrukčné projekty na vybudovanie adekvátnych priestorov pre začínajúcich a existujúcich mikro a malých podnikateľov, nákup strojov a technologických zariadení a nevyhnutné stavebné úpravy súvisiace s ich inštaláciou, ktoré budú prepojené s tvorbou nových pracovných miest v mestách, ale prioritne na vidieku.

Úlohy sú zamerané na podporu a celkové oživenie podnikov za účelom zvýšenia pridanej hodnoty výrobkov a poskytovaných služieb a zvýšenia konkurencieschopnosti podnikov.

Úloha A3.1: Podpora činnosti a zvýšenia konkurencieschopnosti podnikateľských subjektov v priemysle

Úloha je zameraná na podporu a zabezpečenie udržateľného ekonomického rastu malých a stredných podnikov okresu v oblasti priemyselnej výroby, na podporu a celkové oživenie podnikov za účelom zvýšenia pridanej hodnoty výrobkov a poskytovaných služieb.

Východiská:

- ekonomické aktivity sa orientujú hlavne v malých a stredných podnikoch,
- vysoká miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Lučenec,
- potreba vytvárania pracovných príležitostí.

Ciele:

- tvorba nových pracovných miest,
- zvýšenie kvality výrobných činností, osobitne s vyššou pridanou hodnotou,
- vytvorenie podmienok na zväčšovanie kapacít pre malé a stredné podniky,
- podpora konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov so zameraním na tvorbu a udržanie pracovných miest,
- zabezpečiť udržateľný rast podnikov.

Potenciálni nositelia projektov: mikro a malé podniky,

Cieľové skupiny: kvalifikovaná pracovná sila, podnikateľské subjekty

4.2. Aktivita B: Cestovný ruch

4.2.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos

Aktivita udržateľný cestovný ruch v sebe integruje zabezpečenie zamestnanosti a ekonomickej aktivity ľudí v regióne, zlepšenie infraštruktúry aj zvýšenie atraktivity regiónu ako miesta pre život jeho obyvateľov. Všetky uvedené podmienky sú základom rozvoja udržateľného cestovného ruchu, ktorý efektívne zhodnocuje jeho prirodzený potenciál s dôrazom na ekonomickú, sociálnu aj environmentálnu udržateľnosť.

Z hľadiska ekonomickej aktivity bol región Novohrad, ktorého súčasťou je okres Lučenec v minulosti významný v oblasti hrnčiarstva aj sklárskej výroby, ktorá generovala zamestnanosť najmä v okrese Lučenec a Poltár. Z pohľadu cestovného ruchu je sklárska tradícia a hrnčiarstvo významným kultúrnym dedičstvom okresu. Okres Lučenec bol v minulosti aj centrom kultúrneho a spoločenského života, ktorý pripomínajú hrady a kaštiele, z ktorých sa už časť aj postupne obnovuje. Zo všetkých najmenej rozvinutých okresov v Banskobystrickom kraji má okres Lučenec najviac týchto stavieb. Región má tiež jedinečný prírodný potenciál (najmä CHKO Cerová vrchovina s cezhraničným UNESCO Geoparkom Novohrad- Nógrad).

Vzhľadom na socio-ekonomickú situáciu v okrese aj stav infraštruktúry a ľudských zdrojov je však nevyhnutný komplexný rozvoj a riešenie nie len potrieb pri tvorbe ponuky pre návštevníkov, ale aj infraštruktúrnych potrieb a podmienok pre rozvoj nadväzných odvetví.

Prínosom aktivity udržateľný cestovný ruch nemá byť len riešenie priamej zamestnanosti v cestovnom ruchu (SK NACE 55 – Ubytovacie služby; 56 – Činnosti reštaurácií a pohostinstiev), ale vytvorenie podmienok pre tvorbu nových pracovných miest v oblastiach, ktoré vytvárajú zážitkové produkty/programy pre návštevníkov spojené s využívaním kultúrno-historického potenciálu a prírodného potenciálu a v iných nadväzných odvetviach, ktoré súvisia aj s tradičnými remeselnými činnosťami zachovanými v okrese.

4.2.2. Východisková situácia

Do vypuknutia pandémie COVID 19 zaznamenával cestovný ruch celoslovenský rast. Počet prenocovaní sa od roku 2014 zvyšoval v priemere o 10 % ročne. Okres Lučenec zaznamenal však v tomto období výrazný pokles, a to v roku 2016 až o 23 % v porovnaní s rokom 2015. Aj keď v roku 2017 počet prenocovaní mierne medziročne stúpol o 2 %, významnejší rast zaznamenal okres až v roku 2018 a 2019 a to v priemere medziročne o 41 %.

Okres Lučenec patrí medzi okresy Banskobystrického kraja s nižším počtom prenocovaní (v roku 2019 to bolo necelých 57 tis., pričom na prenocovaniach kraja sa okres podieľal len 2,6 %). Až 69 % prenocovaní je realizovaných v meste Lučenec, ktoré má spomedzi všetkých NRO Banskobystrického kraja najväčší počet stálych lôžok (až 415 v roku 2019, t. j. polovicu stálych lôžok okresu). Infraštruktúra služieb je aj napriek vysokému rozvojovému potenciálu ostatného územia okresu (mimo okresného mesta) nerozvinutá. Ubytovacie zariadenia boli v roku 2019 lokalizované len desiatich obciach (vrátane už spomenutého mesta Lučenec). 20 % prenocovaní okresu bolo v roku 2019 zrealizovaných v obci Halič, kde sa nachádza obnovený Haličský zámok. Medzi obce s podobným rozvojovým potenciálom (južných hradov a kaštieľov tohto prihraničného regiónu) patrí obec Divín s hradom Divín (zároveň v blízkosti vodnej nádrže Ružiná), hrad Šomoška v obci Šiatorská Bukovinka a Fiľakovský hrad v obci Fiľakovo, ktoré sú lokalizované v cezhraničnom UNESCO Geoparku Novohrad – Nógrad. Napriek ich jedinečnej hodnote sa tieto obce podieľajú na prenocovaniach okresu len 8,5 % a počet prenocovaní je tu len zanedbateľný (necelých 5 tisíc prenocovaní v roku 2019). Okrem uvedených je v okrese Lučenec už len 5 ďalších vidieckych obcí, ktoré sa podieľajú na prenocovaniach iba 3,5 %.

Nízky stupeň rozvoja služieb sa prejavuje aj na nízkej zamestnanosti v tomto odvetví. Pri systematickom prístupe k rozvoju cestovného ruchu a riešeniu všetkých potrieb (vrátane infraštruktúry a destinačného manažmentu a marketingu) sa predpokladá vytvorenie podmienok pre rozvoj podnikateľskej činnosti a zamestnanosti, rozvojom služieb nie len priamo v cestovnom ruchu, ale aj v nadväzných odvetviach v rámci postupného formovania dodávateľsko-odberateľských reťazcov.

4.2.3. Cieľová situácia

Rámcovým cieľom aktivity je **„Zvýšiť príjmy z cestovného ruchu a zamestnanosť prostredníctvom rozvoja udržateľného cestovného ruchu“**.

Cieľom je podporiť investície, nie len tie investície, ktoré vytvoria nové pracovné miesta v existujúcich a nových podnikoch a rozvojových projektoch ale aj investície, ktoré vytvoria kvalitné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu (t. j. infraštruktúre a destinačnom manažmente).

Podpora má prispieť nie len k rastu zamestnanosti ale aj k vyrovnanejšej diverzifikácii ekonomiky, a to aj smerom k cestovnému ruchu a nadväzným odvetviam, ktorých podiel na zamestnanosti v okrese je v súčasnosti pod úrovňou podielu týchto odvetví v SR aj v Banskobystrickom kraji. Rast zamestnanosti sa má

realizovať prostredníctvom udržateľného využitia miestnych zdrojov (prírodných, atraktivít kultúrno-historického potenciálu, aj ľudských zdrojov).

Ciele a aktivity v rozvoji cestovného ruchu priamo nadväzujú na koncepčné smerovanie okresu Lučenec, ako súčasť destinácie Novohrad (okres Poltár, Lučenec, Veľký Krtíš), aj na návrh PHSR BBSK 2021-2027 (v štádiu spracovania) a jeho strategického cieľa v prioritě Ekonomia. S cieľom dosiahnutia čo najväčších synergických efektov a zároveň dlhodobej udržateľnosti ponuky a služieb v cestovnom ruchu, by sa projekty mali zameriavať na integráciu viacerých aktivít, s príspevkom k cieľom vo viacerých oblastiach tejto stratégie v rozvoji cestovného ruchu a akčného plánu okresu.

4.2.4. Prehľad opatrení a úloh

Aktivita B Udržateľný cestovný ruch pozostáva zo štyroch opatrení, ktoré sa ďalej členia na úlohy.

- **Opatrenie B1: Tvorba ponuky v kultúrno-poznávacom, prírodnom a iných formách udržateľného cestovného ruchu (vrátane vidieckeho cestovného ruchu, agroturistiky a i.)**
 - Úloha B1.1: Tvorba ponuky v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu
 - Úloha B1.2: Tvorba ponuky zameranej na udržateľnosť významného prírodného dedičstva

- **Opatrenie B2: Vytváranie udržateľného zázemia a služieb pre pobyt návštevníkov**
 - Úloha B2.1: Zlepšenie dostupnosti/rozvoj služieb pre návštevníkov
 - Úloha B2.2: Tvorba udržateľného rekreačného a športového zázemia

- **Opatrenie B3: Rozvoj destinačného manažmentu a marketing**
 - Úloha B3.1: Sieťovanie a rozvoj destinačného manažmentu na regionálnej a lokálnej úrovni
 - Úloha B3.2: Realizácia destinačného marketingu

- **Opatrenie B4: Zlepšenie dostupnosti okresu, atraktivít a turistických bodov záujmu**
 - Úloha B4.1: Zlepšenie dostupnosti atraktivít a bodov záujmu prostredníctvom udržateľnej mobility
 - Úloha B4.2: Zlepšenie informačnej dostupnosti okresu, atraktivít a bodov záujmu pre návštevníka

4.2.5. Opatrenie B1: Tvorba ponuky v kultúrno-poznávacom, prírodnom a iných formách udržateľného cestovného ruchu (vrátane vidieckeho cestovného ruchu, agroturistiky a i.)

Priorita je zameraná na tvorbu destinačnej ponuky založenej na jedinečnom kultúrno-historickom a prírodnom potenciáli okresu a s ním súvisiacich zážitkových služieb s vysokou pridanou hodnotou pre návštevníka.

Rozsah destinačnej ponuky závisí od technického stavu nehnuteľných NKP a iných jedinečných atraktivít, ich vybavenia pre poskytovanie kvalitných zážitkových produktov aj zapojenia aktérov v územiach do tvorby ucelenej ponuky. Vo väčšine regiónov Slovenska, nie len v okrese Lučenec, je nevyhovujúca aj vybavenosť a nízka pripravenosť objektov, lokalít a kultúrnych inštitúcií pre poskytovanie služieb návštevníkom (vrátane nízkeho stupňa inovatívnosti a využívania smart riešení v objektoch, ktoré sú pre návštevníkov v súčasnosti už sprístupnené.

Okres Lučenec disponuje v oblasti kultúrneho dedičstva a histórie jedinečným a zatiaľ nevyužitým potenciálom pre rozvoj cestovného ruchu, nie len pre širšiu destináciu Novohrad, ale aj v rámci Banskobystrického kraja. Medzi najvýznamnejšie atraktivity patria hrady/zámky a kaštiele (Zámok Halíč, hrad Divín, Šomoška a Filakovo), ktoré tvoria rozvojovú líniu južných hradov a kaštieľov prihraničia a majú potenciál vytvoriť samostatnú tematickú trasu (už v štádiu mapovania) a zároveň sú spojené s históriou/tematickou trasou cesty Cesta Márie Széczy, ktorá ich spája na území Slovenska s okresom Rimavská Sobota, Revúca. Tieto tematické trasy a zážitkové produkty patria do krajskej produktovej línie „Stopy dejín“.

Ďalej je región významne spojený s **tradíciou hrnčiarstva, sklárstva** a uchovávaním ďalších remesiel a tradícií využiteľných priamo v destinačnej ponuke prostredníctvom zážitkových programov aj predaja lokálnych produktov návštevníkom (vytvárania odbytových miest ako doplnkovej aktivity k projektom). Tie tematicky patria do krajskej produktovej línie „regionálne“.

CHKO Cerová vrchovina s cezhraničným geoparkom Novohrad-Nógrad je kľúčovým rozvojovým potenciálom, nie len okresu, ale aj širšieho územia, pretože spája okres Lučenec aj s okresom Rimavská Sobota a s Chráneným územím TK Karancs Medvesna (Maďarsko). Spolu tvoria tieto CHKO prvý medzinárodný geopark európskej i globálnej siete geoparkov UNESCO. Slovenská strana tohto geoparku je na podstatne nižšej úrovni rozvoja (okrem základnej infraštruktúry pre pohyb návštevníkov v území aj základnej infraštruktúry na vstupných bodoch, chýbajú aj návštevnícke centrá s inovatívnym environmentálnym vzdelávaním). Je nevyhnutné zohľadniť rastúci dôraz na udržateľnosť v chránených územiach a k tvorbe ich ponuky pristupovať komplexne a systematicky, tak aby nedochádzalo k znehodnoteniu prírodných hodnôt, ktoré sú hlavným motívom návštevy, rozvíjať najmä prírodný cestovný ruch a iné udržateľné formy a aktivity v prírode.

Okres Lučenec má veľmi dobrý potenciál aj pre aktivity a tvorbu jedinečných zážitkových programov spojených so spoznávaním a **udržateľným využívaním prírodného dedičstva**, ako napríklad s chovom včiel (apiturstikou), pestovaním ovocia, starostlivosťou o staré odrody stromov (vrátane programov environmentálneho vzdelávania- produktov v prírodnom a iných formách udržateľného cestovného ruchu – vidieckom, agroturistike a i.), **a na to nadväznú vytváranie odbytových miest lokálnej poľnohospodárskej a potravinárskej produkcie pre návštevníkov ako doplnkovej aktivity k projektom**. Tento potenciál je nevyhnutné rozvíjať aj v spolupráci so strednými školami, čo prispieva k rozvoju ľudských zdrojov v okrese.

Úloha B1.1: Tvorba ponuky v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu

Úloha je zameraná na podporu realizáciou aktivít spojených s obnovou, rekonštrukciou a vybavením národných kultúrnych pamiatok, ostatných pamiatkovo chránených objektov, historických budov (miestnych pamätihodností), revitalizáciu historických parkov, záhrad, pietnych miest a iných lokalít kultúrneho a prírodného dedičstva priamo využiteľných v produkte kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu a zároveň pri rozvoji zázemia pre pobyt návštevníkov, s tvorbou zážitkových programov spoznávanie týchto významných lokalít s aktívnym zapojením návštevníka, aj ako súčasť tematických múzeí a expozícií s využitím pre zvýšenie interaktivity aj prezentáciu prostredníctvom technologických prvkov.

Úloha by mala prispieť k tvorbe takej ponuky, ktorá zabezpečí aj vyššiu atraktivitu prostredia okresu a verejných záujmov v oblasti zachovania kultúrneho dedičstva, rozvoja identity regiónu, zvyšovanie kvality života miestnych obyvateľov, čo súvisí s viacerými piliermi udržateľnosti.

Zároveň by mala prispieť aj k tvorbe pracovných miest pre znevýhodnené skupiny na trhu práce, vrátane generácie 55 + prostredníctvom dlhodobu udržateľných pracovných príležitostí v činnostiach, ktorým sa v súčasnosti venujú len vo voľnom čase a prispievajú k uchovávaniu kultúrneho dedičstva (najmä remeslá).

Východiská:

- bohatá kultúrna história okresu spojená s pôsobením významných literárnych osobností a umelcov,
- postupná obnova a rozvojové zámery hradov a kaštieľov v okrese so silným potenciálom generovania návštevnosti na širšom území,
- zlý technický stav a neprístupnosť pre návštevníka významných objektov a lokalít kultúrno-historického potenciálu,
- silná tradícia a jedinečné spojené s históriou hrnčiarstva, sklárstva a iných zachovaných remesiel,
- chýbajúce zážitkové programy zamerané na spoznávanie kultúrneho dedičstva vrátane remesiel a prebiehajúcej jedinečnej výroby v regióne pre návštevníkov.

Ciele:

- vytvorenie ucelenej a konkurencieschopnej ponuky v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu založenej na histórii okresu (vrátane rozvinutia tematickej kultúrnej trasy „Južné hrady a kaštiele prihraničia“ a iných),
- zlepšenie stavebno-technického stavu NKP a ostatných pamiatkovo chránených objektov a historických budov, objektov a lokalít pre účely využitia v ponuke cestovného ruchu.

Potenciálni nositelia projektov: samosprávy, krajské a oblastné organizácie cestovného ruchu, kultúrne inštitúcie, neziskové organizácie, školy, inštitúcie v oblasti ochrany prírody

Cieľové skupiny: obyvatelia, domáci a zahraniční návštevníci, kvalifikovaná pracovná sila, podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu a v nadväzujúcich odvetviach

Úloha B1.2: Tvorba ponuky zameranej na udržateľnosť významného prírodného dedičstva

Úloha je zameraná na vytváranie podmienok pre udržateľné využívanie prírodného dedičstva, aj priamo ponuku pre návštevníkov s ním spojenú, to konkrétne:

- sprístupňovanie významných lokalít prírodného dedičstva pre návštevníka (vrátane prírodných prameňov) s ohľadom na ochranu prírody.
- rozvoj udržateľnej infraštruktúry pre tvorbu zážitkových foriem spoznávania prírody (najmä náučných zariadení v prírode- náučných chodníkov a lokalít).
- tvorba zážitkových programov spoznávania prírody s odborným výkladom/sprievodcom (produktov v prírodnom cestovnom ruchu), environmentálnym vzdelávaním a zážitkových produktov spojených so spoznávaním lokálnej produkcie, vrátane zapojenia stredných škôl, neziskových organizácií.
- budovanie a obnova trás pre vykonávanie pešej letnej turistiky, a iných udržateľných aktivít v prírode, ktoré prepájajú významné turistické body záujmu.
- rozvoj doplnkovej infraštruktúry (najmä MDI) na trasách a v lokalitách v súlade so zásadami ochrany prírody a krajiny.
- budovanie inej udržateľnej infraštruktúry pre rozvoj prírodného cestovného ruchu v CHKO Cerova vrchovina a geoparku Novohrad – Nógrad.

S aktivitami v opatrení by mali byť z hľadiska udržateľnosti zavedené aj modely ekonomickej udržateľnosti trás v prírode (správy a starostlivosti) a doplnkovej infraštruktúry na trasách.

Východiská:

- nerovnomerný rozvoj cestovného ruchu v súčasnosti koncentrovaný v meste Lučenec (nevyužitý jedinečný cezhraničný prírodný potenciál),

- CHKO Cerova vrchovina s jediným cezhraničným UNESCO geoparkom v kraji a na Slovensku – Geoparkom Novohrad-Nógrad,
- nedostatočne rozvinutá infraštruktúra pre rozvoj prírodného cestovného ruchu a iných udržateľných foriem a aktivít v prírode v CHKO Cerova vrchovina a Geoparku Novohrad – Nógrad,
- veľmi dobrý potenciál pre rozvoj prírodného cestovného ruchu a iných udržateľných foriem v prírodnom prostredí (vrátane agroturistiky),
- chýbajúce zážitkové programy zamerané na spoznávanie prírodného dedičstva a miestnej poľnohospodárskej produkcie pre návštevníkov (ale zároveň príklady dobrej praxe a existujúci aktéri s absorpčnou schopnosťou a potenciálom tvorby pracovných miest),
- nízke povedomie obyvateľstva o potrebách rozvoja udržateľného cestovného ruchu (vrátane zohľadnenia potrieb a možností chránených území).

Ciele:

- vytvorenie ucelenej a konkurencieschopnej ponuky v prírodnom cestovnom ruchu UNESCO Geoparku Novohrad – Nógrad,
- vytvorenie ucelenej a konkurencieschopnej ponuky v prírodnom cestovnom ruchu založenej na prepojení so silným potenciálom regionálnej poľnohospodárskej produkcie a podpore biodiverzity,
- sprístupnenie lokalít a turistických bodov záujmu,
- zlepšenie udržateľnej mobility medzi bodmi záujmu v prírode.

4.2.6. Opatrenie B2: Vytváranie udržateľného zázemia a služieb pre pobyt návštevníkov

Od opatrení v tejto prioritě sa očakáva rast výkonnosti v cestovnom ruchu (prenocovaní - rozvoj pobytového cestovného ruchu) prostredníctvom zlepšenia dostupnosti služieb pre návštevníkov ale zároveň kvalitného a udržateľného zázemia pre ich pobyt a rekreáciu.

Ako bolo spomínané vyššie, v okrese Lučenec sa výrazne prejavujú rozdiely vo vybavenosti územia ubytovacími kapacitami. Zaostáva vidiecke územie mimo mesta Lučenec. To znamená nie len nevyužitie jedinečného prírodného a kultúrno-historického potenciálu (južné hrady a kaštiele a cezhraničný geopark Novohrad-Nógrad sú jedinečným územím aj v rámci celého Banskobystrického kraja), ale zároveň to znamená nevyužitie kombinácie tohto dedičstva s rekreačným potenciálom pre pobyt pri vode. Podpora rozvoja ubytovacích kapacít a doplnkových služieb v cestovnom ruchu by sa mala preto orientovať predovšetkým do vidieckych oblastí a mesta Filákov (mimo okresného mesta Lučenec), aby tak nedochádzalo ešte k väčšiemu prehĺbovaniu rozdielov v rámci okresu. Zaostáva najmä zázemie ubytovacích služieb pri vodných plochách, vrátane ubytovania kategórie kemping.

Na Slovensku, ale aj v zahraničí sa zvyšuje popularita cykloturistiky ako aktivity návštevníkov aj jednodňových výletníkov. Prispieva k tomu aj trend využívania elektrických bicyklov. Zvyšujú sa nároky návštevníkov na pobyt v destináciách a možnosti vykonávania cykloturistiky, napojenie centier rozvoja prostredníctvom cykloturistických trás. Podstatné je aj vytvorenie cyklochodníkov, ktorá umožní prepojenie na sieť diaľkových trás Eurovelo a budovanie iných lokálnych cykloturistických trás v súlade so zásadami ochrany prírody pre rôzne cieľové skupiny návštevníkov. Je nevyhnutné:

- rozvíjať nové a existujúce cykloturistické trasy, doplnkovú infraštruktúru a služby tak, aby boli dlhodobo udržateľné a mali vysokú kvalitu;
- strategicky plánovať rozvoj cykloturistiky tak, aby boli sprístupnené a komplexne prepojené južné hrady a kaštiele prihraničia s najvyšším potenciálom rozvoja, vodné plochy s potenciálom letnej rekreácie, mesto Lučenec a vstupné body do CHKO Cerova vrchovina (Geoparku Novohrad- Nógrad) navzájom a napojenie na medzinárodnú sieť Eurovelo. Zámerom je prispieť k rastu zahraničnej

návštevnosti a zároveň lokálnej ekonomiky vo všetkých obciach na týchto trasách, ktoré tieto body záujmu prepájajú;

- strategicky plánovať rozvoj cykloturistiky (budovanie nových a obnova existujúcich trás) v iných lokalitách tak, aby boli sprístupnené cyklotrasami a doplnkovou infraštruktúrou lokality a kľúčové turistické body záujmu (vytvárali sa okruhy a produkty cestovného ruchu).

Prepojenie okresu a atraktivít rieši aj navrhovaná Kostrová sieť cyklistických komunikácií v Banskobystrickom kraji (Podpolianska a Ipeľsko južná vetva).

Zaostávanie okresu Lučenec sa podpísalo na zanedbanosti zázemia obcí, najmä centier letnej rekreácie pri vode (Divín, Ružiná a iné), ktoré musia byť obnovené ako atraktívne miesta pre pobyt návštevníka „ruka v ruke“ s rozvojom služieb. Kvalitné verejné zázemie je nevyhnutné aj v obciach na vstupných bodoch do CHKO Cerova vrchovina (Geoparku Novohrad-Nógrad) a v ďalších centrách rozvoja (vrátane mesta Lučenec) pretože aj zastavené územia obcí tvoria priestor oddychu a trávenie času návštevníkov. Vedľajším cieľom je vytváranie aj kvalitných podmienok pre život obyvateľov a zlepšovanie dostupnosti služieb aj pre túto cieľovú skupinu, čím táto priorita v rozvoji udržateľného cestovného ruchu priamo prispieva aj k rastu kvality života v okrese.

V súvislosti s podporou tvorby nových pracovných miest je potrebné zamerať sa na rozvoj udržateľných služieb a projektov, ktoré integrujú poskytovanie viacerých služieb pre návštevníkov (napr. ubytovacích služieb turistickej kategórie, návštevníckeho servisu, doplnkových služieb v cykloturistike v nadväznosti na rozvoj cykloturistických trás a iné), t. j. projektov, ktoré prostredníctvom komerčných služieb zabezpečujú udržateľnosť aj takých služieb, ktoré priamo negenerujú príjmy, ale sú nevyhnutné pre rozvoj cestovného ruchu (napríklad uvedeného návštevníckeho servisu a pod.).

Úloha B2.1: Zlepšenie dostupnosti služieb v cestovnom ruchu pre návštevníkov

Opatrenie je zamerané na:

- udržateľné zvyšovanie rozsahu služieb v cestovnom ruchu, (ubytovacích, stravovacích, doplnkových) vrátane obnovy NKP a iných pamiatkových objektov pre účely poskytovania služieb v cestovnom ruchu a zabezpečenie starostlivosti najmä vo vidieckych oblastiach,
- rozvoj doplnkových služieb v cykloturistike – požičovní e-bikov vo väzbe na cykloturistické trasy, cyklistické komunikácie prepájajúce významné turistické body záujmu (južné hrady a kaštiele prihraničia s najvyšším potenciálom rozvoja, vodné plochy s potenciálom letnej rekreácie, mesto Lučenec a vstupné body do CHKO Cerova vrchovina/ Geoparku Novohrad- Nógrad),
- podporu zvyšovania kvalifikácie miestnych obyvateľov, vrátane zabezpečenia menej náročných zážitkových/sprevádzaných programov v cestovnom ruchu (aj so zapojením znevýhodnených skupín obyvateľov).

Zároveň má opatrenie podporiť zamestnanosť s cieľom udržať mladú generáciu v regióne prostredníctvom dlhodobou udržateľných a pre túto generáciu atraktívnych pracovných príležitostí.

Východiská:

- nerovnomerne rozvinutá kapacita ubytovacích služieb v súčasnosti koncentrovaná v meste Lučenec,
- chýbajúce pracovné príležitosti, najmä vo vidieckych častiach okresu,
- chýbajúce pracovné príležitosti pre nízko-kvalifikovaných zamestnancov, znevýhodnené skupiny aj mladých ľudí.

Ciele:

- zvýšiť výkonnosť okresu v cestovnom ruchu (príjmov z cestovného ruchu),
- podporiť rast počtu návštevníkov a prenocovaní,

- vytvoriť nové pracovné miesta v cestovnom ruchu aj v nadväzných odvetviach.

Potenciálni nositelia projektov: samosprávy, krajské a oblastné organizácie cestovného ruchu, občianske združenia a neziskové organizácie, podnikateľské subjekty, školy, kultúrne inštitúcie, inštitúcie v oblasti ochrany prírody

Cieľové skupiny: obyvatelia, domáci a zahraniční návštevníci, pracovná sila v regióne, študenti a absolventi, podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu a nadväzujúcich odvetviach, samosprávy, inštitúcie v oblasti ochrany prírody

Úloha B2.2: Tvorba udržateľného rekreačného a športového zázemia

Úloha je zameraná na vytváranie podmienok pre pobyt návštevníka v súlade s endogénnym potenciálom a udržateľnými spôsobmi športového a rekreačného využívania územia, najmä:

- skvalitnenie obslužnosti verejnou a doplnkovou infraštruktúrou centier rekreácie (pobytových obcí), ale aj lokalít na trasách (sociálne zariadenia a iné služby), prioritne centier letnej rekreácie pri vode (Divín, Ružiná a iné), pri turistických bodoch záujmu na tematickej kultúrnej trase „južné hrady a kaštiele prihraničia“, v obciach na vstupných bodoch do CHKO Cerova vrchovina (Geoparku Novohrad-Nógrad) a v ďalších centrách rozvoja cestovného ruchu.
- zvyšovanie atraktivity centier rozvoja prostredníctvom prírode blízkych opatrení – napr. revitalizácia a budovanie parkov, záhrad, oddychových zón v centrách rekreácie, na trasách a v blízkosti bodov záujmu.
- budovanie a obnovu cykloturistických trás, ktoré sprístupňujú atraktivity regiónu v súlade so zásadami ochrany prírody a krajiny (najmä tematické okruhy a trasy založené na kultúrno-historickom a prírodnom potenciáli).
- rozvoj doplnkovej infraštruktúry (najmä malej drobnej infraštruktúry/MDI) na cykloturistických trasách, najmä v centrách rozvoja ako predpokladu pre rozvoj služieb v tejto oblasti.
- rozvoj areálov horskej (MTB) cykloturistiky a iných udržateľných aktivít zameraných prierezovo aj na možnosti rozvoja detí a mládeže (v súlade s princípmi ochrany prírody).

Opatrenie by malo zároveň prispieť k vytváraniu atraktívneho prostredia obcí aj ich okolia pre kvalitný život obyvateľov regiónu všetkých generácií.

Východiská:

- chýbajúce funkčné zázemie (verejné služby) nevyhnutné pre pobyt návštevníka (zamedbané zázemie pri vodných plochách, v obciach na vstupných bodoch do Geoparku Novohrad-Nógrad a ďalších),
- chýbajúce možnosti pre aktívne trávenie voľného času v okolí stredísk rozvoja (otvorené komplexné športoviská aj cykloturistické trasy),
- starnutie obyvateľstva a odchod mladých ľudí z regiónu.

Ciele:

- tvorba ponuky pre aktívne trávenie voľného času návštevníkov s príspevkom k predĺžovaniu pobytu v regióne (komplexný rozvoj cykloturistiky, trás a doplnkovej infraštruktúry),
- zvýšenie kvality (atraktivity a funkčnosti) rekreačného zázemia pre pobyt návštevníkov aj prostredníctvom prírode blízkych opatrení.

4.2.7. Opatrenie B3: Rozvoj destinačného manažmentu a marketingu

Sieťovanie aktérov je kľúčovým pilierom pre tvorbu ucelenej a konkurencieschopnej ponuky okresu Lučenec. Táto priorita je jednou z kľúčových pre oblasť udržateľného cestovného ruchu. Organizácie v destinačnom manažmente koordinujú rozvoj priamo na lokálnej úrovni tak, aby boli všetky ostatné podmienky a predpoklady udržateľného rozvoja (ostatné aktivity a navrhnuté opatrenia) naplnené. V okrese Lučenec je vzhľadom na nízky stupeň rozvoja nevyhnutné sieťovanie nielen aktérov v rozvoji cestovného ruchu a poskytovateľov služieb, ale aj vzdelávacích, kultúrnych a iných inštitúcií. Tieto aktivity už v súčasnosti v okrese Lučenec v rámci svojich možností realizuje Oblastná organizácia cestovného ruchu Turistický Novohrad a Podpoľanie, ktorej úlohou je okrem rozvoja na lokálnej úrovni aj prepájanie a vytváranie komplexnej a synergetickej ponuky troch okresov (Poltár, Lučenec a Veľký Krtíš). Je zriadená podľa zákona č. 91/2010 o podpore cestovného ruchu práve za účelom plnenia aktivít v oblasti destinačného manažmentu a marketingu.

Opatrenie je zamerané na:

- prehlbovanie existujúcich a rozvoj nových strategických partnerstiev v destinačnom manažmente a rozvojových aktivitách na regionálnej a lokálnej úrovni;
- zvyšovanie povedomia odbornej a laickej verejnosti o význame rozvoja udržateľného cestovného ruchu aj prostredníctvom princípov destinačného manažmentu;
- zavádzanie inovatívnych modelov spolupráce a financovania pri realizácii rozvojových potrieb destinácie;
- monitoring a hodnotenie dát potrebných na strategické a operatívne rozhodovanie v cestovnom ruchu a regionálnom rozvoji.

Opatrenie síce nepriamo, ale významne, prispieva k rozvoju kvalifikovanej pracovnej sily a zamestnanosti v cestovnom ruchu, ale aj v nadväzných odvetviach. A to tým, že prepája aktérov a na princípe vytvárania „klastra“ rozvíja horizontálnu aj vertikálnu spoluprácu medzi odvetvami aj rôznymi skupinami aktérov vo všetkých sektoroch.

Ďalšou úlohou v rámci opatrenia je formovanie imidžu a značky destinácie (vrátane brandingu tematickej kultúrnej trasy „Cesta skla“), komunikačné a iné s tým súvisiace aktivity, ktoré sú nevyhnutnou „koncovkou“ pre umiestnenie ponuky na trhu cestovného ruchu (označované často aj ako „spropagovanie regiónu“, ktoré už ale v súčasných podmienkach nie je len o tvorbe a tlači propagačných materiálov, ale komplexnom marketingovom manažmente, ktorý zahŕňa moderné digitálne formy). Cieľom je tvorba ucelenej a komplexnej destinačnej ponuky atraktivít okresu Lučenec, ako súčasť ponuky destinácie Novohrad a naviazanie na produktový marketing v turistickej destinácii Banskobystrického kraja s názvom „Dobry kraj“.

Úloha B3.1: Sieťovanie a rozvoj destinačného manažmentu na regionálnej a lokálnej úrovni

Úloha je zameraná na:

- prehlbovanie existujúcich a rozvoj nových strategických partnerstiev v destinačnom manažmente a rozvojových aktivitách na regionálnej a lokálnej úrovni.
- zvyšovanie znalostí odbornej a laickej verejnosti o význame rozvoja udržateľného cestovného ruchu aj prostredníctvom princípov destinačného manažmentu.
- zavádzanie inovatívnych modelov spolupráce a financovanie pri realizácii rozvojových potrieb destinácií.
- monitoring a hodnotenia dát potrebných na strategické a operatívne rozhodovanie v cestovnom ruchu a regionálnom rozvoji.

Úloha síce nepriamo, ale významne, prispieva k rozvoju kvalifikovanej pracovnej sily a zamestnanosti, v cestovnom ruchu ale aj v nadväzných odvetviach. A to tým, že prepája aktérov a na princípe vytvárania

„klastra“ rozvíja horizontálnu aj vertikálnu spoluprácu medzi odvetviami aj rôznymi skupinami aktérov vo všetkých sektoroch.

Východiská:

- pôsobnosť Oblastnej organizácie cestovného ruchu Turistický Novohrad a Podpoľanie na území okresu Lučenec (avšak s obmedzenými zdrojmi pre realizáciu aktivít /koordináciu rozvoja a podporu sieťovania/ v potrebnom rozsahu),
- nízke povedomie obyvateľov o potrebách a spôsoboch rozvoja udržateľného cestovného ruchu a destinačnom manažmente,
- nízka úroveň prierezovej (medzi sektorovej) spolupráce v cestovnom ruchu v okrese, aj v súvislosti s odlivom kvalitnej pracovnej sily a nízkym povedomím aktérov o potrebách rozvoja.

Ciele:

- rozvoj a prehĺbovanie existujúcich partnerstiev, vrátane medzi sektorových spoluprác, ktoré udržateľne rozvíjajú potenciál okresu,
- zvýšenie zapojenia miestnych do rozvoja a aktivít v regióne,
- tvorba ucelenej a komplexnej destinačnej ponuky atraktivít okresu Lučenec, ako súčasť ponuky destinácie Novohrad (napríklad tematickej kultúrnej trasy „južné hrady a kaštiele prihraničia“, ponuky letnej rekreácie pri vode a iných).

Tvorba ucelenej a komplexnej destinačnej ponuky atraktivít okresu Lučenec, ako súčasť ponuky destinácie Novohrad (napríklad tematickej kultúrnej trasy „južné hrady a kaštiele prihraničia“, ponuky letnej rekreácie pri vode a iných).

Potenciálni nositelia projektov: oblastná organizácia cestovného ruchu Turistický Novohrad a Podpoľanie

Cieľové skupiny: podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu a nadväzných odvetviach, samosprávy, neziskové organizácie, školy, kultúrne inštitúcie, organizácie v oblasti ochrany prírody a iné organizácie zapojené do tvorby ponuky, miestne obyvateľstvo, pracovná sila, návštevníci regiónu

Úloha B3.2: Realizácia destinačného marketingu

Úloha je zameraná na formovanie imidžu a značky, komunikačné a iné s tým súvisiace aktivity, ktoré sú nevyhnutnou „koncovkou“ pre umiestnenie ponuky na trhu cestovného ruchu (označované často aj ako „spropagovanie regiónu“, ktoré už ale v súčasných podmienkach nie je len o tvorbe a tlači propagačných materiálov ale komplexnom marketingovom manažmente). Preto je obsahom úlohy:

- Rozvoj destinačnej značky (vrátane brandingu tematických kultúrnych trás a i.).
- Realizácia tradičných foriem destinačného marketingu.
- Uplatňovanie moderných digitálnych foriem destinačného marketingu.
- Realizácia produktového marketingu destinácií

Zavedenie a uplatňovanie marketingového plánovania (vrátane zberu a vyhodnocovania dát s využitím SMART riešení).

Východiská:

- okres Lučenec je súčasťou rozvíjajúcej sa destinácie Novohrad,
- obmedzené finančné možnosti realizácie marketingového manažmentu aj jednotlivých aktivít,
- nízke povedomie aktérov o potrebe umiestňovania kvalitnej a ucelenej ponuky na trhu cestovného ruchu,
- nízke povedomie aktérov o potrebe realizovať profesionálne marketingové aktivity, vrátane využívania moderných foriem komunikácie.

Ciele:

- zavedenie a uplatňovanie marketingového manažmentu v okrese Lučenec ako súčasť destinácie Novohrad,
- rast povedomia návštevníkov o regióne a jeho ponuke; rast počtu návštevníkov.

4.2.8. Opatrenie B4: Zlepšenie dostupnosti okresu, atraktivít a turistických bodov záujmu

Dostupnosť je základným predpokladom prilákania návštevníka do okresu Lučenec. Je problémovou oblasťou viacerých území Banskobystrického kraja, ale osobitne okresov v jeho južnej časti (vrátane okresu Lučenec), čo súvisí aj s ich horším napojením, nie len verejnou, ale aj osobnou automobilovou dopravou po cestách I. triedy.

Opatrenie je zamerané na:

- zlepšenie dostupnosti okresu a mobility návštevníkov okresu Lučenec ako súčasť destinácie Novohrad, prostredníctvom cyklistických komunikácií medzinárodného významu (prepojenie mesta Poltár a Lučenec);
- zlepšenie stavu verejnej infraštruktúry pri/ vedúcej k turistickým bodom záujmu (chodníky, parkoviská, sociálne zariadenia a i.);
- napojenie centier rozvoja na existujúcu sieť verejnej dopravy vrátane zohľadnenia potrieb návštevníkov (vybavenia dopravných prostriedkov a pod.);
- zlepšenie informačnej dostupnosti prostredníctvom vybudovania širokopásmového internetu v obciach (ako základného predpokladu), vytvárania informačnej infraštruktúry atraktivít a bodov záujmu (navigačných prvkov aj komplexného turistického informačného navigačného systému), infraštruktúry pre poskytovanie informačného servisu v centrách rozvoja a rekreácie (turistických informačných centier alebo inej formy základného návštevníckeho servisu ako doplnkovej aktivity k službám pre návštevníkov, tak aby bola táto služba udržateľná).

Potenciálni nositelia projektov: samosprávy, oblastná organizácia cestovného ruchu Turistický Novohrad a Podpoľanie

Cieľové skupiny: obyvatelia regiónu, domáci a zahraniční návštevníci, samosprávy, podnikateľské subjekty v cestovnom ruchu a nadväzných odvetviach, iní zamestnávateľia a subjekty, neziskové organizácie a iné organizácie zapojené do tvorby ponuky

Úloha B4.1: Zlepšenie dostupnosti atraktivít a bodov záujmu prostredníctvom udržateľnej mobility

Úloha je zameraná na:

- zlepšenie dostupnosti okresu a mobility návštevníkov okresu Lučenec ako súčasť destinácie Novohrad, prostredníctvom cyklistických komunikácií medzinárodného významu.
- zlepšenie stavu verejnej infraštruktúry pri/ vedúcej k turistickým bodom záujmu (chodníky, parkoviská, sociálne zariadenia a i.)
- napojenie centier rozvoja na existujúcu sieť verejnej dopravy vrátane zohľadnenia potrieb návštevníkov (vybavenia dopravných prostriedkov a pod.).

Východiská:

- vysoký potenciál napojenia okresu na európsku sieť cyklotrás (komplexné prepojenie okresov, ktoré tvoria destináciu Novohrad),
- potreba riešenia dostupnosti atraktivít súbežne s realizáciou novej ponuky a rozvojom služieb z dôvodu predchádzania rizikám neudržateľnej (chýbajúcej) verejnej infraštruktúry – parkoviská pri bodoch záujmu a ich napojenie na verejnú dopravu.

Ciele:

- zlepšenie stavu infraštruktúry pri turistických bodoch záujmu a pripravenosti verejnej infraštruktúry na rozvoj cestovného ruchu.
- zvýšenie počtu návštevníkov v okrese,
- zvýšenie počtu domácich ale aj zahraničných návštevníkov najmä prostredníctvom prepojenia na európsku sieť cyklotrás.

Úloha B4.2: Zlepšenie informačnej dostupnosti okresu, atraktivít a bodov záujmu pre návštevníka

Rovnako ako viaceré iné opatrenia formulované pre Aktivitu B: Cestovný ruch, je zlepšovanie informačnej dostupnosti okresu Lučenec a jeho turistických bodov záujmu potrebou identifikovanou aj v politickom ciele 5 návrhu Partnerskej dohody (2021-2027) a je neoddeliteľným predpokladom rozvoja cestovného ruchu súbežne s rozvojom služieb a ponuky.

Úloha je zameraná na:

- vybudovanie širokopásmového internetu v obciach (základného predpokladu),
- vytvárania informačnej infraštruktúry atraktivít a bodov záujmu (navigačných prvkov aj komplexného turistického informačného navigačného systému),
- zlepšenie informačnej infraštruktúry pre poskytovanie informačného servisu v centrách rozvoja a rekreácie (turistických informačných centier alebo inej formy základného návštevníckeho servisu ako doplnkovej aktivity k službám pre návštevníkov, tak aby bola táto služba udržateľná).
- zlepšenie dostupnosti okresu a mobility návštevníkov okresu Lučenec ako súčasť destinácie Novohrad, prostredníctvom cyklistických komunikácií medzinárodného významu.
- zlepšenie stavu verejnej infraštruktúry pri/ vedúcej k turistickým bodom záujmu (chodníky, parkoviská, sociálne zariadenia a i.)
- napojenie centier rozvoja na existujúcu sieť verejnej dopravy vrátane zohľadnenia potrieb návštevníkov (vybavenia dopravných prostriedkov a pod.).

Východiská:

- v okrese Lučenec úplne absentuje návštevnícky a informačný servis,
- chýbajúci širokopásmový internet v niektorých obciach okresu.

Ciele:

- zlepšenie informačnej dostupnosti okresu Lučenec ako súčasť destinácie Novohrad a jeho atraktivít a bodov záujmu v okrese Lučenec úplne absentuje návštevnícky a informačný servis.

4.3. Aktivita C: Sociálna ekonomika

4.3.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos

Okres Lučenec dosahuje dlhodobo najvyššiu mieru evidovanej nezamestnanosti nielen v rámci Banskobystrického kraja, ale aj na Slovensku. Dvadsiatich rokoch dosahovala viac ako dvoj- až trojnásobok slovenského priemeru.

Spomedzi okresov Banskobystrického kraja má jeden z najvyšších podielov dlhodobo evidovaných uchádzačov o zamestnanie. Z celkového počtu UoZ patrí do skupiny dlhodobo nezamestnaných občanov až 42 %, pričom podiel uchádzačov o zamestnanie s nedokončeným základným vzdelaním a ukončeným základným vzdelaním tvorí 42 % uchádzačov o zamestnanie.

Aktivita sociálna ekonomika je zameraná na zvýšenie zamestnanosti znevýhodnených a zraniteľných osôb a ich uplatniteľnosti na trhu práce - zvýšenie ich motivácie pracovať, pracovných návykov ako aj kvalifikácie.

Kľúčovým predpokladom pre rozvoj sociálnej ekonomiky v okrese je vytvorenie vhodných podmienok pre vznik registrovaných sociálnych podnikov a rozširovanie ich podnikateľskej činnosti s dôrazom na udržateľnosť a konkurencieschopnosť podnikov a vytvorenie podmienok pre zvyšovanie kvalifikácie a odborných zručností v závislosti od potreby podniku.

Prínosom aktivity je znížená miera počtu nezamestnaných osôb so znevýhodnených a zraniteľných skupín, zvýšená miera uplatniteľnosti týchto osôb na pracovnom trhu a prinavrátenie kvality života a sociálneho statusu.

4.3.2. Východisková situácia

Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Lučenec bola k 31.12.2020 na úrovni 12 % (Štatistický úrad SR). Okres dosiahol štvrtú najvyššiu mieru nezamestnanosti v rámci Banskobystrického kraja, aj napriek tomu, že disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie klesol ku koncu roka 2019 na hodnotu 3 645, čo bola v sledovanom období pred nástupom pandémie COVID-19 výrazne najnižšia hodnota za obdobie posledných 10 rokov. Miera nezamestnanosti v okrese Lučenec je však dlhodobo výrazne nad slovenským priemerom.

Medzi hlavné príčiny vysokej miery nezamestnanosti v okrese patrí nedostatočne rozvinutá technická a dopravná infraštruktúra, ale aj nevhodná kvalifikácia pracovnej sily a nedostatočne rozvinutá štruktúra vzdelávacích inštitúcií v kontexte celoživotného vzdelávania, odchod mladej kvalifikovanej sily z okresu, nedostatočne diverzifikovaná miestna ekonomika a nedostatočne využívané miestne zdroje.

Okres Lučenec má spomedzi okresov Banskobystrického kraja jeden z najvyšších podielov dlhodobo evidovaných uchádzačov o zamestnanie. Z celkového počtu UoZ patrí do skupiny dlhodobo nezamestnaných občanov až 49%.

Najväčší podiel uchádzačov o zamestnanie z celkového počtu uchádzačov tvorí skupina obyvateľov so stredným odborným a stredným všeobecným vzdelaním, teda 2 405 uchádzačov, čo je 51 %. Vysoký podiel UoZ nemá ukončené ani základné vzdelanie. Okres má nadpriemerne vysoký podiel UoZ (42%) s maximálne základným vzdelaním. Podiel uchádzačov o zamestnanie s vysokoškolským tvorí 6 %, čo je 277 uchádzačov o zamestnanie

Počet podnikov v okrese za posledných 10 rokov vzrástol o 65%, zo 1 255 v roku 2010 na 2 076 v roku 2020. Počet živnostníkov počas sledovaného obdobia klesol o 24 % z 1 024 v roku 2010 na 775 v roku 2020, čo zodpovedá celoslovenskému trendu. Naopak, počet živnostníkov klesá, čo zodpovedá celoslovenskému trendu. U živnostníkov má najväčšie zastúpenie veľkoobchod a maloobchod.

4.3.3. Cieľová situácia

Aktivita C: Sociálna ekonomika je zameraná na vznik a rozširovanie podnikateľskej činnosti formou registrovaných sociálnych podnikov, zvyšovania ich konkurencieschopnosti a zvýšenie zamestnanosti znevýhodnených a zraniteľných osôb a ich uplatniteľnosti na trhu práce - zvýšenie ich motivácie pracovať, pracovných návykov ako aj kvalifikácie (rekvalifikačné kurzy prebiehajúce priamo v podniku). Tento cieľ plánujeme dosiahnuť prostredníctvom:

- investícií do vytvárania podmienok pre vznik a rozširovanie podnikateľskej činnosti a zvyšovania konkurencieschopnosti podnikov,
- investície do vzdelávania zamestnancov a zvyšovania ich odborných zručností (rekvalifikačné kurzy prebiehajúce priamo v podniku),
- investície do nástrojov podpory predaja (marketingové aktivity),
- zlepšenia postavenia uchádzačov o zamestnanie na trhu práce, zvýšenia zamestnateľnosti najmä znevýhodnených a zraniteľných uchádzačov o zamestnanie.

Cieľom aktivity je vytváranie vhodných podnikateľských podmienok pre zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných osôb.

4.3.4. Prehľad opatrení a úloh

Aktivita C: Sociálna ekonomika pozostáva z opatrenia, ktoré sa ďalej člení na úlohy.

- **Opatrenie C1: Vytváranie podmienok pre zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných osôb**
 - Úloha C1.1 Vytvorenie pracovných miest pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny
 - Úloha C1.2 Zvýšenie motivácie a kvalifikácie znevýhodnených a zraniteľných skupín a ich uplatniteľnosti na trhu práce.

4.3.5. Opatrenie C1: Vytváranie podmienok pre zamestnávanie znevýhodnených a zraniteľných osôb

Opatrenie aktivity C1 sa sústreďuje najmä na vytváranie motivujúcich podmienok pre vznik a rozširovanie činnosti registrovaných sociálnych podnikov, ktoré vytvoria nové pracovné miesta najmä pre znevýhodnené a zraniteľné osoby. V tejto oblasti je potrebné sociálnym podnikom poskytnúť finančné stimuly na investície do materiálno-technického vybavenia prevádzok ako aj investícií do stavieb (vznik a rekonštrukcia priestorov prevádzky). Opatrenie tak prispieva k zvýšeniu produkcie podnikov, inovatívnosti výrobkov a procesov a najmä k zvýšeniu konkurencieschopnosti podnikov.

Vytvorené pracovné miesta znižujú počty dlhodobo nezamestnaných osôb na trhu práce a zároveň sa zameriavajú na zvyšovanie vzdelanostnej úrovne a kvalifikácie zamestnancov, ako aj uchádzačov o zamestnanie, čím vytvárajú predpoklady pre ich lepšie uplatnenie na trhu práce. Opatrenie nepriamo prispieva tak k vyššej kvalite ich života, opätovnému začleneniu do spoločnosti, či získaniu finančnej autonómie a stability. Zaradenie sa do pracovného života začlenení zamestnancov do reálneho života a značne ovplyvní nielen ich samotných, ale aj ich rodiny. Zároveň to bude pôsobiť na okolie motivačne, či už pre ďalších podnikateľov z okolia vytvárať pozície pre znevýhodnených uchádzačov, ako aj členov týchto skupín k vyhľadávaniu pracovných príležitostí.

Úloha C1.1: Vytvorenie pracovných miest pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny

Úloha je zameraná na realizáciu aktivít spojených s vytváraním nových pracovných pozícií pre znevýhodnené a zraniteľné osoby.

Úloha by mala prispieť ku vzniku a rozširovaniu činnosti registrovaných sociálnych podnikov, ich lepšej materiálno – technickej vybavenosti a neposlednom rade k zlepšeniu ich konkurencieschopnosti.

Východiská:

- nízka materiálno - technická vybavenosť podnikov SE (vrátane vhodných priestorov),
- nízka konkurencieschopnosť podnikov SE,
- zvýšené náklady na vzdelávanie zamestnancov,
- časová nákladnosť na prácu s osobami bez pracovných návykov a potrebnej kvalifikácie,
- osobitý prístup v procese zaškolenia a vedenia zamestnancov.

Ciele:

- vytváranie podmienok pre rozširovanie podnikateľskej činnosti,
- znížená miera nezamestnaných zo skupín znevýhodnených a zraniteľných osôb,
- zvýšenie konkurencieschopnosti registrovaných sociálnych podnikov.

Potenciálni nositelia projektov: registrované sociálne podniky, stredné odborné školy, mimovládne neziskové organizácie

Cieľové skupiny: registrované sociálne podniky, UoZ - znevýhodnené a zraniteľné osoby

Úloha C1.2: Zvýšenie motivácie a kvalifikácie znevýhodnených a zraniteľných skupín a ich uplatniteľnosti na trhu práce

Opatrenie je zamerané na investície do vzdelávania zamestnancov a zvyšovania ich odborných zručností prostredníctvom rekvalifikačných kurzov prebiehajúcich priamo v podniku. Vzdelávacích kurzov sa môžu zúčastniť aj ďalší uchádzači o zamestnanie.

Prínosom opatrenia je lepšia uplatniteľnosť znevýhodnených a zraniteľných skupín na trhu práce.

Východiská:

- zamestnanci zo skupín dlhodobo nezamestnaných UOZ,
- často zo skupín znevýhodnených a zraniteľných osôb,
- nízka vzdelanostná a kvalifikačná úroveň UOZ.

Ciele:

- podpora zamestnanosti/zamestnateľnosti,
- zvýšenie motivácie a kvalifikácie znevýhodnených a zraniteľných skupín,
- osobnostný rozvoj, zvýšenie kvality života a sociálneho statusu.

4.4. Aktivita D: Rozvoj ľudských zdrojov

4.4.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos

Okres Lučenec je charakteristický vysokou mierou nezamestnanosti. Medzi hlavné príčiny vysokej miery nezamestnanosti v okrese patrí nedostatočne rozvinutá technická a dopravná infraštruktúra, ale aj nevhodná kvalifikácia pracovnej sily a nedostatočne rozvinutá štruktúra vzdelávacích inštitúcií v kontexte celoživotného vzdelávania, odchod mladej kvalifikovanej sily z okresu, nedostatočne diverzifikovaná miestna ekonomika a nedostatočne využívané miestne zdroje.

Vzdelanie je jednou z možností, ako si na pracovnom trhu zaistiť lepšie pracovné možnosti, príjmy, nižšiu možnosť straty zamestnania, či nižšiu mieru ohrozenia dlhodobou nezamestnanosťou.

Aktivita D: Rozvoj ľudských zdrojov je zameraná na zvýšenie kvality vzdelávania, posilnenie a modernizáciu existujúcej vzdelávacej infraštruktúry na úrovni okresu, aby bola schopná flexibilne a kvalitne reagovať na regionálne potreby trhu práce s ohľadom na špecifiká disponibilnej pracovnej sily a uchádzačov o zamestnanie.

Kľúčovým predpokladom rozvoja ľudských zdrojov je celkové zvyšovanie úrovne vzdelávania a prípravy pre trh práce, osobitne v prípade najmenej kvalifikovaných osôb a vzdelávajúcich sa osôb zo znevýhodneného prostredia, zabezpečiť kvalitu výsledkov vzdelávania, posilniť rozvíjanie základných zručností, znížiť počet mladých ľudí, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku, zvýšiť účasť dospelých na ďalšom vzdelávaní a odbornej príprave a zabezpečiť ponuku vzdelávania a odbornej prípravy pre trh práce zodpovedajúcu perspektívnym pracovným príležitostiam.

4.4.2. Východisková situácia

Vzdelanostná štruktúra obyvateľov je z hľadiska celého regiónu nevhodná. Podiel nevzdelaných a so základným vzdelaním je nad priemerom Slovenska. Podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov v regióne (13 %) sa približuje k celoslovenskému priemeru (14 %) najmä vďaka mestu Lučenec a obci Vidiná. Každý piaty obyvateľ mesta Lučenec má vysokoškolské vzdelanie. Okres Lučenec má podľa dostupných údajov z Centra vedecko-technických informácií SR k 15. 9. šk. r. 2019/2020 resp. 2020/2021 sieť vzdelávacích zariadení, do ktorej patria materské školy, špeciálne materské školy, základné školy, špeciálne základné školy, gymnáziá, stredné odborné školy, špeciálne stredné školy, základné umelecké školy, centrá špeciálno-pedagogického poradenstva a centrum voľného času.

Z 39 základných škôl v regióne je 1/3 (13) v Lučenci (9) a Filákovce (4). Počet základných škôl klesol v rokoch 1996 – 2014 o 13. Počet tried o 70 a počet učiteľov o 39. Podiel žiakov na 1000 obyvateľov výrazne klesol o 36 %, zo 116/1000 na 75/1000. Školské a vzdelávacie zariadenia poskytujú deťom a žiakom kvalitné stravovanie, v základných školách sú zriadené školské kluby.

V regióne sú 4 základné špeciálne školy, 3 v Lučenci (371 žiakov) a 1 vo Filákovce (139 žiakov). Počet základných umeleckých škôl sa zvýšil z 2 na 4 a počet žiakov z 1012 (1996) na 1 659 (2014).

V okrese sú 3 gymnáziá, 7 stredných odborných škôl (Stredná odborná škola, Stredná priemyselná škola stavebná, Stredná odborná škola technická, Stredná zdravotná škola, Obchodná akadémia, Ped. a soc. akadémia a Stredná odborná škola hotelových služieb a dopravy) a 2 špeciálne stredné školy. Najviac študentov má Stredná odborná škola hotelových služieb a dopravy (877).

Pre okres Lučenec je charakteristickým veľkým pohyb žiakov. Za školou dochádza do okresu 3 755 žiakov a študentov, z toho 1 534 žiakov ZŠ, 2 102 študentov SŠ a 119 študentov VŠ. Za školou odchádza v okrese Lučenec 3 845 študentov a žiakov, z toho 1 444 je žiakov ZŠ, 1 212 študentov SŠ a 1 189 študentov VŠ.

V porovnaní s inými regiónmi má región nižšie zastúpenie stredného školstva. V území nie je vysoká škola, sídli tu detašované pracoviská 5 vysokých škôl.

Z hľadiska uplatnenia absolventov na trhu práce je situácia v okrese Lučenec porovnateľná s národným trendom. Najväčší podiel uchádzačov o zamestnanie z celkového počtu uchádzačov v okrese tvorí skupina obyvateľov so stredným odborným a stredným všeobecným vzdelaním. Významne zastúpená je aj skupina uchádzačov s nedokončeným základným vzdelaním a ukončeným základným vzdelaním. Podiel uchádzačov o zamestnanie s vysokoškolským tvorí 5 %.

Na základe aktuálneho stavu vzniká potreba zosúladenia učebných odborov stredných škôl s požiadavkami trhu práce, pričom je potrebné prioritne rozvíjať učebné a študijné odbory zamerané na využitie špecifikácie hospodárstva okresu.

4.4.3. Cieľová situácia

Aktivita D: Rozvoj ľudských zdrojov je zameraný na zlepšenie kvality a dostupnosti vzdelávania s dôrazom na modernizáciu existujúcej vzdelávacej infraštruktúry a zvýšenie schopnosti siete vzdelávacích inštitúcií flexibilne reagovať na meniace sa potreby trhu práce, špecifické potreby miestnej ekonomiky prostredníctvom:

- zlepšenia postavenia uchádzačov o zamestnanie na trhu práce, zvýšenia zamestnateľnosti najmä znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie;
- rozvoja verejných i neverejných služieb zamestnanosti;
- podpory efektívnej a flexibilnej siete zariadení pre celoživotné vzdelávanie s dôrazom na posilnenie praktického vzdelávania a rozvoj zručností;

- vytvorenia integrovaných programov vzdelávania a poradenstva zameraných na možnosť individuálnej vzdelávacej a kariérnej cesty pre vybrané cieľové skupiny;
- podpory investícií do predprimárneho a primárneho vzdelávania;
- využitia potenciálu obyvateľov, ktorí sa rozhodli vrátiť sa z iných oblastí SR alebo zahraničia, ich pracovných skúseností, finančného kapitálu a sú napr. evidovaní ako UoZ.

Cieľom aktivity je zvyšovanie kvalifikačnej úrovne disponibilnej pracovnej sily s ohľadom na potreby trhu práce, s cieľom zvýšiť možnosti zamestnania sa a zatraktívnenia trhu práce v okrese pre potenciálnych obyvateľov.

4.4.4. Prehľad opatrení a úloh

Aktivita D: Rozvoj ľudských zdrojov pozostáva z dvoch opatrení, ktoré sa ďalej členia na úlohy.

- **Opatrenie D1: Podpora zvyšovania kvality predprimárneho a primárneho vzdelávania a rozšírenie kapacít vzdelávacích inštitúcií**
 - Úloha D1.1: Podpora zvyšovania kapacít predškolských zariadení
 - Úloha D1.2: Zvýšenie kvality vzdelávania prostredníctvom dobudovania infraštruktúry materských a základných škôl
- **Opatrenie D2: Podpora systému profesijného vzdelávania a celoživotného vzdelávania**
 - Úloha D2.1: Vytvorenie podmienok pre vzdelávanie a kvalifikovanú odbornú prípravu žiakov v oblasti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva
 - Úloha D2.2: Dobudovanie podpornej infraštruktúry pre vzdelávanie

4.4.5. Opatrenie D1: Podpora zvyšovania kvality predprimárneho a primárneho vzdelávania a rozšírenie kapacít vzdelávacích inštitúcií

Úlohy opatrenia D1 sa sústreďujú najmä na zvýšenie kapacity a racionalizáciu existujúcich predškolských zariadení, podporu systému dochádzky a stravovania detí, modernizáciu technického vybavenia, doplnenie výchovno-vzdelávacích pomôcok v materských a základných školách.

V oblasti predprimárneho vzdelávania je nedostatočná kapacita miest v existujúcich materských školách, kde sa očakáva ďalší nárast počtu žiakov v budúcom období. Pre zabezpečenie riadneho vzdelávania detí je primárnym cieľom dobudovanie potrebných kapacít prednostne v rámci existujúcich materských škôl.

Sekundárnym cieľom tejto aktivity je nepriama podpora zamestnanosti v okrese formou zamestnania žien na materskej a rodičovskej dovolenke, prostredníctvom vytvorených kapacít predškolských a školských zariadení.

V neposlednom rade je prioritou zameraná na zvýšenie zaškolenosti detí materských a základných škôl a zabezpečenie kvalitného predprimárneho a primárneho vzdelávania prispievajúceho k zvládnutiu povinnej školskej zvýšeniu odborných zručností a vzdelanostnej úrovne žiakov.

Opatrenie je zamerané na realizáciu aktivít spojených s rozširovaním kapacít existujúcich objektov materských škôl prístavbou, nadstavbou, rekonštrukciou, zmenou dispozície objektov.

Opatrenie by malo prispieť k vytvoreniu miest v materských školách a tým k zlepšeniu dostupnosti predprimárneho vzdelávania pre všetky deti. Prínos opatrenia zároveň spočíva v tom, že umiestnenie detí do materských škôl umožní rodičom sa zamestnať, zosúladiť súkromný a pracovný život, čím sa zlepší ekonomická situácia obyvateľov, čo následne nepriamo prispieva aj k rozvoju obce či okresu.

Opatrenie je zamerané na vytváranie podmienok pre kvalitné predprimárne a primárne vzdelávanie prostredníctvom obstarania a modernizácii materiálne-technického vybavenia, doplnenia výchovno-

vzdelávacích pomôcok v materských a základných školách, stavebno-technických úprav areálov za účelom dobudovania detských ihrísk, športových zariadení pre deti.

Prínosom opatrenia sú kvalitné materiálno-technické podmienky. Zároveň sa vytvoria podmienky na zvýšenie hrubej zaškolenosti detí a zaradia sa prvky inkluzívneho vzdelávania na začlenenie detí v rámci inkluzívneho predprimárneho a primárneho vzdelávania.

Úloha D1.1: Podpora zvyšovania kapacít predškolských zariadení

Napr.:

- rozšíriť kapacity existujúcich materských škôl
- zlepšiť dostupnosť predškolskej výchovy pre všetky deti
- podporiť zamestnanosť

Úloha D1.2 Zvýšenie kvality vzdelávania prostredníctvom dobudovania infraštruktúry materských a základných škôl

Napr.:

- doplniť chýbajúcu infraštruktúru (ihriská, športoviská, telocvične atď.)
- skvalitniť odborné vybavenie existujúcich prírodovedných, technických učebni a laboratórií škôl
- zabezpečiť kvalitné predprimárne a primárne vzdelávanie
- vytvoriť podmienky na realizáciu inkluzívneho vzdelávania

Potenciálni nositelia projektov: obce, materské školy, mimovládne neziskové organizácie, základné školy

Cieľové skupiny: žiaci materských a základných škôl

4.4.6. Opatrenie D2: Podpora systému profesijného vzdelávania a celoživotného vzdelávania

Štruktúra nezamestnaných - uchádzačov o zamestnanie v okrese je nepriaznivá, viac ako polovica uchádzačov má len základné ukončené resp. neukončené vzdelanie. Je potrebné vo zvýšenej miere zabezpečiť intervencie v oblasti vzdelávania, zvyšovania kvalifikácie, tréningov atď. s cieľom zlepšiť štruktúru uchádzačov o zamestnanie a zatriktívniť trh práce v okrese pre potenciálnych podnikateľov. Priorita je zameraná na posilnenie, prestavbu a modernizáciu existujúcej vzdelávacej infraštruktúry na úrovni okresu, aby bola schopná flexibilne a kvalitne reagovať na regionálne potreby trhu práce s ohľadom na špecifiká disponibilnej pracovnej sily a uchádzačov o zamestnanie.

Cieľom opatrenia D2 je umožniť plynulý prechod žiakov zo vzdelávania na trh práce a zvýšiť uplatniteľnosť absolventov stredných odborných škôl na trhu práce.

Cieľom opatrenia je tiež podpora odbornej prípravy na budúce povolanie pre nekvalifikovanú pracovnú silu podľa požiadaviek trhu práce v spolupráci so strednými odbornými školami, subjektami sociálnej ekonomiky, so zamestnávateľmi a ÚPSVaR, podpora odborného vzdelávania vychádzajúc z reálnych potrieb existujúcich a nových firiem etablovaných na trhu a vytvorenie podmienok na poskytovanie celoživotného vzdelávania záujemcom s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehlbovanie a zvyšovanie kvalifikácie účastníkov vzdelávania.

Opatrenie vychádza zo skutočnosti, že v okrese je zaznamenaný nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily a existencia voľných pracovných miest. Cieľom je riešiť nepomer medzi nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily a veľkou nezamestnanosťou v regióne.

Prínosom opatrenia bude zvýšenie počtu žiakov zapojených do duálneho vzdelávania, zlepšenie kvality odbornej prípravy žiakov v poľnohospodárskych a lesníckych odboroch v súlade s požiadavkami

zamestnávateľov a trhu práce. Predpokladom je vytvorenie podmienok na kvalifikovanú teoretickú prípravu a odborné vzdelávanie žiakov a ďalších účastníkov vzdelávania v odboroch, ktoré majú v regióne dlhodobú tradíciu a sú kľúčovým predpokladom jeho rozvoja.

Opatrenie je zamerané na zvýšenie kvality vzdelávania:

- modernizáciu vzdelávacích programov;
- zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy v študijných a učebných odboroch poľnohospodárskeho a lesníckeho zamerania v súlade s požiadavkami zamestnávateľov a trhu práce;
- prepojenie odborného vzdelávania s praxou;
- prípravu žiakov v moderných podmienkach poľnohospodárskej výroby v oblasti pestovania obilnín systémom presného poľnohospodárstva, pestovania zeleniny vo veľkokapacitných skleníkoch, ovocinárstva, sadovníctva a spracovania poľnohospodárskej a lesníckej výroby;
- obstaranie materiálno-technického vybavenia, strojov, zariadení a IKT, ktoré zodpovedá súčasným trendom.

Opatrenie je zamerané na kompletizáciu systému vzdelávania v súlade s aktuálnymi a perspektívnymi požiadavkami trhu práce.

Predmetom opatrenia je vytvorenie podmienok na poskytovanie celoživotného vzdelávania s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehĺbovanie a zvyšovanie kvalifikácie účastníkov vzdelávania v súlade s požiadavkami zamestnávateľov a trhu práce a to prostredníctvom:

- podpory centier odborného vzdelávania a prípravy formou materiálno-technického vybavenia pre poľnohospodárske a lesnícke odbory a modernizácie autoškoly ako jeho súčasť. Cieľom je vzdelávanie a praktická príprava žiakov a iných záujemcov a tiež vzájomná kooperácia medzi Spojenou školou a podnikateľskými subjektmi. Centrum odborného vzdelávania bude slúžiť na zlepšenie kvality a dostupnosti praktického vzdelávania v profesiách požadovaných trhom práce.
- vytvárania a podpory tréningových centier, zabezpečujúcich rekvalifikáciu a prípravu na povolanie ľudí s neukončeným základným vzdelaním. Tréningové centrum zabezpečuje ďalšie vzdelávanie dospelých v súlade s ustanoveniami zákona č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní. Cieľovou skupinou tréningových centier sú najmä znevýhodnení uchádzači o zamestnanie. Tréningové centrum vykonáva prípravu na výkon jednoduchých pracovných činností a môže rekvalifikovať uchádzačov o zamestnanie v spolupráci s ÚPSVR SR. Vzdelávanie sa realizuje s dôrazom na získavanie praktických zručností.

Úloha D2.1: Vytvorenie podmienok pre vzdelávanie a kvalifikovanú odbornú prípravu žiakov v oblasti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva

Napr.:

- umožniť plynulý prechod žiakov zo vzdelávania na trh práce
- zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy žiakov v súlade s požiadavkami zamestnávateľov a trhu práce
- zvýšiť uplatniteľnosť absolventov stredných odborných škôl na trhu práce
- riešiť nepomer medzi nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily a veľkou nezamestnanosťou v regióne

Potenciálni nositelia projektov: Spojená škola, subjekty územnej spolupráce, neziskové organizácie

Cieľové skupiny: študenti a absolventi, všetky skupiny obyvateľov regiónu

Úloha D2.2: Dobudovanie podpornej infraštruktúry pre vzdelávanie

Napr.:

- vytvoriť podmienky na poskytovanie celoživotného vzdelávania s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehĺbvanie a zvyšovanie kvalifikácie účastníkov vzdelávania
- pripraviť kvalifikovanú pracovnú silu pre profesie, po ktorých je dopyt v regionálnych podnikateľských subjektoch
- zvýšiť uplatniteľnosť absolventov na trhu práce
- zníženie vysokej miery evidovanej nezamestnanosti

Potenciálni nositelia projektov: Spojená škola, subjekty územnej spolupráce, neziskové organizácie

Cieľové skupiny: študenti a absolventi, všetky skupiny obyvateľov regiónu

4.5. Aktivita E: Rozvoj verejnej správy v území NRO

Kvalitná verejná správa a riadenie krajiny sú kľúčovým faktorom jej hospodárskej výkonnosti. Efektívna verejná správa slúži potrebám občanov a podnikov. Je nevyhnutné, aby bola verejná správa schopná prispôbovať sa meniacim sa okolnostiam, a to nielen v oblasti poskytovania efektívnejších a inovatívnejších služieb, ale aj realizáciou nových projektov.

Dobre fungujúca verejná správa poskytuje pevnú základňu na rozvoj podnikov a zabezpečuje kvalitné služby pre občanov a odborníkov v regiónoch.

4.5.1. Zdôvodnenie aktivity a jej prínos

Regionálna politika je jedným zo základných predpokladov moderného štátu, ktorá umožňuje vyrovnávať disparity medzi jednotlivými časťami štátu a následne podporuje súdržnosť štátu a tým aj jeho stabilitu. Je dôležité, aby sa verejná správa prispôbovala meniacim sa požiadavkám, ktoré reflektujú na aktuálne problémy regiónu. Zvyšovaním odbornosti zamestnancov, zlepšením práce s dátami, využitím behaviorálnych vied sa zvýši odbornosť subjektov verejnej správy, budú transparentnejšie a otvorené novým zámerom.

Územia NRO však majú dlhodobý problém s využívaním fondov EÚ, najmä európskych štrukturálnych a investičných fondov. Príčinou sú často slabé a nedostačujúce administratívne štruktúry samospráv, nedostatočné plánovacie a riadiace schopnosti a obmedzené zručnosti v koncipovaní projektov.

Základom regionálneho rozvoja je zabezpečiť ľuďom bývanie, kvalitné vzdelanie, zamestnanie, prístup k občianskej vybavenosti, zdravotnej starostlivosti a kultúrnemu životu.

4.5.2. Východisková situácia

Súčasná situácia v oblasti čerpania prostriedkov z rôznych finančných nástrojov, týkajúcich sa najmä fondov EÚ, je charakterizovaná nízkym podielom čerpania osobitne subjektami verejnej správy. Dôvody nízkeho čerpania týchto finančných nástrojov sú častokrát rozpočty prevažne malých obcí, ktoré nedovoľujú samosprávam podieľať sa na spolufinancovaní projektov. Počas posledných rokov hospodárenie subjektov verejnej správy ovplyvňovala nielen pandémia spôsobená ochorením COVID - 19, vojna na Ukrajine, ale aj mnohé legislatívne zmeny, ktoré len zaťažili rozpočet samospráv, a tým spôsobili ich neschopnosť spolufinancovania projektov. Za účelom podporiť a motivovať rozvoj verejnej správy v území NRO, ako napríklad zapojenie sa aj do finančne náročnejších projektov, je potrebné prostredníctvom tejto aktivity zabezpečiť spolufinancovanie projektov z regionálneho príspevku, nakoľko v území je cítiť nedostatok kapitálu.

Podpora regionálneho rozvoja nie je ohraničená len konkrétnymi aktivitami v plánoch rozvoja. Rozvoj v území NRO je potrebné podporovať aj ostatnými tzv. verejnoprospešnými aktivitami vo verejnej správe, ktoré je možné spolufinancovať z regionálneho príspevku. Medzi spolufinancovanie takýchto projektov môžeme zaradiť napr. projekty cezhraničnej spolupráce, ktorej cieľom je nájsť spoločné riešenia v oblastiach, ktoré sú regionálneho charakteru a slúžia na zintenzívnenie vzťahov a zvýšenie kvality života v prihraničnom regióne. Ďalej môže ísť napr. o projekty v oblasti infraštruktúry, t. j. projekty zamerané na budovanie novej infraštruktúry alebo obnovu, modernizáciu, rekonštrukciu už existujúcej infraštruktúry (verejné budovy, školy a škôlky, verejné priestranstvá, cintoríny, domy smútkov, cesty, chodníky, vodovody, kanalizácie, knižnice, kultúrne domy a mnohé iné).

4.5.3. Cieľová situácia

Cieľom aktivity „**Rozvoj verejnej správy v území NRO**“ je zabezpečiť, skvalitniť a optimalizovať systémy a procesy vo verejnej správe, poskytovať kvalitné a efektívne služby klientom a vybudovať priestor pre plnenie dlhodobých cieľov. Tieto dlhodobé ciele je potrebné naplňovať formou investícií do základnej infraštruktúry, ktorá prinesie zlepšenie kvality života v rôznych oblastiach regionálneho rozvoja, napr. v sociálnej a zdravotnej oblasti, v oblasti vzdelávania, v environmentálnej oblasti, v kultúrnej a spoločenskej oblasti. Okrem občianskej vybavenosti a materiálno-technického vybavenia pôjde o podporu zraniteľných skupín obyvateľstva, podporu športovo-vzdelávacích aktivít, podporu opatrení na odstránenie negatívnych dôsledkov zmeny klímy ako aj prevenciu pred mimoriadnymi udalosťami, podporu aktivít zameraných na výsadbu verejnej zelene alebo podporu udržateľnej mobility. Osobitný dôraz bude kladený na vidiek, kde prioritou je zvýšiť úroveň v jednotlivých vidieckych oblastiach v území NRO prostredníctvom odstraňovania potravinových púšti, podpory udržiavania poľnohospodárskej pôdy a pestovania, podpory turizmu a budovania lokálnych značiek. Podpora spolufinancovania projektov bude smerovať aj do zvýšenia podielu občianskej vybavenosti jednotlivých obcí v oblasti odpadového hospodárstva.

Rozvoj verejnej správy je zameraný na dosahovanie výsledkov, zvyšovanie zodpovednosti, zlepšovanie tvorieb politík, štruktúr a postupov, ale aj na stabilné ľudské zdroje a ich adekvátne vybavenie a zázemie. Stabilita ľudského kapitálu a jeho spokojnosť priamo ovplyvňuje ďalšie veci verejné, ako je rozpočtová udržateľnosť štátu, miera a riziko korupcie, účinnosť justičných systémov, efektívnosť daňových systémov a daňovej správy. Negatívny vplyv nedostatočného naplňovania potrieb verejného sektora je výrazný a spoločensky nežiadúci.

V rámci tejto aktivity budú podporené projekty zamerané na neehospodársku činnosť, t. j. aktivity a činnosti, ktoré nepodliehajú pravidlám štátnej a minimálnej pomoci podľa osobitného predpisu²²). V odôvodnených prípadoch pôjde o podporu činností neehospodárskeho charakteru s doplnkovým hospodárskym využitím infraštruktúrnych projektov.

4.5.4. Prehľad opatrení a úloh

V rámci **Aktivity E: Rozvoj verejnej správy v území NRO** je navrhovaná nasledujúca úloha v rámci daného opatrenia:

Opatrenie E1: Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO

- Úloha E1.1: Podpora spolufinancovania projektov verejnej správy v oblasti regionálneho rozvoja z rôznych finančných nástrojov.

²²) Zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci).

4.5.5. Opatrenie E1: Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO

Zameranie opatrenia „Zabezpečenie financovania projektov rozvoja verejnej správy v území NRO“ prispieva k realizácii cieľov plánu rozvoja. Spolufinancovanie projektov bude zabezpečené regionálnym príspevkom. U menších obcí je bežnou prekážkou úspešného uchádzania sa o podporu formou dotácie práve ekonomická a rozpočtová náročnosť disponovať vlastnými (resp. inými) zdrojmi v rozsahu niekoľko % z ceny projektu, ktorý sa môže pohybovať v rozsahu niekoľko tisíc až stoviek tisíc euro. Z dôvodu zabezpečenia vyššej kvality života v NRO za pomoci čerpania zdrojov z fondov EÚ je potrebné zamerať sa na podporu území NRO aj formou poskytnutia regionálneho príspevku na spolufinancovanie projektov. Opatrenie je zamerané na rozvoj efektívneho riadenia, integrácie a optimalizácie procesov a spolufinancovanie rozvojových projektov formou podpory nehnosných činností na území NRO. Financie budú smerovať do projektov zameraných na rozvoj verejnej správy, a teda do podpory dobrého spravovania vecí verejných, do tvorby ako aj do implementácie verejných politík a zvýšenia kvality služieb. Cieľom je vytvoriť efektívne fungujúcu, pro-klientsky orientovanú verejnú správu poskytujúcu kvalitné služby udržiavateľným spôsobom v celom území NRO.

Úloha E1.1: Podpora spolufinancovania projektov verejnej správy v oblasti regionálneho rozvoja z rôznych finančných nástrojov.

Úloha je zameraná na zvýšenie čerpania z rôznych finančných nástrojov, napr. Interreg, Program Slovensko 2021 – 2027, Fond spravodlivej transformácie, Nórske a Švajčiarske fondy. Poskytnuté finančné prostriedky na spolufinancovanie zámerov pre investície v regionálnom rozvoji umožnia aj menším samosprávam, ktoré sú súčasťou verejnej správy, zapojiť sa do väčších, finančne náročnejších projektov. Úloha prispieva k realizácii cieľov plánu rozvoja a spolufinancovanie bude zabezpečené regionálnym príspevkom.

Sledovaný cieľ:

- podporiť a motivovať rozvoj verejnej správy v území NRO,
- zapojenie sa samospráv aj do finančne náročnejších projektov,
- príjem z externých zdrojov vo všetkých sektoroch pre NRO,
- potenciál pre ekonomický rozvoj a zlepšenie kvality života v regióne,
- zvyšovanie počtu realizácie projektov v NRO,
- zvyšovanie odbornosti ľudí pracujúcich vo verejnej správe v nadväznosti na čerpanie rôznych finančných nástrojov,
- vytvorenie efektívne fungujúcej, pro-klientsky orientovanej verejnej správy poskytujúcu kvalitné služby,
- podpora rozvoja sebestačnosti obecných samospráv.

Ukazovatele:

- podporené projekty verejnej správy spolufinancované z regionálneho príspevku,
- počet podporených subjektov verejnej správy.

Potenciálni nositelia projektov:

- subjekty verejnej správy.

Cieľové skupiny:

- subjekty verejnej správy,
- zamestnanci verejnej správy,
- obyvatelia NRO.

5. MERATEĽNÉ UKAZOVATELE PLÁNU ROZVOJA NRO LUČENEC

Pre sledovanie dosahovania cieľov Plánu rozvoja je zadefinovaný **povinný** merateľný ukazovateľ pre všetky aktivity. Týmto ukazovateľom je počet pracovných miest, ktoré budú ročne vytvorené realizáciou projektu a zachované počas minimálne 1 roka po jeho ukončení.

Tabuľka č. 9 Zoznam ukazovateľov plnenia plánu rozvoja okresu Lučenec

Názov povinného merateľného ukazovateľa	Počiatočná hodnota	Cieľová hodnota
Počet vytvorených pracovných miest pre uchádzačov o zamestnanie	0	53
Počet vytvorených pracovných miest pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie	0	40

6. ČASOVÝ HARMONOGRAM REALIZÁCIE A MOŽNOSTI FINANCOVANIA PLÁNU ROZVOJA NRO LUČENEC

Za realizáciu jednotlivých projektov v rámci navrhovaných aktivít, opatrení a úloh sú zodpovední samotní prijímatelia regionálneho príspevku, s ktorými na základe vyhodnotenia jednotlivých výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie regionálneho príspevku uzatvorí MIRRI SR zmluvu o poskytnutí regionálneho príspevku.

Harmonogram realizácie Plánu rozvoja NRO Lučenec je navrhnutý na roky 2022 – 2026. Časový harmonogram je v Pláne rozvoja NRO Lučenec obsiahnutý ako povinná náležitosť podľa osobitného predpisu.²³⁾

V rámci implementácie Plánu rozvoja NRO Lučenec sa plánuje na realizáciu jednotlivých projektov v nadväznosti na navrhované aktivity, opatrenia a úlohy alokovať regionálny príspevok v celkovej predpokladanej výške **3 728 500 EUR**. Čerpanie regionálneho príspevku je naplánované na roky 2022 - 2026.

Regionálny príspevok je rozdelený na rozpočtovo krytý, t. j. schválený v rozpočte verejnej správy na rok 2022 až 2024 a na rozpočtovo nekrytý, t. j. ešte je potrebné jeho schválenie v rozpočte verejnej správy v nasledujúcich rokoch.

Tabuľka č. 10 Disponibilné finančné prostriedky určené pre Plán rozvoja NRO Lučenec

Rok	Rozpočtovo kryté zdroje	Rozpočtovo nekryté zdroje	Spolu
2022	1 330 053 EUR	• EUR	1 330 053 EUR
2023	471 654 EUR	545 899 EUR	1 017 553 EUR
2024	420 148 EUR	197 500 EUR	617 648 EUR
2025	• EUR	579 460 EUR	579 460 EUR
2026	• EUR	183 786 EUR	183 786 EUR
Sumár	2 221 855 EUR	1 506 645 EUR	3 728 500 EUR

²³⁾ § 4 ods. 5 zákona č. 336/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov.

7. OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY, MONITOROVANIE A HODNOTENIE DOSIAHNUTÉHO POKROKU

7.1. Gestori a spôsob monitorovania podľa aktivít

Plnenie Plánu rozvoja vyhodnocuje a kontroluje v zmysle § 3 ods. 1 písm. b) zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky. Pri vyhodnocovaní a kontrole bude s MIRRI SR spolupracovať Okresný úrad Lučenec, ktorý vedie agendu súvisiacu s plnením plánu rozvoja. Okresný úrad Lučenec v spolupráci s MIRRI SR a Riadiacim výborom pre najmenej rozvinutý okres Lučenec vypracuje monitorovaciu správu, ktorá bude obsahovať najmä:

- vyhodnotenie výšky zazmluvnených prostriedkov z regionálneho príspevku podľa aktivít,
- čerpanie regionálneho príspevku podľa aktivít,
- plnenie merateľných ukazovateľov podľa aktivít.

7.2. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ

Okresný úrad Lučenec vypracuje 1 x ročne v spolupráci s MIRRI SR monitorovaciu správu o plnení Plánu rozvoja NRO Lučenec a predloží ju na schválenie Riadiaceho výboru NRO Lučenec v termíne určenom MIRRI SR v metodických dokumentoch.

Riadiaci výbor NRO Lučenec následne vyhodnotí dosiahnutý pokrok, prijme potrebné odporúčania pre pokračovanie implementácie Plánu rozvoja NRO Lučenec a predkladá návrhy a opatrenia na zmenu Plánu rozvoja NRO Lučenec Ministerstvu investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR.

Vyhodnotenie Plánu rozvoja NRO Lučenec obsahuje najmä:

- zhodnotenie realizácie plánu rozvoja ako celku (napr. trend disponibilných UoZ či mieru evidovanej nezamestnanosti oproti predchádzajúcej správe),
- zhodnotenie jednotlivých priorít (vrátane systémových opatrení na úrovni BBSK a štátnej správy),
- pomenovanie príčin na úrovni aktivity najmä pri neplnení cieľov opatrení (finančné ukazovatele, pracovné miesta alebo aj niektoré iné ukazovatele ak sú relevantné podľa plánu rozvoja).

Zoznam použitých skratiek:

BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
IÚS	Integrovaná územná stratégia
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MRK	Marginalizovaná rómska komunita
MSP	Malý a stredný podnik
NRO	Najmenej rozvinutý okres
PHRSR	Plán hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
SPR	Strategicko-plánovací región
SR	Slovenská republika
UoZ	Uchádzač o zamestnanie